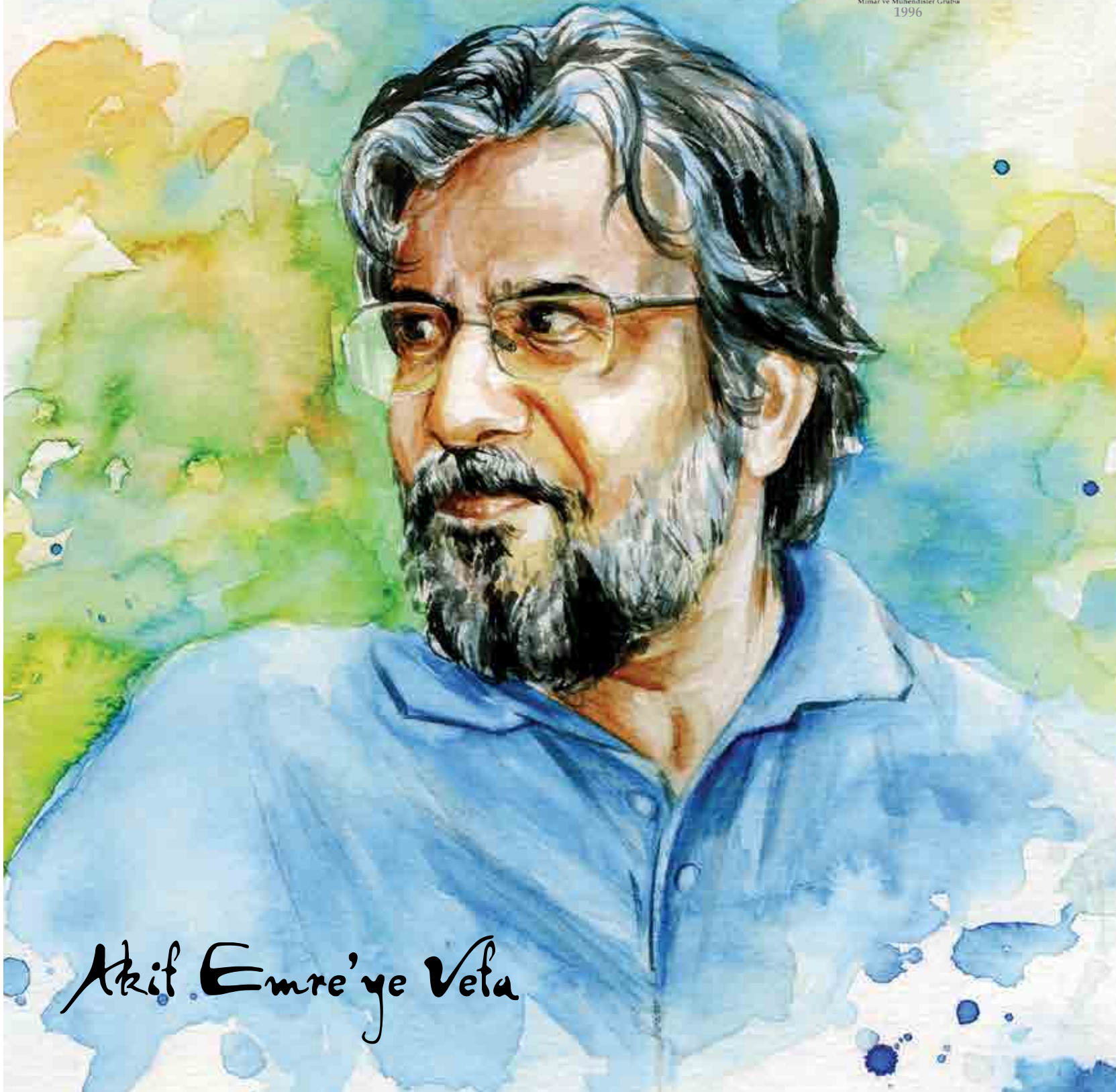

Mimar ve Mühendis

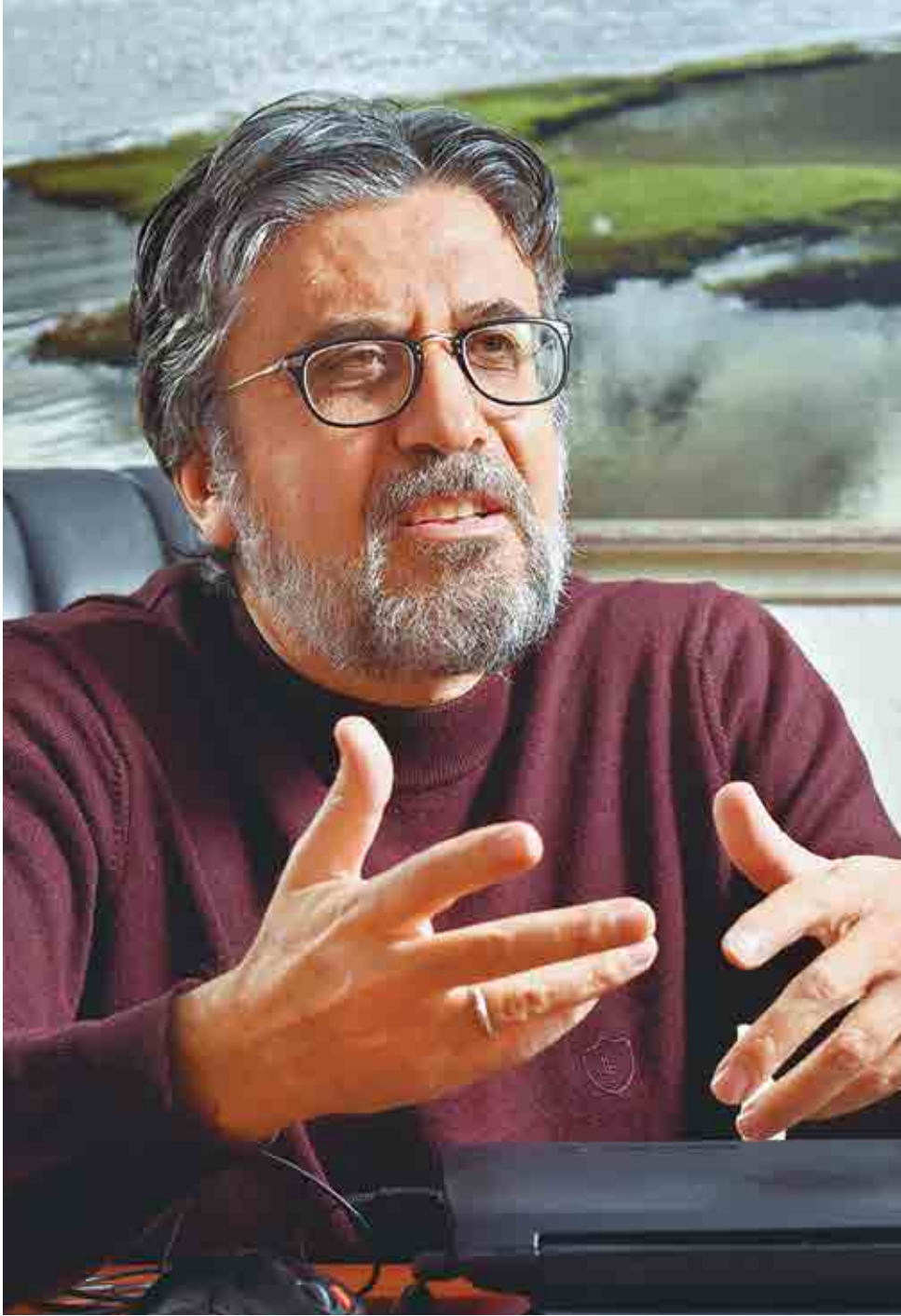
99

 MİMAR VE MÜHENDİSLER GRUBU | Sayı: 99 Ocak - Şubat 2018

MİMİG
Mimar ve Mühendisler Grubu
1996

Akif Emre'ye Vefa

İMTİYAZ SAHİBİ
Mimar ve Mühendisler Grubu adına Genel Başkan
Osman BALTA

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Şenol ARSLAN
senolarslan@mmg.org.tr

EDİTÖR
Abdullah KOÇ
abdullahkoc@mmg.org.tr

YAYIN DANIŞMA KURULU BAŞKANI
Yakup GÜLER

BU SAYIDA KATKIDA BULUNANLAR
Osman Arı,
Hasan Ali Yıldırım,
Kudret Büyükçöşkun,
Osman Ağırman,
Yağız Yetkin Azizler,
Mehmet İpek

İLETİŞİM ADRESİ
Kuştepe Biracılar Sok. No: 7
Mecidiyeköy/İstanbul
Tel: 0 212 217 51 00
Fax: 0 212 217 22 63
Web: www.mmg.org.tr
E-posta: mmg@mmg.org.tr

KAPAK FOTOĞRAFI
Dursun ÇİÇEK

KAPAK İLLİSTRASYON
Ressam Elif Serra KUŞKAYA

meedajans

YAYINCILIK HİZMETLERİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Mehmet İpek
mehmet@meedajans.com

EDİTÖR
Burak Dündar

GÖRSEL YÖNETMEN
Vatan Çetinel

Merkez Mahallesi Reşit Paşa Cad. No: 55/48
Avcılar-İstanbul
Tel: 0 (212) 590 97 98
Web: www.meedajans.com
Reklam: reklam@meedajans.com

BASKI
Karakış Basım Matbaa
Rek. San. Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk.
2. Matbaacılar Sitesi No: 1BF1
Zeytinburnu - İSTANBUL
Tel: 0(212) 544 58 20

YAYIN TÜRÜ
İki ayda bir yayınlanır.
Yerel Süreli Yayın
Ücretsizdir

Yazı ve reklamların içerik sorumluluğu sahiplerine aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

- 07 AKİF EMRE'YE VEFA | OSMAN ARI
09 AKİF ABİ ÇOK ÖZEL BİR ŞAHSİYETTİ... | YAKUP GÜLER
14 AKİF AĞABEY, AKİF AĞABEY... | MUSTAFA ŞAHİN
18 DOĞRU BİR TAVIR MI EVLADIR, DOĞRU BİN TESPİT Mİ? | HASAN ALİ YILDIRIM
26 TANIDIĞIM AKİF EMRE | OSMAN ARI
30 AKİF EMRE İLE AYNI BİLİNÇ AİLESİNE MENSUPTUK | ATASOY MU FTU OĞLU
33 MÜSTAĞRIP AYDINLAR YÜZYILINDA, HİKMETİ KUŞANMIŞ, SÜKUT MAKAMINDA KONUŞAN BİR GÜZEL ADAM: AKİF EMRE | MEHMET BULAYIR
38 AKİF İLE | PEYAMİ GÜREL
42 AKİF EMRE'NİN MEKAN HASSASİYETİ | PROF. DR. KÖKSAL ALVER
46 BİR DENİZ FENERİ | ARIF ARCAN
50 ÂKİF EMRE'NİN ŞEHİRLERİ | AYNUR ERDOĞAN ÇOŞKUN
56 MÜSLÜMAN DUYARLILIĞIN SON AYDIN KALEMİ: AKİF EMRE | AİBRAHİM TİĞLİ
60 AKİF EMRE'Yİ ANLAT(AMA)MAK | EBUBEKİR DOĞAN
62 HEM ÂKİF'Tİ VE HEM EMRE | PROF. DR. MAHMUD EROL KILIÇ
65 MORİSKO'LARIN SONUNCUSU | ŞEVKET HU NER
68 O ZARF | MUSTAFA KİRENCİ
74 AKİF EMRE HİKÂYESİ OLAN BİR İNSANDI | MUSTAFA RUHİ ŞİRİN
78 AKİF | KEMAL SAYAR
82 SÖYLEŞİ | MEHMET SARAÇ
84 RABBİN RAHMETİNDE DİNLENMEK | ERDAL ÇAKIR
86 BİR SEYYAH-I ALEM: AKİF EMRE | KEMAL KAHRAMAN
91 AKİF EMRE: YENİ BİR ŞEY SÖYLEMEK ESKİ/MEYEN DEĞERLER ÜZERİNDEN MÜMKÜNDÜR | CEMAL ŞAKAR
95 HATIRALARDAKİ AKİF EMRE | ŞÜKRÜ DİNÇER
100 AKİF'SİZ AÇAN ERGUVANLARI KİM GÖNENDİRECEK | AHMET MERCAN
102 BİR ASLAN GÖÇTÜ DİYELER: AKİF EMRE'YE BİR VEFA | MUSTAFA RUNYUN
107 SÖYLEŞİ | ABDURRAHMAN ÖZAYDIN

AKİF EMRE'YE VEFA...

MMG GENEL BAŞKANI
OSMAN BALTA

Değerli MMG Ailesi, Kıymetli Dostlar;

Mimar ve Mühendis dergimizin Ocak-Şubat sayısında tekrar bizleri buluşturan Rabbimize hamd ediyoruz. Geçtiğimiz iki ay zarfında pek çok faaliyet gerçekleştirdik. Kurumumuzda eğitim faaliyetleri, konferanslar, ziyaretler ve tanıtım çalışmaları kapsamında fuarlara katılım gösterdik. İstanbul'da düzenlenen İnşaat ve Konut Konferansına MMG adına konuşmacı olarak katıldık ve "Türkiye'de Göç Sorunu, İstanbul'a Göçün önlenmesi ve Alternatif Çözümler" başlığı ile söz konusu konferansta bildiri sunduk. Bu yıl içerisinde gerçekleştirmeyi düşündüğümüz önemli faaliyetlerimizden birisi olan "Doğru Şehir" konu başlıklı "İnsan, Mekân ve Çevre" sempozyumu hazırlıklarımız devam ediyor. Aynı şekilde Nisan ayı içerisinde Şırnak Üniversitesi ile birlikte gerçekleştireceğimiz "Şırnak ve Civarının Yeniden İmarı" konu başlıklı seminer hazırlıklarımız devam ediyor. Bu sene üçüncüsünü düzenleyeceğimiz Ar-Ge & İnovasyon Zirvesi ve Sergisi etkinliğimiz için yıl içerisinde üç adet hazırlık çalışmaları düzenleyeceğiz. Bunlardan ilki 21 Mart'ta Bursa'da gerçekleştireceğimiz "Sanayinin Dijitalleşmesi, Endüstri 4.0" çalıştay hazırlığımız bitmek üzere. Tarım ve Sağlıkla ilgili Nisan ayı içerisinde Ankara'da gerçekleştireceğimiz diğer iki çalıştay için hazırlıklarımız devam ediyor.

Mimar ve Mühendisler Grubu genel merkez ve şubelerimizde aylık "Kahvaltılı Çalışma Toplantıları ve Biz Bize Konuşmalar" gibi rutin faaliyetlerimiz aksamadan devam ediyor.

Mimar ve Mühendis dergimiz, bu güne kadar yayınladığımız bütün sayılarında, önemli gördüğümüz teknik bir konuyu ülkemizin gündemine taşımak için kapak konusu yaptık. Teknik konulara 99'uncu sayımızda ara verdik. Bu sayımızda alışageldiğimizin dışında rahmetli Akif Emre'yi kapak konusu yaptık. Mimar ve Mühendisler Grubu henüz resmi hüviyetini kazanmamış olduğu 1990'lı yılların başlarında bu grubun fikri alt yapısını oluşturan kurucu genç arkadaşlarımızın ya-

nında bulunmuş, fikirleriyle, duruşu ve prensipleriyle genç arkadaşlarımızın yoluna ışık olmuş kıymetli Akif Emre'ye özel sayı hazırladık. Her ne kadar mesleğini icra etmese de bir mühendis olan Akif Emre, dış politikadan gazeteciliğe, tarihten edebiyata, fotoğrafçılıktan sinemaya kadar pek çok alanla ilgilenmiş önemli bir kişiliktir. Kaleme aldığı makalelerle, çektiği belgesellerle ve yaptığı konuşmalarla entelektüel birikimini bu ülkeye ve bu ülkenin insanının faydasına sunmuş önemli bir şahsiyettir.

İmkânlarımız nispetinde Mimar ve Mühendisler Grubu olarak merhum Akif Emre'yi farklı açılardan tanıtabileceğimize çalışmaya çalıştık. Kendi objektifinden çektiği birbirinden güzel farklı resimlere ulaştık. Akif Emre, vefatıyla geride kalanlarda bir yarım kalmışlık duygusu uyandıran güzel bir insan... Arkadaşları "keşke daha sık görüşseydik", tanıyanları "keşke daha yakından tanısaydık" diye haklı olarak içleniyorlar. Ne yazık ki kıymetlerimizi, değerlerimizi çoğu zaman bu dünya hayatında iken anlayıp gereğince kıymet veremiyoruz. Akif Emre de bunlardan birisiydi. Akif Emre sözünü esirgemezliği ve dosdoğruluğuyla zihinlerimizde hep hatırlanacak. Merhum Aliya İzzetbegoviç'in cenaze namazına birlikte katıldığımızda tanıştım. Derin entelektüel birikime sahip bir kişiydi. Ne pahasına olursa olsun bütün yazılarında inandığı doğruları korkmadan yazdı. Eğer anlayabilir ve alabilirsek aslında Akif Emre'nin yaşam duruşu bizler için önemli bir timsal, önemli bir derstir aynı zamanda. Ne mutlu ona ki ardından üzülen, gözyaşı döken, güzel sözler söyleyen ve en önemlisi iyi bir mümin ve Müslüman olduğuna şahitlik eden çok sayıda insan bıraktı. Bu vesileyle kıymetli Akif Emre'ye Cenab-ı Mevlâ'dan rahmet diliyor ve geride kalanlara sabrı cemil niyaz ediyorum.

Mimar ve Mühendis Dergimizin 100'üncü özel sayısında buluşmak ümidiyle hepinize selam ve muhabbetlerimi gönderiyorum..

AKİF EMRE'YE VEFA...

AKİF EMRE İLE YOLLARIMIZ 80'Lİ YILLARDA YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİNDE ÖĞRENCİYKEN KEŞİŞMİŞTİ. AKİF EMRE BİZDEN YAŞCA BÜYÜKTÜ. AĞABEYİMİZDİ. O'NUNLA BERABERLİĞİMİZ MMG'NİN DE KURULUŞUNDA BULUNMUŞ MEHMET SARAÇ, ADEM GİRGİN, YAKUP GÜLER, MEHMET BULAYIR BAŞTA OLMAK ÜZERE BİR GRUP ARKADAŞLA SON GÜNÜNE KADAR DEVAM ETTİ.

Akif Emre meslektaşımızdı; makina mühendisiydi. Mesleğini icra etmedi. Çünkü entelektüel tecrüsesi onun önce Pakistan'a ardından da İngiltere'ye gitmesine vesile olmuş, böylece batıyı ve çağdaş islami hareketleri yakından tanınmasına imkan sağlamıştı.

Akif Emre yazılarıyla, konuşmalarıyla, çektiği belgesellerle ve müntesibi olduğu davasının tavizsiz bir şahsiyeti olarak bir mühendisi aşan çok önemli eserler vermiştir.

O'nun yazılarından, çektiği belgesellerden, konuşmalarından çok şeyler öğrendik. Ama en önemlisi de konjoktüre, makama, mevkiye, güce göre hakikatin ve hakikat karşısındaki tavrın değişmemesi gerektiğini öğrendik. "Bir insanın doğruluğunu güç ile olan ilişkisinin belirler" miyarını öğrendik. Bize her hal ve şart altında, varlıkta ve yoklukta, bir dava adamı, bir "İslamcı" nasıl olması gerektiğini yaşayan bir örnek olarak gösterdi.

Akif Emre'nin yanında bulunmuş, fikirlerinden, duruşundan, tavırlarından istifade etmiş yol arkadaşları olarak O'na sağlığında göster(e)mediğimiz bir vefa borcumuzun olduğunu düşünüyorum.

Üzerimizde emeği olmuş, bize ağabeylik yapmış, fikirleriyle, tavırlarıyla bizim sabit kadem kalmamıza, fikri savrukluğa düşmememize vesile olmuş ülkemizin seçkin bir gazeteci-yazar ve mütefekkiri Akif Emre'ye mütevazı bir vefanın ifası için Mimar ve Mühendis Dergisi olarak böyle bir "Akif Emre'ye Vefa Özel Sayısı" hazırladık.

Akif Emre kalabalıklardan hoşlanmasa da kendi meşrebi ve ilgi alanlarıyla (edebiyat, kültür, sanat, resim, basın yayın, sinema, fotoğraf, uluslararası ilişkiler, vb) uyumlu çok geniş bir arkadaş çevresi vardı. İmkanlarımız ölçüsünde Akif Emre'yi farklı açılardan tanıtacak isimlere ulaşmaya çalıştık. Akif Emre'yle üniversitede aynı yıllarda birlikte eğitim görmüş dönem arkadaşlarıyla konuştuk. Hasan Ali Yıldırım ve Dursun Çiçek'in çektiği fotoğrafların yanısıra ailesi ve yakın çevresindeki arkadaşlarından temin ettiğimiz fotoğrafları paylaştık.

Amacımız bir Akif Emre güzellemesi yapmak değil. İhtiyacı da yok zaten. Güzel insanlar hergün yanımızdan yoremizden, sessiz sedasız aramızdan ayrılıyorlar. Sayıları o kadar azaldı ki.. Belki bu çabamız böyle güzel insanların sadece geçmişte yaşamış ve bugün örneği kalmamış birer masal kahramanları olmadıklarının altını çizmek, bizimle aynı havayı solumuş, aynı hadiseleri yaşamış birisi olarak Akif Emre'yi daha yakından tanınmasına vesile olmuştur. Rahmetli Bahattin Yıldız'ın ardından şöyle söylememiş miydi?

"Ölenlerin ardından güzelleme yapmakla bir örnekliliği hayata taşımak farklı şeyler. Bize masallar değil yaşayan örnekler lazım; geleceğe taşıyalım ki yaşayan dava adamları çoğalsın"

Rahmetine vesile olması duasıyla...

Osman Arı

Akif abi çok özel bir şahsiyetti...

Akif abi bize insani bir duruş öğretti, bizi hiç yanıltmadı, bize hiç ipotek koymadı, olumsuzluklardan mazeretler üretip şikayetçi olmadı , yoluna devam etti , inandığı doğru ne ise asla vaz geçmedi.

Doğru insanlarla, ne yaptığını bilen, idealinin arkasında dik durabilen insanlarla çok güzel dostluklar kurmuştu. Bu gruplar içinden yeni tanıdığım şahsiyetlere baktığımda her birinde bir Akif Emre duruşu, ağırbaşlılığı samimiliği, hasbiliği ve erdemi farkediyorum.

Yakup Güler

İlk tanışmamız ve Fatih'te dört yıl...

1982 yılında Yıldız Üniversitesinde öğrenciliğe başladıktan bir süre sonra da Fatih Atikali de bir öğrenci evine yerleşmiştim. Daha önce tanışma imkanım olan Yıldız Üniversiteli Ebubekir Doğan ağabey Akif abiden çok güzel bahsedirdi, bende merakla tanışmayı bekliyordum.

Ve bir gün Atikali de ki öğrenci evinin merdivenlerini hızlı hızlı çıkarken Özmetal İş Sendikasının katında, kapısının önünde ilk karşılaşmamız gerçekleşti. Her haliyle güven veren ve hayranlık uyandıran asil ve ciddi duruşu, beni adamakıllı süzmesi, ismimi öğrendikten sonra sıcak bir tebessümle hoş geldin diyerek elimi sıkması, hatta gözlüklü oluşu hiç unutmadığım ilk kare olarak zihnimde hep kaldı. O yıllarda bütün öğrenci grupları için gençlik liderleri çok önemli şahsiyetlerdi , adeta masal kahramanları gibiydiler. Okuduğumuz yayınlardan böyle birkaç isim vardı zihnimde, hatta şehit Metin Yüksel en çok ilgimizi çekmiş olan kahramanımızdı. Akif abiyi tanıyınca zihin dünyamdaki etkilerini ve onunla tanışmanın önemini ilerleyen zamanlarda daha iyi anlayacaktım.

Birkaç ay sonra kaldığım öğrenci evinden Mehmet Demiröz abi ile birlikte kaldığı eve geçmemi istedi ve Akif abi ile vefatının son akşamına kadar sürecek olan, asla pişman olmadığım bir abi kardeşlik hukuku bu eve taşınmam ile başlamış oldu.

Öğrenci evimiz;

Atıkali serüvenimiz bir yıl kadar sürdü daha sonra Hırka-i Şerifin yakınında başka bir eve taşındık. Epeyce boş kalmış bir evdi, kendi ellerimizle boyadık, biraz tamir ettik ve bodrum kattaki uzun süre boş kaldığı için zaman zaman içinde akreplerin dolaştığı evimize yerleştik. Burası daha keyifli bir ortamdı; vefalı ve emektar insan Bolulu Mehmet DEMİRÖZ, Bigalı Mesut OK , İzmirli İlhami ARSLAN, Sivaslı İbrahim MİRMAHMUTOĞULLARI, daha sonra Kayserili Hamdi KARAKÖSE, Çanakaleli Mehmet BOLAYIR ve zaman zaman bazı arkadaşların ders çalışmak için gelip de aramıza katıldığı bir öğrenci eviydi. Evimize yazında misafir gibi gelip kalanlar olurdu. Bir yönüyle gariban barındıran, vefalı vefasız birçok ismin gelip geçtiği adeta kervansaray gibi bir mekandı Akif Emre ağabeyin fikir ocağı. Her yönüyle çok güzel bir öğrenciliğimiz oldu bu evde. Evin genel görünümünde ders kitaplarımız, okuduğumuz fikri kitaplar, duvar gazetemiz ve Ahmet Mercan' dan ödünç aldığımız , arkadaşlarla fırsat buldukça karşılıklı antrenman yaptığımız boks eldivenlerimiz evin en önemli figürleriydi. Tabiki Akif abinin kendisine ait olan ve her tarafı kitaplarla dolu odası evimizin en özel mekanıydı. Biz onu tanıdık tanıyalı hep kitaplarla ve dertli insanlarla hemhal oluyorduk, onları dinliyor, alabildiğine uzun dinliyor ve her birimizde hayranlık uyandıracak cümleler kuruyorduk.

Akif abi bize mühendislik eğitimimiz yanında özellikle okuyabileceğimiz kitaplar, konular ve şiir ,sanat gibi entelektüel faaliyetlerde rehberlik yapardı. Evimizin duvar gazetesi bizim için ayrı bir motivasyon ve meşgaleydi . Mehmet Bolayı'nın şiir ve denemeleri, benim

**Akif Emre Yıldız
Üniversiteli
öğrencilerle
birlikte**

**Soldan sağa :
Yusuf Koçali,
Selim Kaya,
Abdullah Akcan
(önde), Akif Emre,
Abbas Gül, Yakup
Güler, bir öğrenci
(önde)**

karikatürlerim ilk kez bu duvar gazetesinde görücüye çıkmıştı. Bu tür konularda şevkimizi hiç kırmaz ancak gereksiz iltifatları da asla yapmazdı. Evimize Akif abinin çok önemli arkadaşları gelirdi, her biri ile çok özel dostlukları vardı. En çok hatırladığım Kemal Kahraman'dı , Kemal abiye özel bir güveni vardı. Diğer çok özel kardeşliği olan arkadaşı da rahmetli Bahattin YILDIZ abidir. Yurt dışından her gelişinde Akif abiye uğrar, dertleşirler, İslam coğrafyasının sorunları, acıları adeta evin havasına yansır, bizler mazlumların hayatını iliklerine kadar hisseden bu insanlardan gerek ders çıkarırdık. Şu an da baktığımda Akif abinin itibar ettiği, güven duyduğu, değer verdiği arkadaşlarının her birinde ondan taşıdığı bir özelliği görmek mümkündür. Değer vermediklerini anlatmaya gerek yok, kendi ifadesiyle onlar güç karşısında tercihlerini yapmış ve kendi yollarına revan olmuşlardı, gündemine dahi almazdı.

Akif abi ile dost olmanın, kardeş olmanın, çevresinde olmanın, gönlünde olmanın bir ayrıcalık olduğunu üniversite bittikten sonra, yurt dışına çıkınca, iş hayatına atılınca, bürokraside görev yapınca çok daha iyi fark ettim.Gerçekten ayrıcalıktı, çünkü her an ulaşılabilir, danışacağımız değerli bir kaynak, fikrinden istifade edeceğimiz, istişaresinde yanılmayacağımız bir hazine gibiydi bizim için.

İngiltere'ye giderken vedalaşmak için çalıştığı dergiye uğramıştım, dertleşip hasbihal yaptık. O kısa buluşmada bana Batı ile ilgili öyle bir yol haritası çizmişti ki, oralarda kaybolmanız, verdiği özgüvenle yalnızlık hissetmeniz mümkün değildi. Okunması gereken bazı kitaplardan bahsetti, Nuri Pakdil'in Batı Notları ve Malik Binnebi'nin Sömürge Ülkelerde Fikir Savaşı kitapları bunlardan hatırladıklarım.

Londra günleri;

Diplomamı aldıktan kısa bir süre sonra Akif abinin de teşviki ile İngilizce eğitimi için Londra'ya gittim, birkaç ay sonra geri dönmüştüm. O günlerde Akif abide hatırladığım kadıyla bir konferans için Londra'ya gitmişti. Ben tekrar öğrencilik işlemlerimi halledip Londra'ya gittiğimde yine kendimi Akif abinin yanında buldum. Doktora yapan birkaç öğrencinin de kaldığı bu evde kalmaya başladık. Londra'da bulunduğu yıllarda benimsediği değerli düşünce adamları ile buluşurdu, bunlardan biride rahmetli Şakir Kocabaş idi. Şakir abinin özgün çalışmalarını ve gayretini çok önemserdi. Bir gün birlikte Şakir abinin Londra yakınlarındaki evine gitmiştik, uzun uzun çok keyifli bir sohbetleri olmuştu.

Londra'da kaldığımız yıllarda Akif abi vesilesiyle yine pek çok isim, önemli şahsiyet tanıma fırsatı oldu. Mesela o yıllarda Aliya İzzetbegoviç'in dava arkadaşlarından ve Bosna'nın sürgün entelektüellerinden Melika Salihbegoviç ile Londra'da tanışmış, görüşmeleri olmuş, Bosna konusunda özellikle Türkiye'nin ilgisini o zamanlarda canlandırmaya başlamıştı. Daha sonra Aliya İzzetbegoviç ile de hem görüşmeleri olmuş hem de çok önemli raporajlara imza atmıştı.

Londra'da Akif abinin bütün dünyası ve gayreti mazlum coğrafyaların insanlarıyla buluşmak, zor şartlara rağmen onların davalarını, dertlerini hem İslam coğrafyasında hem de gerekirse tüm dünyada gündem yapmaya çalışmaktı. Büyük ölçüde bunu başarırdı ki giyabında bir çok ülkede cenaze namazları kılındı, bilme-

Fotoğraf: Osman Arı

diğimiz yerlerden dua sesleri yükseldi. O'nun bu karşılıksız, beklentisiz gayretlerine tanıyıp ta şahit olmayan yoktur. Bu gayretlerinin hiç birini dünyalık için yapmadığına binlerce şahit vardır ki bu yüzden Akif abi çok özel bir şahsiyetti.

Türkiye'ye dönüş ve sonrası ...

Türkiye ye döndükten sonra abi kardeşliğimiz kesintisiz devam etti. Akif abi sürekli yayın hayatının içinde oldu, Peyami Gürel'e ait sanat atölyesinde Adem Girgin ile ziyaret etmiştik, daha sonra birkaç yayınevi ve sonunda gazeteciliğe kendine özgü damgasını vuracak uzun bir süreç. Hem bir ağabey hem de yazar/gazeteci yetiştiren bir hoca idi bulunduğumuz her ortamda.

Buluşmalarımızı hep sürdürdük. mühendislik şirketimizde şark köşesi kıvamında ki mekanımızda bazen yemekli toplantılar organize ederek Akif abiyi orada ağırlardık. Adem Girgin, Cihan Çarbaş ve katılan arkadaşlarımızla bu buluşmalarımızdan çok istifade ederdik. Hatta birinde şair Erdal Çakır'da vardı, Erdal Çakır saziyla Gönül Dağı türküsünü söylemişti, o bundan çok etkilenmişti. Müziğimizin veya bu damarın önemine dair birkaç cümle etmişti.

Bizim bu buluşmalarımız bir süre sonra yakın tarih ve hatırat okumalarıyla devam etti. Biz dediklerim , Osman Arı'nın bir yazısında suskunlar meclisi olarak tanımladığı ve 12 yıldır Akif abi ile istikrarlı bir şekilde bu okumaları sürdüren Adem Girgin, Cihan Çarbaş, Mehmet Bulayır, Ali Yahya Runyun , Osman

Akif abi, gerek bizim kuşağa gerekse kendi kuşağındakilere fikri öncülük, ufuk açıcılık anlamında hocalık yapmıştır, vefatından sonra bizim dışımızda da birkaç okuma grubu olduğunu öğrendim.

Arı ve Mehmet Saraç'tan oluşan bir dost halkasıydık ağabeyimizin etrafında buluşmuş olan... Birde kendisinin adeta bir parçası olan sevgili Ebubekir Doğan abi. Onların birbirine olan vefasına şahit olmak çok özel bir örnekti bizler için.

Bu süreç kendisiyle geçirdiğimiz en verimli süreçtir, her yönüyle bizlere rehberlik yaptı, duruşumuzun sigortası gibiydi. Akif abi için bazıları zor beğenirdi diyor , evet aşırı seçiciydi , ya beğenirdi ya da kötü olanı zor değil hiç beğenmezdi, elinin tersiyle iterdi.

Çok titiz düşündürdü, kesin bilgi sahibi olmadan kanaat belirtmez, bizimle çok itidalli konuşurdu. Tanıştığı , değer verdiği insanlarda genellikle bu özellikleri taşırdı. Mesela 90 'lı yıllarda Rahmetli Mimar Turgut Canseveri biz Akif abi vasıtasıyla tanışmış olduk. Mimar Turgut Canseverin Arredamento Dekorasyon dergisinde yayınlanan bir yazısından bahsetmişti bize ilk olarak. Sonraları hem kendisinin onun sanat tarihi çalışmalarından ve mimari bakışını gündeme taşıyan yazılar yazmıştı. Turgut Cansever'in gelenek ve mimari düşüncesi konusundaki yazılarıyla bu alanda bir gündem oluşturmuştur. Turgut hocamız ile MMG'nin de dahil olduğu platformda Habitat toplantısı için ortak bir çalışma yapmak ve mimari düşüncelerinden istifade ederek bir çok çalışmayı hayata geçirmek nasip olmuştur.

İmanı gereği olanın dışında, hiç kimsenin izinde olmadığı, sevdiklerini Müslümanca bir hukuk içerisinde sevdi, sevmediklerini de yine Müslümanca bir hukuk içinde reddetti.O'nun kardeşlik anlayışı ve hukuku sınırları aşan, geniş bir coğrafyaya ve düşünce derinliğine sahipti.

Buna rağmen son dönemde İran konusunda bir iftiraya uğradı ve bu çok adice, bilgisizce düzeysizce yapılan bir iftiraydı.

İftiraya maruz kalan üç kişinin diğer ikisi hakkında konuşmak yanlış olur, hayattalar ve kendilerini rahatlıkla ifade edebilirler. Ancak Akif abi ile ilgili kesin kanaatlerimi şahitliğimi ifade etmeyi bir sorumluluk olarak görüyorum. Akif abi ile oniki yılı aşkın bir zamandır yaptığımız yakın tarih ve hatırat okumalarından bir tanesinde Cihad'ın Mahrem Hikayesi isimli kitap olmuştur. Okuyup birlikte değerlendirme yapmıştık. Kitabın yazarı İran'ın Kudüs ve Filistin davasına bakışını anlatan bölümlerinde çok çarpıcı, tecrübe bilgileri aktarıyordu.

İran politikasına batının dayattığı pencereden bakmayan ancak siyasi duruşunun olmazsa olmazı olan Kudüs ve Filistin davasını Müslümanlığının namusu olarak gören Akif Emre'nin İrancı olduğunu iddia etmek , kendisini iyi tanımadan, okumadan, anlamadan, ona iftira atanlarınkı kadar büyük bir ahlaklılık olur. Gönülünü yaralayan bu iftirayı yapanların yakasında bu leke hep kalacaktır.

Bu müfteri takımın hazmedemediği ve varlığından dolayı huzursuz oldukları bir şahsiyetti Akif abi. Çünkü o; para için konuşmayacak kadar ahlaklı , para için susmayacak kadar namuslu bir şahsiyetti. Doğru bildiğini kendi özgün üslubu içinde asla yutkunmadan ifade edecek kadar Müslümanca bir özgüvene ve cesarete sahipti. Ebubekir Doğan abinin ifadesiyle Müslümanlığından bu kadar gurur duyan bir adam tanımadım...

Son buluşma ve veda akşamı...

Haliç Tersanesini fotoğraflamak istediğini söylemişti , vefatından yaklaşık yirmi gün evvel, sabah erkenden uğrayıp evinden aldık

Fotoğraf: Dursun Çiçek

ve tersanede güzel bir kahvaltıdan sonra , kural gereği baretini taktı, güvenlik yeleşini giydi ve yaklaşık 3-4 saat tersaneyi adım adım dolaşarak fotoğrafladı. II.Abdülhamit Han'ın da emeği olan bu tersaneye ve özellikle II. Abdülhamit Han'a özel bir muhabbet duyuyordu. Bana tersane ile alakalı şaşırtıcı bir çok bilgi verdi, tavsiyelerde bulundu. Hatta Şibli Numani isimli Hintli bir alimin burası ile ilgili bölümü olan Seyahatname isimli kitabından bahsetti. Çok verimli ve keyifli birkaç saat geçirdikten sonra Mecidiyeköy' de yeni açtığı ofisine bıraktım ve dışarıdan hayırlı olsun diyerek tersaneye geri döndüm.

İçime dert olmuştu, ofisine girip hayırlı olsun diyememiştim. Vefatından bir önceki akşam ani bir kararla aradım ve abi hayırlı olsun demeye geliyorum dedim. Bana, yazımı yazıyorum, saat 18.00 gibi biter, bekliyorum dedi. Saat 18.30 gibi Haberiyyat ofisine vardığımda herkes çıkmıştı ancak ziyaretine gelen İbrahim Tıgılı vardı yanında, epeyce sohbet ettik. Kendisi ile istişare etmem gereken bir konu vardı, önce ofisi bütün olarak gezdirdi, projelerini anlatarak mekanları geçiyorduk, boş duvarları fark ettim, abi buralara güzel fotoğraflarınız var onlardan asalım, biz ilave bir şeyler katalım türünden fikirler ürettik. Daha sonra girişte sol odada oturup istişaremizi yaptık , hep o bilge hali ,dikkatlice dinleyen, akıllıca süzen, kalbine danışarak konuşan o hali hep aynıydı. Bana gerekli nasihatleri, tavsiyeleri yaptı ve gelişmeleri daha sonra konuşuruz dedi. Hasan Ali Yıldırım'dan uzunca bahsetti, tanııyordum ancak her yönüyle çok önemseydiğini düşündüm ve odadan çıktık. Bu konuşmadan sonra gerçekten çok rahatladığımı hissettim. Çünkü Akif abi iyi dinler, düşünerek cevap verir ve gerektiği yerde usulünce uyarısını da hiç çekinmeden yapardı, yine öyle oldu , o her yönüyle bizi hiç yanıltmadı ve yanlışıma fırsat vermedi.

Ofisten Akif abi, İbrahim Tıgılı ve ben beraber çıktık sonra Akif abiyi evine bırakıp hayatın normal akışıyla evimize gittik. Ertesi gün Adem Girgin'in telefonu ile yıkıldım, dağıldım, boşluğa düştüm adeta, Akif abi kalp krizi geçirmiş, ofisinde müdahale ediyorlar diyordu Adem ağlayan titrek sesiyle. Hızlıca ofise doğru yola çıktım, kahreden yoğun bir trafikten sonra dağılmış halimle, karışık duygularla ofise ulaştım.

Dün muhabbetle sohbet ettiğim bu ofise şimdi perişan şekilde gidiyordum, korku ile

Türkiye ye döndükten sonra abi kardeşliğimiz kesintisiz devam etti. Mühendislik şirketimizdeki şark köşesi kıvamında bir mekanımız vardı burada bazen yemekli toplantılarımız olurdu ve Akif abiyi orada ağırlardık

birlikte içimde bir umutta vardı ofise çıkarken. Ve asansörden inip içeri hızlıca daldığımda İlahi gerçek ile, mukadderat ile yüz yüze kaldım. O ilk anı gerçekten çok net hatırlayamıyorum, hatırladığım Akif abimin bir gün önce heyecan ve keyifle projelerini anlattığı masasının üzerinde yarım poğaçası, yarım çayı, ve yarım kalmış hayatı

Ve sonrasında ölünceye kadar üzerimizdeki hakları ve emaneti devam edecek olan o güzel insanın sonsuzluğa uzanan, hüsnü şehadetlerle uğurlanan, bizimle bir fani olarak kabrinde biten son yolculuğu...

Evet, Akif ağabey vefat etmişti, her fani gibi oda ölümü tattı ve hiç beklemediğimiz bir anda aramızdan kanatlanıp uçup gitti Mekanı cennet olsun.

Akif abi, gerek bizim kuşağa gerekse kendi kuşağındakilere fikri öncülük, ufuk açıcılık anlamında hocalık yapmıştır, vefatından sonra bizim dışımızda da birkaç okuma grubu olduğunu öğrendim. Doğru insanlarla, ne yaptığını bilen, idealinin arkasında dik durabilen insanlarla çok güzel dostluklar kurmuştu. Bu gruplar içinden yeni yeni tanıdığım şahsiyetlere baktığımda her birinde bir Akif Emre duruşu, ağırbaşlılığı samimiliği, hasbılığ ve erdemi farkediyorum.

Akif abi bize insani bir duruş öğretti, bizi hiç yanıltmadı, bize hiç ipotek koymadı, olumsuzluklardan mazeretler üretmedi, durumundan şikayetçi olmadan yoluna devam etti , inandığı doğru ne ise asla vaz geçmedi. Güce itibar edenleri, bilmediği konularda bilmişlik yapanları, uzman olmadığı halde ahkam kesenleri hiç sevmezdi . Kokmaz bulaşmaz tiplerden bahsederdi ve bu her dönemin adamlarından hem haz etmezdi hem de bunlardan hiçbir halt olmaz derdi.

Akif ağabeyin vefatı gibi cenaze namazı da ibretlerle doluydu adeta. Bir kez daha o güzel insanın sağlam duruşunun insanları nasıl hizaya getirdiğini gördüm. Haklarımızı ve hukukumuzu ölümün vicdanına bırakmamayı vefatıyla hepimize öğretmiş oldu sevgili Akif ağabey.

Bilgisi ve vizyonuyla bu ülkenin gerek dış siyasetine ufuk açacak gerekse gönül coğrafyamızın kültürel açılığını giderecek pek çok projeyi yönetecek ve hem düşünce dünyasına hem de ülke politikalarına anlam katacak işlere imza atabilirdi. Mesela Akif abinin Yunus Emre enstitüsünde değerlendirilmesi ile ilgili bazı arkadaşlarımızla girişimde bulunduk, kendisinin makam mevki konusunda ki net tavrını bilmemize rağmen biz bu ülkenin hayrına önemli bir değerden, bir kaynaktan istifade edilmesini arzuluyorduk. Maaalesef karar mekanizmalarında çok yakın arkadaşlarının bulunmasına rağmen cenazesinde boy gösteren pek çokları onun değerini görmezden gelmişti ve bu girişimlerden bir sonuç çıkmamıştı.

Sevgili Akif abi bütün güzellikleriyle, yazılarıyla, kitaplarıyla ve çok önem verdiği gönül coğrafyasıyla dünya yolculuğunu tamamladı ve bir yanımızı yetim bıraktı gitti.

Bize vefalı, ahlaklı ve erdemli olmayı öğretti, onun gibi bizimde kimseye eyvallahımız olmayacak, bizden memnun ve razı olduğunuzu ümit ediyorum, mekanın cennet olsun canım abim...

Akif Ağabey, Akif Ağabey...

Evet ağabey, seni itmişlerdi. İtenler son zamanlar mahcuptu, pişmandı ve kendilerine çekmek istiyorlardı ama sen artık onlarla aynı yerde olmak istemiyordun, davetlerine icabet etmiyor, çağrılarına uymuyordun. Asaletin, kumaşın tenezzüle maniydi. Zira onlarla aynı yerde değildin. Zira menzilini, mevziini, dilini, duygunu, düşünceni terk etmemiştin. Meydan yerinde, kavganın göbeğindeydin ama kalbini, gönlünü muhafaza için kendi üstüne, kendi içine kapanmıştın.

Mustafa Şahin

Akif ağabey sen gideli neredeyse on ay oldu. Sana çok hasretlik duyuyoruz. Senin bıraktığın gittiğin bu dünyada iyi değiliz. Geçen zaman nasıl mı geçti? Kısaca, sensiz geçti. Yani, anlamsız, rüyasız... Türkiye de yüzü de sensiz iyi değil. Eksik yarım. Biz de iyi değiliz. Kalbimiz, gönlümüz, kafamız fazlaca karışık. Sensiz bir başka dünyadayız. "Sensiz" demek çok ayıp, biliyorum ama söylemiyor, kızmıyor, yazmıyor, sorularımıza, telefonlarımıza cevap vermiyorsun ağabey. Özlüyoruz işte. Birbirimizde gidermeye çalışıyoruz özlemimi ama olmuyor. Her konuşmanın ardında fark ediyoruz ki, kimse sen değil. Sen gittin gideli neler yaşandı neler? Memleket, bölgemiz, dünya öyle bir yere geldi ki, bazen giyabında iyi ki bugünleri görmedi diyoruz. Sensiz kalışımıza yandığımız gibi dünya hallerini izahsız kalışımıza da yanıyoruz.

Kalsaydın yazsaydın elbet bir izah bulur, bir ufuk gösterir, bir çıkış kapısı işaret ederdin ama galiba artık çelişkilerimize, başarı uğruna ihtirasa, değişime, dönüşüme, manevraya da-

yanamazdın. Senden sonra elem, hüznü, keder daha çok arttı, kanlı tragedyamız daha da kanlandı. Dünyaya İslam noktayı nazarından bakınların kafası kalbi daha ziyade karıştı. Gücün tahakkümü daha çok arttı. Müslüman yurdunun çelişkileri daha ziyade derinleşti. İslamî/İslamcı bakış geri çekildikçe nasyonalizm köpürdü, şovenizm kabardı. Bölgemizin acısı, kanaması arttı. Ne yaman çelişki. Şimdi daha çok ateşli silahla kanamamızı durdurmaya çalışıyoruz. Suriye'nin acısı arşı tuttu. Bir Vietnam Bir Afganistan olmaya doğru gidiyor. Allah muhafaza ama öyle... Hakikat ne hazindir ki, ya devletlerin ya örgütlerin kol gücüyle kalplerden sökülüyor. Gün olmuyor ki, bir çelişkiye, bir yarıya bakarken seni aramayalım, seni yâd etmeyelim ağabey. Sana öyle hasretiz ve seni aramamız gereken öyle çok şaşılacak şey yaşanıyor ki.

İnsanız ya ağabey. Her şeyi erteliyoruz. Sana söyleyeceklerimizin hemen hepsini, bir kez olsun hakkını teslim etmeyi bile ertelemiştik. Ama biz kimiz ki, ağabey. Bu da bizim kaderimiz işte. Nadânlık, nankörlük, gecikme. Sana duyduğumuz sevgiyi, muhabbeti, saygıyı bile İçimizde bıraktın. İki Mart doğum günündü. Ab-

En sevdiği fotoğrafı
Fotoğraf: Dursun Çiçek

Akif Emre arşivinden

dullah haber verdi de öyle haberdar oldum. Bir yolunu bulup her gün senden bahsediyor Abdullah. Şükür ki, doğdun ağabey. Şükür ki, tanıdık seni. Demek senin mevsimin bahardı. O yüzden vurgundun güzelliğe. O yüzden erguvanlara, boğaza, Üsküp'e Endülüs'e aşkıydın. Sağa sola sapmadan, müdanasız, asil ve vakur yaşanabileceğini gösterdin ya bize. Var ol ağabey. Bin yaşa. Altmış yıl, aslında az değil ama öyle diri ve hayat fışkıran bir imge edinmişsin ki, senin altmışın nedense öyle kısa, az geliyor bize. Sanki oğulum kadar yaşadın. Sanki ruhum kadar. Yirmi dördündeki Ahmet Salih'im kadar ağabey. Çok yaşadın demiyorum ağabey ne olur yanlış anlama. Evvelce de dedim ya, bende berabersiniz. Ne olursun. Ruhuma, oğul balıma iyi bak ağabey. İbrahim ağabeyimizin Cemilesine de selamlarımızı söyle ağabey.

Benim gibi meğer sana yaslanan ne çok insanı yüzüstü bıraktın desem günah mı olur ayıp mı? Bazen sana kızıyoruz ağabey. Ben kızıyorum yani. Bu cüreti kendimde buluyorum bazen. Bilesin ki, bir ben değilim başka dostların da, kardeşlerin de kızıyor sana. Hani yüzüne hemen hiçbir şey söylenemiyordu ya. Şimdi söylüyoruz işte. Yüzün temizdi, çok

Şükür ki, doğdun ağabey. Şükür ki, tanıdık seni. Demek senin mevsimin bahardı. O yüzden vurgundun güzelliğe. O yüzden erguvanlara, boğaza, Üsküp'e Endülüs'e aşkıydın. Sağa sola sapmadan, müdanasız, asil ve vakur yaşanabileceğini gösterdin ya bize. Var ol ağabey. Bin yaşa. Altmış yıl, aslında az değil ama öyle diri ve hayat fışkıran bir imge edinmişsin ki, senin altmışın nedense öyle kısa, az geliyor bize.

Akif Emre arşivinden

temiz. Allahı hatırlatan, maskesiz, mümin, Müslüman. Hiç söylemesen de yazmasan da gönlünde olanı söylerdi yüzün. O temiz, vakur, kaygılı, güleç, güven telkin eden, başka alemlere bakan, bir büyük derdi taşıyan yüzü çok özledik ama az kaldı. Biz de geleceğiz. Biraz oyalanıp geleceğiz.

Bu arada Kayseri'ye gittim ağabey, muhtereme anneni ve kardeşini ziyaret ettim. Garip bir ziyaretti. Yüz yüze anlatırım detayları. Evinizde tevarüs ettiğin derin çizgileri gördüm. Teyzeye beraberce ağlaştık. Taner de vardı. Annen, Şerife hanım "Yavrum sen de bilirsin bu acıyı" dedi. Biraz yutkunduk, biraz ağlaştık, biraz seni yaşadık. Sana kızdım daha evvel niye götürmedin diye. Günlük güneşlik bir gündü. Sonra bahçenizden bana meyveler verdi annen. Onları unuttum, sonra istedim kargoyla gönderdi Taner. Senin için Erciyes'e baktım. Gün boyu sevdikleriyle, izini sürenlerle vakit geçirdim. Gözyaşlarına eşlik ettim. Hunat Hatuna gittim. Hani beni götürüleceğine söz verdiğin Hunat Hatun Camiine. Neyse ki sevenlerin geldi. Güzeldi Kayseri. Rüyalarına girdiğin dostlarıyla, hatıralarını çoğaltmaya çalışsan, hiçkırta hiçkırta ağlayan sevenlerinle güzeldi.

Son zamanlar neredeyse her cümleli yarım bırakıyordun. Tamam, hayal kırıklığın derindi ama kim muradına ermişti burada. Biliyordun, burası böyle bir yer işte. Neye kızıyoruz biliyor musun ağabey. Aynı galaksilerde yaşayan biz dostlarını hem yörüngende hem de ayrı ayrı kavanozlarda tutmuşsun ya ona. Bunu nasıl yaptın? Senden sonra çok hayretler içinde kaldık. Birbirine mesafeli insanlar sende buluşmuş ve onlarla ayrı dillerde konuşmuşsun. Mühendis tarafını da, şairane yanını da ustalıklı kendine sakladığın gibi dost-

larını da birbirine dokundurmamışsın. Bir yanın bin dokuzyüzyetmişsekiz. Her yanın bindokuz-yüz yetmişdokuz.

Bu yüzden seni sahiden çok sevenler bir çekmeceye yerleştirmekte güçlük çektiler. Herkes haklı olarak seni, hatıranı kendi çekmeceğine yerleştirmek ve kendince tanımlamak istedi. Sufi yanın ile düşünce boyutunu birleştiremeyenler oldu. İslam'ın bütün renklerini bir arada düşünemilmekte güçlük çekenler senin geniş ufukunu tanımlamakta da acze düştüler. Hasılı şahitlerin, sevenlerin çoktu. Bu çok kıymetli bir şeyken niye seni sevenleri burada buluşturmadın, bir araya getirmedin ki? Değil mi ki, Allahımız bu şahitliğe, bu dostluğa, bu kardeşliğe iltifat ediyor ve değerli buluyor.

Sen birdenbire esas yurduna gidince ağabey, bizler kalakaldık bir başımıza. Herkes ayrı bir köşede kaldı. Çapraz hatlar oluştu. Birbirini tanımayan insanlar senin etrafına buluşmaya başladı. Bir süre "şimdi ne yapacağız" çaresizliğinde seninle hemhal olduk ama sonra hemen hayata döntüverdik. Bu anlamda arkandan söylenenleri, yazılanları okusan sahiden hayretler içinde kalır, bazen bu ben miyim, bazen de bu o mu derdin. İnsanız ya. Bazısı yürek yakıcıydı, bazısı tuhaf. Söylenmeyen sözlerin hasreti dudağında olanlar gözyaşlarını gözden sildiler ama her hallerini söze dökebilecekler de zımnen mahcubiyetlerini dillendirdiler. Bazısı da nasıl olsa ileride halleşir helalleşiriz diye hepimizin hayatta her zaman yaptığı üzere ertelenmiş duygularını, söylenmemiş sözlere döktü. Senden ziyade yazanı söyleyeni kendi vicdanıyla yüzleştiren sözler, yazılar. Kısaca, seni seviyorlardı. Allahımız hepsinin gönlünü görsün.

Seninle hayatta hiç yüzleşmemiş ama ayak izlerini süren, düşünce eylemini takip eden öyle dostlarını gördük ki, ağabey onlara mutlaka oradan bir tebessüm bir selam göndermelisin. Bildiklerimin adlarını saymak istiyorum ama sayamadıklarına haksızlık olur diye söylemeyeceğim. Allah onları daima berhudar eylesin. Hakkında söylenenler yazılanlar üzerine de seninle konuşmak çok güzel olurdu ağabey. Tuhaf işte. İnsanız ya. Ve büyük suçluları vicdan azabı beslemiş ya. Öyleyiz işte. Hayata dönüyor işte. Akif ağabey şöyle derdi, böyle derdi diye dönerken sana referans bile verdik. Senden öğrendiklerimizi ve hayatının özeti olan çürümeye direnin ve ellerinizi temiz tutun mesajını da hatıralarımızın arasına alınca bize yüklediğin o duygusal/düşünsel yükten de büyük ölçüde kurtulduk ve bu hamam taşı dünya ile yeneden daha sağlam bağlar kurmaya, devinmeye, debelenmeye, yuvarlanmaya başladık.

Yaralıydın. Nadanın, namerdin tuz basmasını istemediğin yarandan yazıyordun. Bir çığılıktın, karanlığı yırtmak isteyen bir çığılıktın ama sesin sende kalmıştı. Sana da köşe yazarı, sana da gazeteci dediler ki, sesin kaybolsun. Olmadı, olmayacak. Gelecek nesiller Akif Emre'nin İzler'ini, katıksız, sentezsiz, arı, duru İslam eksenli düşünce çizimini daha net olarak görececek ve izleyecekler. Allahın inayetiyle.

Dedim ya sende kesişen, sende buluşan bir dost kümesi vardı. Sen buradayken bunu görürdüm, seni sevenlerin listesini yapar, sana da söyledim ama sen her zamanki tenezzülsüz tarzınla insanların ragbetine ragbet etmez "Yok canım, bizi kim ne yap-sın, bizi niye okusunlar" diye geçiştirirdin. Şimdi arkanda seni bu kadar seven insanı görünce düşünüyorum da tam olarak öyle miydin yoksa bize kül mü yutturdun acaba? Belki de daha çok sevilme istiyordun. Galiba öyleydin. Bak gülümsüyorsun ağabey. Bildim, evet öyleydin. Neticede seni en seven, senin en sevdiğin seni bizden, sevenlerinden kendine aldı. Şimdi bahar geliyor ağabey. Erguvan mevsimi geliyor. Ardi sıra da 23 Mayıs geliyor. Biz daha buradayız, buralardayız. Vakti, saati, mühleti bekliyoruz. Sen Edirnekapı Şehitliğinde inşallah huzurdasın. Cennet ırmaklarının etrafında, Selsebilin kıyısında erguvanlar içindesin.

Daha evvel de söyledim yerin yurdun çok güzel ağabey. Bizimleyken sanki çok da bizimle değildin. Yalnız mıydın, değildin. Mutlu bir yuvan, üzerlerine titredığın pırlanta gibi çocukların ve saygıdeğer bir eşin vardı. Hamdoslun emanetini asaletle taşıyorlar. Cemiyet hayatında yalnız gibiydin ama sanki pek de yalnız değildin. Hem yalnız olmak hem yalnız olmak istemiyordun. Büyük kalabalıklara değilse de neticede kitlelere söz söylüyor, sesine yankı arıyordun. Yazarken söylerken biliyordun bir başnalığını. Ümit var mıydın, galiba biz insandan değildin ama ümitvar olmasan yazı masanda değil de bir başka yerde ruhunu teslim ederdin. Yaralıydın. Nadanın, namerdin tuz basmasını istemediğin yarandan yazıyordun. Bir çığılıktın, karanlığı yırtmak isteyen bir çığılıktın ama sesin sende kalmıştı. Sana da köşe yazarı, sana da gazeteci dediler ki, sesin kaybolsun. Olmadı, olmayacak. Gelecek nesiller Akif Emre'nin İzler'ini, katıksız, sentezsiz, arı, duru İslam eksenli düşünce çizimini daha net olarak görececek ve izleyecekler. Allahın inayetiyle.

Evet ağabey, seni itmişlerdi. İtenler son zamanlar mahcuptu, pişmandı ve kendilerine çekmek istiyorlardı ama sen artık onlarla aynı yerde olmak istemiyordun, davetlerine icabet etmiyor, çağrılarına uymuyordun. Asaletin, kumaşın tenezzüle maniydi. Zira onlarla aynı yerde değildin. Zira menziline, mevziini, dilini, duygunu, düşünceni terk etmemiştin. Meydan yerinde, kavganın göbeğindeydin ama kalbini, gönlünü muhafaza için kendi üstüne, kendi içine kapanmıştın. Kavgadan kaçanları, mevzilerini terk edenleri, ganimet ve yağma peşinde olanları cezalandırmak ve sana nüfuzlarına mani olmak üzere etrafına kapanmıştın. Seni bizden saklamak isteyenler kendi vicdan ıstırahatlerini muhafaza için etrafına kapanık olmanı kendine kapanıkmiş gibi gösteriyorlardı.

Kendine sahiptin, muhkemdi imanın, aşkın, ruhun, vicdanın. Bakıyordun, görüyordun. Eski yeni yol arkadaşların da senin baktığını görüyordu. Derin bir sükunet ve vakar yansıtıyordun ama biliyoruz ki, hiçbir zaman yatışmıyordun. Dalgalar sende yatışmıyordu, dağlar yatışmıyordu, denizler yatışmıyordu. Mevziini, menziline, kendini, davanı, derdini, rüyayı terk etmediğin için her şeyi hatırlıyordun. Biliyoruz ki, sevdiğinin geçirdiği evrim, dünyaya sağladıkları uyum senin gönlüne giran geliyordu. Ama bitti işte dağdağa. Bitti yokuş. İnşallah hafifledin, ferahladın şimdi ağabey. İnşallah Rabbi Rahimimiz gönlünü gördü.

Doğru Bir Tavır mı Evlâdır, Doğru Bin Tespit mi?

İnsan gafletle malûl bir mahlûk. Sahiplik iddia ettiğimiz şeyler, sanki ilânihaye bizimle birlikte kalacak. Bu gönüllü aldanma mekanizmasıyla donatılmasaydık çıldırırız belki de. Hâlbuki yok öyle bir şey! İnsan neye sahipse ondan mahrum kalacak. 51 yıllık hayatımda benim sahiplik iddia ettiklerimin arasında en asili ve en kıymetlisi, kuşkusuz Âkif Emre'nin dostluğuydu. Âkif Emre'nin ağabeyliği idi.

Hasan Ali Yıldırım

Sene 1995. O dönemler rağbetteki konulardan biri durumundaki 'Bilginin İslâmleştirilmesi' kavramına dair uzunca bir yazı yazmıştım. Yazıda İsmail Raci el-Faruki'nin bu adlandırmayla ne yapmak istediğini, bu kavramın bizzat kendisi tarafından zamanla nasıl evrildiğini ve nerelere götürüldüğünü; bu yaklaşımın İslâm dünyasında müsbet ve menfi ne çeşit karşılıklar bulduğunu ve nihayetinde Türkiye'deki yansımalarını ele aldığım bir yazıydı bu. Yazıyı okuyan dostum Mehmet Lütfi Şen, hemen telefona sarıldı; birini arayarak sitayişle metinden sözetti. Gazetede yayımlamayı önerdi. Zaten elyazısı tek nüshaya da el koydu.

Birkaç gün sonra beni biri aradı. Kendinden emin, kararlı, tenora evrilmeye müsait bir ses kıvamıyla, sevecen ve müşfik bir tonla ilkin kendini tanıttı; ardından hem yazı için teşekkür etti, hem de yazıdaki meselelere vukufiyet için tebrik. Sonra da beni tanımak istediğini söyledi. "Tanışmak" gibi ne idüğü belirsiz bir

tabir yerine seçtiği kelime, elbette dikkatimden kaçmamıştı. Nihayetinde de yazının bazı bölümlerinin Türk okuyucusu için fazla felsefi kaçabileceğini ve o bölümler için tasarruf hakkının miktarını, aynı nazik ama kararlı tarzda sordu:

- Sınırsız!

Cevabını alınca güldü ve "Müslüman entelektüellerde artık pek göremediğimiz bir cömertlik bu." dedi. "Ve âlicenaplık" diye sürdürdü sözlerini. "Entelektüeller"deki parantez içindeki ünlemi gördüm sanki telefonun öbür ucundan. Ve tanıma isteğine karşılık gelen birkaç soru daha... Yüzyüze de (Hayır! "Ruberu" demişti.) görüşmek istediğini söyleyerek kapattı.

O kişi Âkif Emre'ydi.

Mahut yazı, Yeni Şafak gazetesinde editörlüğünü yürüttüğü "Düşünce Günlüğü" adlı sayfasında dizi hâlinde yayımlandıktan sonra bu kez teşekkür için aradı. Bir miktar daha hasbîhâl. Metnin aslı mı? Hiç elime geçmedi. Doğrusu artık önemli de değil.

Fotoğraflar: Hasan Ali Yıldırım

Dağ-Bayır Yürümek

O dönemde bir arkadaş grubuyla ara-sıra 2-3 günlüğüne filân, dağ gezilerine çıkıyoruz.

- Bir dahaki sefere Âkif Emre de aramıza katılacak.

Dedi biri. Tanıyan, tanımayan herkeste bir heyecan, başka bir eda...

Son ânda katılmadı Akif Emre aramıza. Bizim de ruberu tanışmamız gerçekleşmedi. Kısmet değişmiş.

Bir vakit sonra nihayet bir ortak tanıdığımızın işyerinde karşılaştık. Tanıştık. Yazıyı hatırladı. Yazı üzerinden de beni. Ve o can yakmayan ironisini patlattı:

- Doğrusu daha ukalâ bir tip bekliyordum.

Belli ki müspet bir hayal kırıklığıydı bu.

İlk izlenimlerim:

Delici ama müşfik bakışlar, niteliğe yönelik bir tecessüs, örtülmeye çalışılsa da bir kâhkül yaramazlığında zaman zaman fişkırmadan duramayan kıvrak bir zekâ, ancak asık suratlılığa dönüşme sınırına kadar giden ölçülü bir tebessüm; gösterilmek istenmeyen bir bilgi birikimi ve ciddiyet, ciddiyet, ciddiyet...

Geri çekildikçe büyüyenlerden.

Zamanımızın bir Kahramanı

96'nın son aylarında Yeni Şafak'ta haftada bir sinema sayfası hazırlamaya başlamıştım. Dışarıdan.

Sayfamı çatacağım gün gazeteye gidiyor, bir-

20. yy'da kendisini idrak etmiş ve bütün bir insanlığın hızla bir yokoluşa sürüklendiği 21. yy'ın ilk çeyreğini görmüş insanların arasından sahiden de bir duruşa sahip, olaylar ve olgular karşısında ânın gereğini değil, eskimeyen ilkelere müracaatı bir hayat anlayışı benimsemiş en fazla üç-beş kişi bulabilirsiniz. Gerisi mi? En iyileri bile, sahibisini Âkif Emre'de gördüğümüz bu tavırın alaturka bir mukallidi. Yani bir duruş sahibi olmadığı hâlde öyleymiş gibi görünüp bu pozdan fayda devşirmeye çalışanlar...

iki saatte işimi bitiriyorum. Vaktim kalmışsa da gazetenin mutfağındaki bazı arkadaşlarla yarenlik ediyoruz. En çok da arada sırada gazeteye uğrayan Âkif Emre'yle. Bazen gazeteye uğramayı tercih etmez, kendisiyle ilgili materyalleri gazeteden alarak Beyazıt civarındaki buluşacağımız yere getirmemi rica ederdi.

Bir gün gazetede sıradışı bir hava sezinledim; aleni bir farklılık, bir heyecan anaforu: Âkif Emre Genel Yayın Yönetmeni olmuş!

Herkes bir taraftan rutin vazifelerini yerine getirmeye çalışıyor, bir taraftan da bu gelişmenin hem gazete için, hem de kendileri için ne gibi değişikliklere yolaçacağını çıkarsama gayretinde. Bazı arkadaşların birden bana yakınlaşma gayretlerinin sebebini ancak yıllar sonra farkedecektim.

Elbette çok geçmeden birçok şey rayına oturdu. Gazetenin mutfağı hızla eski temposuna geri döndü. Fakat aynı şey benim için mümkün olmadı. Artık gazeteye gittiğim günlerde orada daha çok kalyordum. İki-üç saati geçmeyen ziyaretlerimin süresi uzuyordu. Vaktimin çoğunu da Âkif Emre'nin odasında geçiriyordum. Hatta sayfa günümün dışında da sık sık gazeteye gitmeye başlamıştım. Gazetenin rayına oturmaya direnen işleri yüzünden sohbetimiz sık sık bölünse bile biz, yani az konuşan iki kişi, tuhaf bir sohbet lezzeti tutturabiliyorduk.

Çok geçmeden fiilen Yeni Şafak'ta çalışmaya başlamıştım. Âkif Emre'nin yıllarca yürüttüğü sayfanın editörü olarak. Söylemeye gerek yok; yıllarca kendisinin yönettiği "Düşünce Günlüğü" sayfasını manşet kadar önemserdi. Ne ki bu yeni süreç, itiraf etmek durumundayım, Âkif Emre ile aramıza hafif bir burudet esintisi getirdi.

Ben ilk kez çalıştığım günlük bir gazetenin o ruhu ve zihni aynı ânda kemiren hızlı temposuna ayak uydurma gayretindeyken odasındaki mahut sohbetlerimiz aksamaya başlamıştı. Ben ümmet için önemli saydığım teorik meselelere odaklanmaya çalışırken gazeteciliğin gereği, gündemdeki sıcak tartışmalara uzak

Fotoğraf: Hasan Ali Yıldırım arşivinden

kaldığımın farkında bile değildim tabii ki. Galiba pek önemsemiyordum da. "Her şeyin başı fikir"di o yıllar.

Ve elbette onun o, ancak bilenlerin kavrayabileceği, Almanlar'ı kışkandıracak kadar müthiş iş disiplini...

Öte yandan, 30'larının başındaki bana, yani çıraklık yaşı çoktan geçmiş birine mesleğin inceliklerini alttan alta aşıladığının ne kadar farkındaydım acaba?

Entelektüel bir düzeyde başlayan hukukumuz, amir-memur çerçevesindeyken zedelenmeye yüz tutmaktaydı ki şöyle bir şey oldu:

O yıllar mübarek yıllardı. Yani Müslümanlar'ın devletin imkânlarından nemalanmadığı yıllar... O yüzden de gazetenin sahipleri aslında başka işlerden elde ettikleri gelirlerle Yeni Şafak'ı sübvansede etmekte. Belli ki o sıralar işleri de pek iyi değil. Bir-iki ay maaşımızı alamamıştık hatta. Veya kısmen alabildik. Uzman bir bekâr olarak evli arkadaşlarla cebimizdekileri üleşiyoruz. Yazı İşleri'nde herkes günlerdir parasız...

Tavşan Kulağına Dönüşen Cepler

Bir gün canıma tak ediyor. Nasıl yaşayacağız kil Belki de içten içe, durumumuzu patronlara yeterince etkileyici bir tarzda anlatmadığını varsayarak kısmen onu da sorumlu gördüğüm için, Âkif Emre'nin odasına dalıyorum o hissimle. Bereket odada başka kimse yok.

Yüzümü görür görmez ağzının sol yanıyla bir "Hayrola?" işareti çektir.

Önemsediği kişiye dair hislerini kendisinden bile gizlemeyi tercih eden bambaşka bir mizaç. Bir roman kahramanı. Veya Lermontov'un ifadesiyle 'zamanımızın bir kahramanı'.

- Abi biliyorsun, günlerdir parasızız. Borç alacak kimse de kalmadı içeride. Senden istemeye geldim. Bana ne kadar verebiliyorsan o kadar borç ver!

Dedim. Dedim ama burnumdan dışarı verdiğim hava daha sert şeyler söylüyordu aslında. Ya, bakınız şu terbiyesizliğe! Gençlik diyelim. Görmezden geldi bu toyluğumu Âkif Emre. Ellerini ceplerine soktu ve her ikisini birden dışarı çıkardı. Birer tavşan kulağı gibi dışarı taşan beyaz cep kumaşlarından yere bir tanecik bile toz zerresi düşmemişti.

Tam o ân duyduğum ruhumun zembereğinden gelen o "tıkkk" sesini. Ve Yeşilçam repliğiyle söyleyelim, ta en başından beri ilişkimiz bir film gibi geçti gözümün önünden. "Eyvah" dedim içimden; "meğer ben kaç zamandır başka hiçkimseye benzemeyen bir adama sıradan insan muamelesi çekmekteymişim".

O soğuk duruşun arkasındaki ağabey şefkatini o âna kadar yeterince farkedememişim.

Galiba o gün, gerçekten de başka türlü bir insanla karşı karşıya olduğumu kabullenebilmişim. Önemsediği kişiye dair hislerini kendisinden bile gizlemeyi tercih eden bambaşka bir mizaç. Bir roman kahramanı. Veya Lermontov'un ifadesiyle 'zamanımızın bir kahramanı'.

Tanıtmaktan gurur duyduğum bu zamanımızın kahramanına dair birkaç tespit, birkaç çizgi:

Hangisi Önemli? Doğru Fikir mi, Doğru Tavrı mı?

Bizim zamanımızda ama İmam-ı Azam'ın iktidara karşı tavrıyla yaşamaya gayret etmiş bir yazardan, bir ahlâktan bahsediyoruz.

Bu tavrın kıymetini dikkate alması gerekenlerin ona hak ettiği önemi verdiğini söylemek belki zor. Gelgelelim, mahallenin eşrafi ona kulaklarını tıkasa bile mahalle ahali, zannedilenin tersine, ekâbiranın tam zıddı bir tavır içerisindeymiş meğer. Ömrü ha-

yatı boyunca yalnız bırakılan Âkif Emre'nin, vefatının ardından kendisine yöneltilmiş bu teveccühün sebeplerinden biri de bu galiba: mahallenin içinde kalarak, mahalle eşrafına eksiklerini hatırlatmak; karşı mahallenin bütün cazip cilvelerine prim vermeden üstelik.

Dışarının cazip ve davetkâr bütün cilvelerine kanmadan, onların husumet dolu, kin kokan o yıkıcı diline bulaşmadan, içeride, iktidarın ve iktidardakilerin yanibaşında ama kendi vazifesini belleyen bir konum, bir yer... Handiye ağız birliği edilmişçesine söylenen bir cümle: "Âkif Emre'nin yeri doldurulamaz." İyi de o yer neresi ki? Kıymeti nereden geliyor o yerin? Bence Âkif Emre'nin yeri şu: Doğru fikirleri ifade etmek yerine dosdoğru bir tavır takınarak o noktayı asla terketmemek! Tıpkı bir nöbet yeri gibi.

Buyrunuz, doldurunuz bakalım. Komşunun bahçesine geçip oradaki cephaneyi kullanarak bu tarafa taş atmadan; kendi bahçenizde kalarak, kendi evinizi, haremınızı, ismetinizi ve elbette bahçenizi muhafaza etmek için eksiklikleri, kusurları, adil ve ahlâklı bir edayla işaret etmeyi bir deneyin bakalım.

Başka biri adına değil ama. Yalnız kalınca kaçmak yok ama. Vazgeçmeksizin, ahlanıp vahlanmaksızın. Bir ömür siyasi eşhasa deniz fenerliği etmek makamı boş çünkü. Peki böyle bir aday görebilmekte miyiz? Yahut aday aday?

Benden hatırlatması: Âkif Emre olmak, bir Marvel kahramanı olmaya benzemez.

Bir Tavır Eksikliği, Bir Duruş Yoksunluğu

Duruş kavramından hareket edelim dilerse-

niz. 20. yy'da kendisini idrak etmiş ve bütün bir insanlığın hızla bir yokoluşa sürüklendiği 21. yy'ın ilk çeyreğini görmüş insanların arasından sahiden de bir duruşa sahip, olaylar ve olgular karşısında ânın gereğini değil, eskimeyen ilkelere müracaatı bir hayat anlayışı benimsemiş en fazla üç-beş kişi bulabilirsiniz. Gerisi mi? En iyileri bile, sahicisini Âkif Emre'de gördüğümüz bu tavrın alaturka bir mukallidi. Yani bir duruş sahibi olmadığı hâlde öyleymiş gibi görünüp bu pozdan fayda devşirmeye çalışanlar... Cumhuriyet Türkiye'sinin erbabı kalemî, yazık ki duruşsuzluğunu bile idrakten aciz. Ama bunu bile bir erdem gibi pazarlamakta mahir.

Âkif Emre'nin insanlığa örnek duruşunun ye-

Galiba insanoğlunun yeryüzünde unutamayacağı iki acı var: Biri evlât acısı, öbürü de böylesi bir ağabeylikten mahrum kalma acısı. İlk acı türünün birçok insan yaşayabilir. Fakat ikincisi, söylemeden edemeyeceğim, istisnai bir ıstırap türü. Öyle ya, kimin Âkif Emre gibi bir ağabeyi vardı ki!

terince kavrandığı kanaatinde değilim. Herkesin dilinde bir terane: Âkif Emre muhalifti. İyi de nasıl bir muhaliflikti bu? Meselâ birçoklarına göre ölümü üzerine yazılmış en güzel yazının sahibi Soner Yalçın'ın muhalifliğinden farkı ne Âkif Emre muhalifliğinin? İzaha yeltenen yok.

İlkin şunu söyleyeyim: Fizik derslerinden hatırlayacağımız üçüncü hâlin imkânsızlığı kabulü var ya, işte Âkif Emre bu ilkeyi yerle yeksan eden kişidir bence.

Merak etmeyin, açacağım: Ülkemizdeki insanları hükûmetle veya partiyle, hatta devletle ilişkileri bakımından rahatlıkla ikiye ayırabilirsiniz: destekçiler ve muhalifler. Aralarında ufak ton farkı barındırmakla birlikte, özellikle aydınlar, kendilerini illâ ki bu iki kategoriden birine sokmak mecburiyeti hissetmekte. Hatta hükûmet, filân politikasından vazgeçse ve eski uygulamasını bizzat eleştirse bile bazı kimseler için hükûmetin bütün söyledikleri, bütün yaptıkları, bütün hesap-kitapları mübarek bir hayırlarla örülür... Bunun tam karşısındakilere göreyse her şeyden ama her aksi şeyden hükûmet sorumlu. Yağmur mu yağdı? Sorumlusu hükûmet. Yağmur mu yağmadı? Sorumlusu elbette hükûmet. Az mı yağdı? Hükûmetin kabahati... Çok mu yağdı? Hükûmetin ihmalkârlığı... Dikkat ediniz, bu muhalif tavırda yalnızca itikadi bir sapkınlık yok, aynı zamanda psişik bir sapma da saklı. Her gelişmeye kötücül bakmak ve sorumlusunu da hükûmet bellemek saplantısının adı muhalefet olmuş ülkemizde.

Elbette yandaşların tavrı, yani hükûmetten sadır olan her işi hayır belleyip alkış tutma tavrı da en az muhaliflerinki kadar sakat; gene hem itikadi açıdan, hem de ruhi...

Üçüncü Hâlin Mümkünlüğü

Dikkatinizi çekerim, esastan sorunlu bu iki tavrın, tersinden başka bir ortak paydaları daha var: Her ikisi de aslında pozisyonlarını hükûmetten nemalanmaya göre belirlemekte. Yandaşlar ya nemalanmanın sürmesi veya artık bir ân önce başlaması için desteklerini esirgemiyorlar; muhalifler de ya nema kapılarının kendileri için kapanmasına kızdıkları veya istikbalde bir daha açılmasından umut kestikleri için böyleler. Bu tespitim çoğunluk için geçerli elbette. Bereket, sağlıklı muhalefet öbeklerine az da olsa sahibiz. Buna da şüktür.

Âkif Emre'nin o kendine özgü duruşunun farkı da tam burada ortaya çıkıyor: Üçüncü hâlin imkânsızlığını mümkün kılmasında!

Başka bir ifadeyle Âkif Emre bize, partiye, hükûmete, hatta devlete başka türlü bakmanın yolunu açtı: uzakta durmak! Tıpkı İmam-ı Azam gibi.

Âkif Emre'nin temsil ettiği muhalefet anlayışı, uzakta durarak en başta nemalanmayı dışlayan, ardından da hiçbir muhalefet tavrının kaldıramayacağı kadar ilkeli ve anlayışlı bir tarzda, ama aynı zamanda elinde neşter tutan operatörün kararlılığı ve 'acımasızlığıyla' doğru bildiğini ifade etmekten geri durmadı. Dış siyasette olduğu kadar iç siyasette de. Zaman zaman kültür politikalarında, eğitim politikalarında, basın-yayın meselelerinde... Tam bir ömür, evet.

Hem de hükûmetin yanında veya karşısında değil, uzağında durarak başardı bu tavrı merhum.

Elbette Âkif Emre başta uluslararası ilişkiler olmak üzere siyasi yazılar yazan biri. Değerlendirmeleri her daim merak edilen. Mazlum İslâm coğrafyasının kıyıda-köşede kalmış seslerini gündeme getiren, kimselerin bilmediği, modası geçtiği için ilgilenmediği isimlerle, kurumlarla, kuruluşlarla, örgütlerle ilgili ayrıntılı tahlil ve tasvirler kaleme alan bir yazar... Ve beheri edebi lezzet taşıyan gezi yazıları. Benim en çok sevdiğim yazıları.

Ümmetin Parçalanmışlığı

Özellikle de Filistin ve Keşmir meselesindeki tavrı ve makuliyeti ısrarla vurgulanmak durumunda.

Saraybosna, Keşmir, Kudüs, Arakan, Endülüs, Taşkent, Buhara... İslâm tarihinin belli başlı dönemlerinin kilit mekânları... Birçok Müslüman aydına göre bu şehirler, en iyi ihtimalle, günlük gelişmelerin öğrenildiği birer haber malzemesi... Fakat onun için başta Kudüs olmak üzere bu şehirler, büyük bir rüyanın sancak parçalarının dağıldığı köşe-bucaktı.

Özellikle de Kudüs... Çünkü Kudüs, bir buçuk milyarlık İslâm âleminin hâli pürmelâlinin remzi... Kudüs meselesindeki tavrıyla Müslümanlar ya yeniden istiklâllerine kavuşacak veya daha kesif bir izmihlâle garkolacak. İsrail'in 70 yıldır istikrarla devam ettirdiği siyaset sonrasında Kudüs günbegün, ânebeân işgal ve yağma edilmekte. Galiba Âkif Emre'deki Kudüs hamasetinin ötesine geçen bilinç, Kudüs'ün temsil ettiği değeri: insanlığın kalbi.

Görüldüğü gibi şimdilerde insanlık da kalbine yenik düşecek sanki. Yıllar boyunca bunca değişik sahada yazdığı hâlde asla kalemını küçültmeyen, taviz vermeyen, gevşemeyen; ona, buna, şuna prim vermeyen, kimse için yazmayan bir yazar. Röportajları, hazırladığı belgeseller, İslâm sanatı eserleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler, yorumlar...

Fakat bence Âkif Emre bütün bu sayılıp dökülenlerden çok daha yüce biri. Tavrı sahibi çünkü. Vakti-zamanı geldiğinde İslâmcılık görüntüsü vermenin numunesi sayıldığı için, birçok kişinin yaptığına tersine, asla sakalını kesmedi meselâ. Asıl Âkif Emre bu bence. Duruşundan, tavrından, o şiir kıvamındaki ilkelerinden hiç taviz vermedi. *"Değiştim ama gelişerek değiştim."* sahtekârlığından da, o tür sahtekârlardan da uzak kalmayı tercih etti. Ve yalnız. O yüzden doğru bir Âkif Emre portresi, onun yaptıklarından çok, yapmadıklarına, yapmayı reddettiklerine yaslanmak durumunda.

Saraybosna, Keşmir, Kudüs, Arakan, Endülüs, Taşkent, Buhara... İslâm tarihinin belli başlı dönemlerinin kilit mekânları... Birçok Müslüman aydına göre bu şehirler, en iyi ihtimalle, günlük gelişmelerin öğrenildiği birer haber malzemesi... Fakat onun için başta Kudüs olmak üzere bu şehirler, büyük bir rüyanın sancak parçalarının dağıldığı köşe-bucaktı.

Muhalifliğin Hakikati

Hak bildiğin yolda yürümek ne zor. Çünkü kişinin bir yolu hak bilmesi başka, o yolun sahiden de hak olması daha başka bir şey. Yine de hak bilinen o yol çok taşlı, engebeli, çorak ve kuraktır her daim. Kimsesizdir de. Yürüdüğüm için değil, o yolda yürüyen birilerini, 50 yıl boyunca pek az gördüğüm için biliyorum.

Diyelim ki bu dikenli, çivi döşeli, dar, ipince ve upuzun yolu yürümeye karar verdiniz; zeminin bütün o delik-deşik edici, can yakıcı niteliklerine rağmen üstelik. Derdiniz bitmiyor ki. Yol boyunca habire çekiştirir sizi eski yoldaşlarınızı. İncinirsiniz.

Fakat bıkmaz da bu yolda yürürseniz, yolun sonunda sizi Âkif Emre olmak gibi bir makam bekler.

Sıklıkla vurguladığı gibi güçle ve iktidarla ilişki biçimimiz bizi belirler.

Evet, *"Bir insanın hakikatini 'güç'le kurduğu ilişki belirler."* Bana ait değil bu cümle, merhum Âkif Emre'ye ait. Kimilerinin burun kıvrıp zayıf bir özdeyiş düzeyine indirgeyeceği bu cümle, bu ülkede galiba pek fazla insanın kendisi için motto hâline getirmeyi bir ömür sürdürebileceği bir ilke, bir tavır gibi durmuyor. Aynı zamanda bir garabet de barındırıyor içerisinde. Öyle ya, madem bir insanın hakikatini güçle, iktidarla kurduğu ilişki belirliyor, o hâlde gücü temsil eden iktidardan ve iktidardakilerden uzaklaşsın; olur, biter.

Öyle değil işte. Asıl maharet, hem iktidarı, güç sahiplerini düşman bellememek, hem de ısrarla hak bildiklerini söyleyebilmek...

İktidarın hazzetmeyeceği şeyler söylemekten geri durmayacaksınız ama aynı zamanda iktidarın da, içinde bulunduğunuz camianın da yanında ve yakınında bulunmaya devam edeceksiniz. Başka bir ifadeyle onlara karşı gelirken dahi onları karşınıza almayacaksınız. Yani karşı mahalledekilerin elinde oyuncak olmayacaksınız; onların düşmanca bakışlarını taşıyan eleştiri dilinden, şeytandan kaçır gibi kaçmayı başaracaksınız.

Öte yandan, bu elim tercihinizin sizi sürükleyeceği ne kadar zarar ve ziyan varsa hepsine göğüs germekten de geri durmayacaksınız. Dik durmak, hak bildiğin yolda yalnız yürümek, küçülmemek, esnememek, gevşememek, yalakalık etmemek, yaltaklanmamak... Ve aynı zamanda dostça, akliselimi muhafaza etme gayreti içerisinde, Sokrates'in kendisi için münasip gördüğü ifadesiyle 'bir at sineği gibi' bütün ekâbiranın keyfini kaçırmaya devam edeceksiniz. Zarar görmeye devam edeceksiniz ama hak yolunuzdan da vazgeçmeyeceksiniz. Ve zarar görmeye devam ettiğiniz takdirde bile iktidara zarar vermeye yeltenmeyeceksiniz.

Külüstür Araba Edebiyatı

Vefatının hemen ardından ortalığa yayılan bir tuhaf lâflar: Âkif Emre'nin arabası 90 modeldi. Elbette öyle değildi. Olması da gerekmiyordu ki tevazuunu muhafaza için! Âkif Emre, üst düzey fırsatlara rağmen orta karar şartlarda yaşamayı tercih eden biriydi. Onun tevazuunu burada aramak lâzım. Arabasının marka veya modelinde değil.

Başka bir ifadeyle gençler, tevazu denilince niçin sadece 90 model arabaya binip binmemeyi anlıyorlar da nice imkân ve fırsata rağmen birçok mevki ve makamı reddetmeyi, ilkeli kalmayı anlamıyorlar acaba? Demem o ki Âkif Emre'nin tevazuunu arabasının

da, gömleğinde, ceketinde veya poğçasında, yani sahip olduklarında arayacağımıza, ilkeli duruş adına elinin tersiyle reddettiklerinde niçin aramıyoruz?

Kendi adıma, vefatının üzerinden geçen sürenin ardından dönüp baktığımda, bu 20 yılı aşkın süre boyunca Âkif Emre'nin bendeki en hayati tarafının, hayranlıkla müşahade ettiğim yönünün ahlâki olduğunu söyleyebilirim. O yüzden de benim gözümde Âkif Emre'nin ahlâki tavrı, düşüncelerinden bile kıymetli. Çünkü düşünceler, varlıklarını aslında biraz da olaylara, olgulara ve gelişmelere borçlu. Dolayısıyla iman düzeyine taşınmamış her düşünce, her kanaat, her kabul, olgulardaki değişikliklerden etkilenmek durumunda. Demek ki insanın düşünceleri değişebilir. Peki ya ahlâki? Belli bir inançtan, dünya görüşünden, hatta imandan hareket eden bir ahlâk, olaylar ve gelişmeler karşısında eğilip bükülebilir mi? Farkındaysanız zamanımızda insanların düşünceleri sabit kalmakta ama ahlâkları en küçük rüzgâra göre değişebilmekte; tersinin yaşanması gerekirken. İşte Âkif Emre, belli bir dünya görüşüne, belli bir imana sahiplik bilinciyle eşya ve hadiseler karşısında düşüncelerini esnettiğinde bile ahlâkından hiç taviz vermediği için biricikleşen bir remz şahsiyet.

İnsan gafletle malûl bir mahlûk. Sahiplik iddia ettiğimiz şeyler, sanki ilânihaye bizimle birlikte kalacak. Bu gönüllü aldanma mekanizmasıyla donatılmasaydık çıldırdık belki de. Hâlbuki yok öyle bir şey! İnsan neye sahipse ondan mahrum kalacak. 51 yıllık hayatımda benim sahiplik iddia ettiklerimin arasında en asili ve en kıymetlisi, kuşkusuz Âkif Emre'nin dostluğuydu. Âkif Emre'nin ağabeyliği idi. Bir daha taklidine bile sahip olamayacağımı bildiğim bir imkândı bu. Galiba insanoğlunun yeryüzünde unutamayacağı iki acı var: Biri evlât acısı, öbürü de böylesi bir ağabeylikten mahrum kalma acısı. İlk acı türünü birçok insan yaşayabilir. Fakat ikincisi, söylemeden edemeyeceğim, istisnai bir ıstırap türü. Öyle ya, kimin Âkif Emre gibi bir ağabeyi vardı ki!

Kum taneleri kadar çok insan tarafından kuşatıldığı hâlde tek pusulasından bile mahrum kalmak benimkisi.

Meğer ne çok seviyormuşum Âkif Ağabey'i mi...

Kendi adıma, vefatının üzerinden geçen sürenin ardından dönüp baktığımda, bu 20 yılı aşkın süre boyunca Âkif Emre'nin bendeki en hayati tarafının, hayranlıkla müşahade ettiğim yönünün ahlâki olduğunu söyleyebilirim. O yüzden de benim gözümde Âkif Emre'nin ahlâki tavrı, düşüncelerinden bile kıymetli. Çünkü düşünceler, varlıklarını aslında biraz da olaylara, olgulara ve gelişmelere borçlu. Dolayısıyla iman düzeyine taşınmamış her düşünce, her kanaat, her kabul, olgulardaki değişikliklerden etkilenmek durumunda.

Fotoğraflar: Akif Emre arşivinden

Tanıdığım Akif Emre

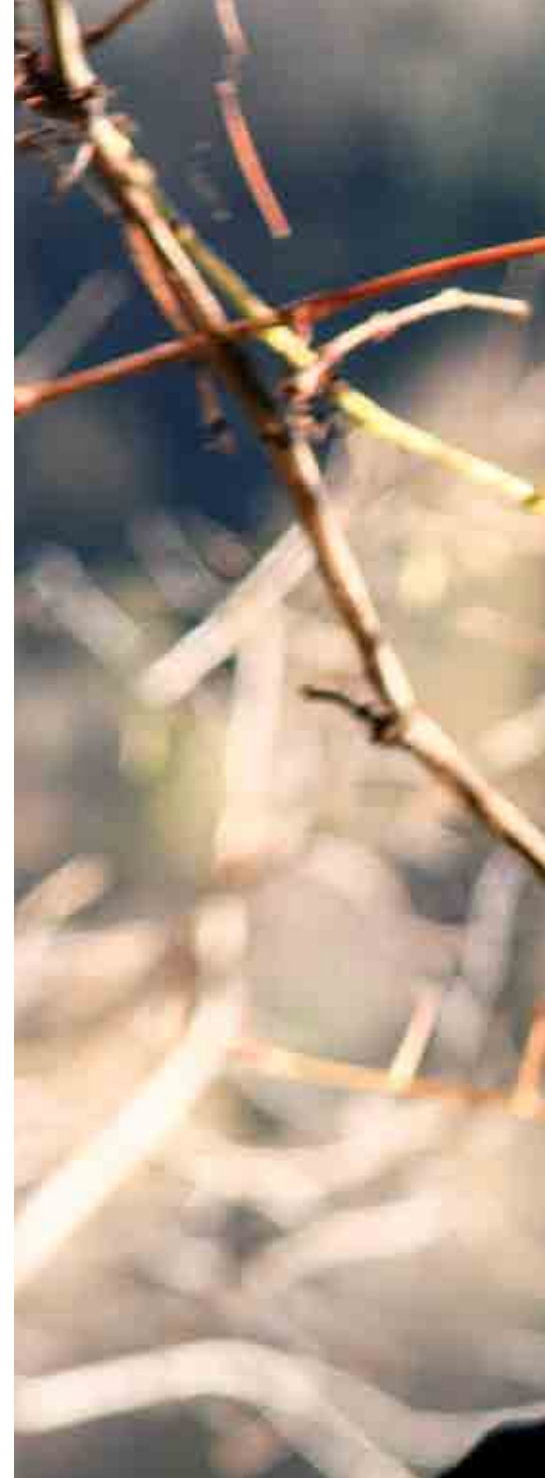
Her bahar mevsimi erguvanlar yine gelecek ancak bizi dünyevileşmeye karşı uyaran, diri tutan, bir deniz feneri gibi sürekli hakkı ve hakikati işaret eden, çürümeye dikkat çekerken umudu da muştulayan Akif Emre artık gelmeyecek.

Osman Arı

Bu dünyadan Akif Emre de geçti. Hayattayken kıymetini pek bilemediğimiz, sayıları pek de çok olmayan değerlerimiz gibi. Güç ve iktidarın bütün ayartıcılığına karşın bulunduğu mevziyi hiç terketmedi. Kalabalıklara karışmadı, üstüne dünyanın kirinin pasının bulaşmasına fırsat vermeden ait olduğu dünya görüşüne sonuna kadar sahip çıkarak "tek ve tenha" bu dünyadan göçtü.

Akif Emre mühendislik eğitimi almış olmasına rağmen gazetecilikten belgeselciliğe, yayıncılığa; TV yapımcılığından internet haberciliğine kadar pek çok farklı alanlarda çalıştı. İslam coğrafyasını Endülüsten balkanlara, Çin'den Afrika'ya, Rusya'ya, Kudüs'ten İran'a kadar gezdi. İslam medeniyetinin izlerini sürdürdü. Bu gezilerdeki izlenimlerini pek çok belgesel ve gezi yazılarıyla bizlerle paylaştı.

Yeni Şafak gazetesindeki köşe yazıları, bir gazete köşe yazısı olmaktan çok; dış politika, siyaset, kültür, medeniyet, tarih, sosyoloji vb. çok geniş bir yelpazede güncelin sığlığını aşan okuyucuya çok boyutlu perspektifler sunan metinlerdir. Akif Emre'nin (özellikle dış politika) yazılarında (belki de mühendis olmasından kaynaklanan) analitik bir bakış vardır. Hadiseleri bugün görünen yüzünden öte tarihi, sosyolojik, uluslararası ilişkiler bağlamlarını da irdeleyen, popülizme asla prim vermeyen, ait olduğu ümmetin geleceğini önceleyen bir bakış açısı. Kimbilir belki de bu derinlikli bakış açısıyla Arap Baharı'nın, bulunduğumuz coğrafyayı ne kadar büyük tehlikelerle yüzyüze getireceğine dikkat çekmiş; Libya'da, Suriye'de İslam Devrimi beklentilerinin coğrafyayı ve bölgedeki güç dengelerini bilmeyenlerin ergen hayalleri olarak değerlendirmiştir. Öngördüğü tehlikeler maalesef tek tek gerçekleşmiştir. Akif Emre'yi coğrafyamız ve İslam Dünyasının geleceği ile ilgili endişeleri hususunda Üstad Sezai Karakoç'a benzetirim. Sezai Karakoç da 50 yıldır bıkmadan usanmadan yazarak, konuşarak dikkat çektiği tehlikelerin maalesef hepsi gerçekleşmiştir. Kalabalıkların ve resmi ideolojinin/iktidarın hoşuna

Fotoğraf: Osman Arı

gitmeyen bu basiret ve öngörünün bedeli de bellidir: Yalnızlığa mahkum edilmek, yok hükmünde davranılmak.

Akif Emre'nin özellikle son 10 yıldır İslami kesimde yaşanan muhafazakarlaşma/sağcılaşma ve Arap Baharıyla ilgili uyarıcı/sarsıcı yazılarının siyaset ve siyasete angaje olmuş kesimlerce pek de memnuniyetle karşılanmadığı hatta rahatsızlık verdiği bilinen bir husustur. Cemaat ve STK'ların başdöndürücü değişim ve dönüşümlerinden çok muzdaripti. STK'ların ve cemaatların kendi özel çalışma alanlarıyla iştigal edip insan yetiştirmek yerine, devlete eklenilip oradan güç ve imkan devşirmelerinin, siyasetin arka bahçesi olmalarının yarın telafisi mümkün olmayan neticeler doğuracağına inanıyordu. Eklenilme sürecinin kullanılan dilden, davetiye biçimine kadar her alandaki yansımalarının farkındaydı. Nitekim vefatından bir yıl önce bir üniversite mezunları iftarında bir bürokratin konuşturulmasını çok garipsemiş, iftarlar da bile rol model olarak ilim ve irfan ehli kişiler yerine bürokratlara öncelik verildiğinden bahisle, yaşamakta olan zihniyet dönüşümüne dikkat çekmişti. Akif Emre neyi kaybediyor oluşumuzun farkındaydı. Belki de bu farkındalık O'nu kalabalıklardan uzakta durmasına sebep oluyordu. Maalesef gelinen noktada O'nun yaptığı uyarılarda ne kadar haklı ve yerinde olduğu görülmüştür. Akif Emre popülizmin, hamasetin prim yaptığı hatta ödüllendirildiği bir dönemde müslüman entellektüel bir dava adamının sorumluluğuyla kırıp dökmeden, hadisele-ri kişiselleştirmeden kendine has nezaket ve şıklıkla ancak söylenmesi gerekenleri de söyleyerek yaşamakta olan ve bizi bekleyen tehlikelere dikkatlerimizi çekmiştir. Bunun bedelini sağlığında ödemiştir ancak vefatının ardından toplumun her kesiminden hakkında yazılanlar doğrusu bir fani için gıpta edilecek bir durumdur.

Fotoğraf:
Osman Arı
arsivinden

Akif Emre'nin özellikle son 10 yıldır İslami kesimde yaşanan muhafazakarlaşma/sağcılaşma ve Arap Baharıyla ilgili uyarıcı/sarsıcı yazılarının siyaset ve siyasete angaje olmuş kesimlerce pek de memnuniyetle karşılanmadığı hatta rahatsızlık verdiği bilinen bir husustur.

Akif Emre'nin ilgi alanı çok geniş ve muktesabı çok zengindi. Bundan dolayı da bir köşe yazısında ya da bir gezi yazısında kendinizi tarihte bir yolculukta, felsefi bir tartışmanın içinde yada çağdaş bir fikir akımıyla hesaplaşırken bulabilirsiniz. Bizim için önemsiz bir ayrıntı O'nun gözünde ve kaleminde bir sistem hesaplaşmasına ya da kaybettiğimiz bir yitiminin keşfine sebep olabiliirdi.

Herşeye rağmen anadolu insanının derinlerindeki sağduyuya güveni tamdı. Bundan dolayı da (yaşadığı semt) Bulgurlu'da bir ramazanda nalbur dükkanında Kur'an okuyan bir mahalle esnafı veya yine ramazanda tezgah açmayan "kapitalizme kafa tutan simitçi" O'nu çok heyecanlandırır. Ya da (en sevdiği dağ olan) Erciyes'e bakarken Mimar Sinan'ın adete Erciyes'i getirip İstanbul'a Süleymaniye olarak yerleştirdiğini düşünür, Süleymaniye'de Erciyes'in ihtişamını hissedirdi. Şiraz'da Hafız'ın kabrinden Saraybosna'daki Aliya'nın kabrine, oradan da Y.Kemal'in Rindlerin Ölümünde tasvir ettiği Hafız'ın kabri üzerinden hayat ve ölümün şiirselliğine vurgu yapar .

Akif Emre ülkemizin ve coğrafyamızın vicdanıydı. Hakkın ve Hakikatın hatırını herşeyin üstünde tuttu. İstikametten hiç sapmadı. Yıllarca birlikte oldukları, mücadele ettikleri arkadaşlarının bir takım makam ve mevkilere gelmeleri onu hiç imrendirmedi. Bunlarla arasındaki ölçülü mesafeyi hep korudu. Bize, karşında olmakla mesafeli olmanın çok farklı şeyler olduğunu göstermeye çalıştı.

Görece bir takım kazanımlarda sergilenen ölçsüz zafer havasına karşı "bozguna fetih düşü" uyarılarında bulundu. Bozulmaya, çürümeye, dönüşüme dikkat çekerken geleceğe ait umutlarını da hep taze tuttu.

İslam medeniyetinin ete kemiğe bürünmüş hali şehirlerimizin mimarisıyla, şehir kültürüyle, mahallesiyle, bodur minareli meşicleriyle, çeşmeleri,türebeleri, ağaçları ve korularıyla, çıkmaz sokaklarıyla yani şehri bizim kılan ses ve renkleriyle yaşayan, canlı bir varlık olarak korunup yarınlara taşınması konusunda çok hassastı. Onun için Çamlıca'daki papağanları önemser, İstanbul'u; özellikle de boğaziçini her bahar kendi rengine boyayan erguvanlar için, erguvan yazısı yazardı. Her bahar İstanbul'un olmazsa olmazlarından erguvanların açmasını dört gözle beklediğim kadar, Akif Emre'nin erguvan yazısını da beklerdim. Son erguvan yazısı; "Erguvanlar da Yanar"dı. Her nisan ayında erguvanlar yine boğazın iki yanını, Fethipaşa Korusunu, Mihrabat'ı, Emirgan'ı pembe mor renklerine boyayacak. Yine pek çok yazar erguvan yazısı yazacak. Ancak benim için hiç bir yazı O'nun yazıları kadar içten ve güzel erguvan yazısı olmayacak.

Yorulduk Akif Abi, yorgunuz. Bu bahar yorgunluğu da değil. İnanmışız, uğruna mücadele ettiğimiz değerlerin uzağına düşmenin yorgunluğu.. "Rasyonel olmanın sınırında, duanın uzağına yorgun savaşçılar"ız artık.

Doğrudur "Şimdi Yahya Efendiye uğramanın vaktidir. Boğazın serin sularına bağdaş kurarak, sonsuzluğu içine çekerek duaya durmanın vaktidir". "Dirilmenin vakti. Gündem yorgunu gönüllerin çağıldama vakti. Erguvanlar tekrar gelebilir" ..

Her bahar mevsimi erguvanlar yine gelecek ancak bizi dünyevileşmeye karşı uyarın, diri tutan, bir deniz feneri gibi sürekli hakkı ve hakikati işaret eden, çürümeye dikkat çekerken umudu da muştulayan Akif Emre artık gelmeyecek.

Akif Emre ile Aynı Bilinç Ailesine Mensuptuk

Atasoy Müftüoğlu

1 980'li yıllar, dünya ölçeğinde, İslami hareketliliğin, alışverişin, üretkenliğin, içtenliğin, coşkunun ve çabanın yoğun olduğu yıllardı. İran'da İslam Devriminin başarıya ulaşması, İslami umutları somutlaştırmış, modern-seküler dünyanın yanlış mutlaklarını altüst etmişti. Bu Dönemde, sözünü ettiğim umutları çoğaltmak, daha etkili ve belirleyici hale getirmek, İslamı, İslamın vadettiklerini ve sorunlarını insanlığın gündemine kazandırmak üzere, merhum Dr. Kalım Siddiqui öncülüğünde, Muslim Institute tarafından Londra'da çok geniş katılımlı Uluslararası konferanslar düzenleniyor, seminerler yapılıyor, yayınlar gerçekleştiriliyordu. Merhum Akif Emre'yi Londradaki bu etkinlikler sırasında tanıdım. Muhteşem sürdürdüğü kimi çalışmalar sebebiyle o dönemde Londra'da bulunuyordu. İlk tanıştığımızda, bu konferanslar sebebiyle bir araya gelen farklı milliyetlerden, farklı mezheplerden, farklı renklerden aydınların, bilgincilerin, entelektüellerin oluşturdukları bu heyecan verici kompozisyonu, kendi ülkelerine de yansıtarak sürdürmelerinin, toplumsallaşturmalarının, kamuoyu gündemine taşımalarının önemi üzerinde durduk. Sözünü ettiğim dönemde Türkiye'de büyük ölçüde faşizm etkiliydi. Türkiye de İslami genel kamuoyu İslam Devrimine karşı çok mesafeli duruyordu. Londradaki sohbetlerimizde daha çok ve öncelikle, bütün insanlığa karşı taşıdığımız İslami yükümlülükler sebebiyle, üst düzeyde bir bilinç, üst düzeyde kapsayıcı bir kavrayış, üst düzeyde farklılıkları sorun haline getirmeyen bir sorumluluk ve diğerkamalık ahlakı, üst düzeyde bir dikkate sahip olmamız gerektiği üzerinde konuştuk, görüş alışverişinde, bilinç alışverişinde bulunduk.

Akif Emre ile ilgili olarak söylemem gereken en önemli husus, Akif Emre ile aynı bilinç ailesine mensup oluşumuzdur. Tanıştığımız günden vefatlarına kadar, hep aynı bilinç iklimini/dünyasını/kaygılarını yaşadık, teneffüs ettik ve yansıtmaya çalıştık. Akif Emre'nin en mütemaiz yönü, tamamlanmış bir kişiliğe, karaktere ve kimliğe sahip olmasıydı. Bir ki-

şiliğin, karakterin ve kimliğin tamamlanmış olması, her zaman çok ama çok önemli bir mazhariyettir. Kişiliğin, karakterin ve kimliğin tamamlanmış olması kişiyi bütün iktidarlar karşısında özgür ve bağımsız kılar. Akif Emre bu özgürlüğü ve bağımsızlığı, karşı karşıya geldiği büyük riskler pahasına ödünsüz bir biçimde sürdürdü. Günümüzde çokça karşılaştığımız üzere tamamlanmamış, yarım kalmış kişilikler varoluşlarını iktidarlara eklemlemek suretiyle sürdürüyor. Tamamlanmış kimlik ve karakterler, Akif Emre örneğinde gördüğümüz gibi, hiçbir biçimde konjonktürel tercihler yapmazlar. Akif Emre hiçbir zaman koşulları bir maske olarak kullanma ihtiyacı duymadı, romantik yanılsamalara ödün vermedi. Kendine özgü bir tarz, özgün bir çizgi ve tavrı izledi. Devlet ve iktidar alanlarının dışında yer alarak, her şartta eleştirel/analitik bir duyarlılığın ifadesi oldu. Kendilik ümmet ve evrensellik bilincini en güzel şekilde temsil etti. Akif Emre, Entelektüel durgunluğun, bulanıklığın, edülgenliğin hakim olduğu bir dönemde, paradigmatik bir fosilleşmenin yaşandığı bir dönemde, kendi zamanına en güzel şekilde hitap etmeye çalıştı, kendi zamanının ihtiyaç duyduğu dili ve bilgiyi bütüncül bir bakış açısı içerisinde kamuoyuna yansıttı. Bendeniz, Akif Emre'yi her zaman eleştirel bir düşünür ve kamu entelektüeli olarak yakından ilgiyle takip ettim. Büyük bir bilinç ve ufuk daralması yaşadığımız içerisinde bulunduğumuz günlerde, Akif Emre'nin düşünsel tutarlılığını ve entelektüel yürekliliğini büyük bir takdir duygusu içerisinde hep hatırlıyorum. Akif Emre, yaşadığı dönemin sorumlu, onurlu, vakur, eleştirel, üretken bir tanığıydı. Çok derin, çok anlamlı, çok ufuklu, çok boyutlu bir miras ve iz bıraktı Akif Emre, aziz İslam ümmetinin bütün renklerine, sorunlarına, umutlarına, bilincini ve kalbini sonuna kadar açtı Akif Emre kendi sınırlarının farkında ve bilincinde olarak yaşadı. Bu bilinç sebebiyledir ki, kendi kendisinin efendisi oldu bu sebepledir ki, kendi eylemlerini/etkinliklerini ahlaki öznesiydi.

Kendisinin her zaman takdirle/özlemle anıyorum, rahmetle anıyorum.

Müstağrip Aydınlar Yüzylında, Hikmeti kuşanmış, Sükut Makamında Konuşan Bir Güzel Adam: Akif Emre

Akif Emre'nin çok titiz hatta müşkülpesent olduğunu söyleyenlere katılıyorum. Her olaya mutlaka eleştirel bir gözle bakardı böyle bir refleksi vardı. Kötümserlik anlamında değil ama "hayalperest olmayalım, hamaset bizim işimiz değil onu yapan da bol zaten" derdi. Bardağın dolu tarafı zaten malum, boş tarafını da görelim ve ona göre planlamamızı yapalım doğru tespit doğru planlama getirir anlamında bir yaklaşımı vardı.

Mehmet Bulayır

Bir biyografi yazmak kolaydır, kronolojik bir metindir nihayetinde. Ancak söz konusu kişinin örnekliliği üzerine konuşacaksınız hele de bu kişi size rehber olmuş bir kişiye, işiniz daha da zor olacaktır. Akif Emre ile ilgili vefatından sonra birkaç kez kalemi elime aldığım oldu, ancak her defasında hüznüm, çabama galip geldi. Sonrasında ise ne yazdıysam eksik buldum. Fazlasına ise o razı olmazdı. Bize bıraktığı en önemli miras ölçülü olmak ve hakkaniyete sadık kalmaktır. Sonra bakarız diye hep erteledim yazmayı. Ancak Akif abi ile bir kez bile aynı sofraya oturmamış, göz göze dahi gelmemiş, dahası onun düşünce dünyasına yabancı, yaşarken adını duyunca yüzünü ekşittiği insanların sayfalarca metnini (methiyelerini) okuduktan sonra, kuruluşunda emeğimiz olan MMG'nin Akif Emre'yi anma çağrısına ilgisiz kalmak, bizatihi Akif abiye haksızlık olacak diye düşündüm.

Onu ilk tanıdığımda, üniversite ikinci sınıf öğrencisiydim yıl 1981. Aynı okul ve aynı bölümdeydik. Yıldız Üniversitesine bağlı (o zamanlar adı İstanbul Devlet Mühendislik Akademisi idi) Vatan Mühendislik Fakültesi Makina bölümü. Ben ikinci sınıfa devam ederken o mezun olmaya çalışıyordu. Neden Mühendislik fakültesini tercih etti bilmiyorum, sormadım da. Belki o da benim gibi öğretmeninin tavsiyesine uymuştur. Doğrusu kader demek sanırım, geçelim. Ama asla mühendislikte gözü olmadı, hiç yapmadı da zaten. Mehmet Güney abinin deyimleriyle İstanbul'a geldiğinde bütün doğu ve batı klasiklerini lise yıllarında yalayıp yutmuş, kuşağından bir, hatta birkaç adım önünde bir entelektüel birikime sahipti. Kayseri'de amcasının da etkisiyle İslami camiaların içinde büyümüş, dolayısıyla İstanbul'da hiçbir araya kapılmadan, savrulma yaşamadan, MTTB ve sonrasında Akıncılar hareketi içinde yerini almıştı. Yine o yıllarda Mehmet Güney abiden rivayetle, Akıncılar'ın sloganlarını, bildirilerini yazan, perde arkasındaki basın sözcülüğünü, yapan da oydu.

Fotoğraf: Akif Emre, Tayland Patani arşivinden

Bizim tanıştığımız yıllarda mezuniyeti akabinde Yeni Devir gazetesinde yazıyor, aynı zamanda Maveria dergisinin İstanbul temsilciliğini yapıyordu. Kalem, dilinden daha akıcı ve güçlüydü. Sonraki yıllarda, dili biraz çözülsede kalem her daim daha güçlü oldu. Öğrenci evinde beraber kaldığımız zamanlar da evde iken odasına çekilir, saatlerce kitap okur, yemek sonrası çok az bizimle oturur ve sorulmayınca konuşmaz, sorulara ise kısa cevaplar verir, lafı uzatmayı sevmezdi.

Seksenli yıllarda hepimiz gibi o da İran İslam devriminden etkilendi. Ancak bazılarının dediği gibi asla "İrancı" olmadı. Birlikte aynı öğrenci evinde kaldığımız bir gün İran devriminin lideri Humeyni'nin İslam Ekonomisi adında bir kitabını almıştım. Evde bir köşeye çekilmiş okurken sessizce geldi, sakince elimden aldı ve imam Ebu-Yusuf'un Kitab'ul Haraç isimli kitabını verdi, "önce bunu oku", dedi. O ne o zaman ne de hayatının herhangi bir döneminde "İrancı" olmadı. Hatta dahası İslamcı kelimesinden de pek hoşlanmazdı. Evet son tahlilde biz İslamcıyız, ümmetçiyiz derdi, ancak bu ekleri yapay suni, zorlama bulur, kullanmak istemezdi. Son kitabı, ki yayınlamak vefatından sonraya nasip oldu. Bu

Bizim tanıştığımız yıllarda mezuniyeti akabinde Yeni Devir gazetesinde yazıyor, aynı zamanda Maveria dergisinin İstanbul temsilciliğini yapıyordu. Kalem, dilinden daha akıcı ve güçlüydü. Sonraki yıllarda, dili biraz çözülsede kalem her daim daha güçlü oldu.

çerçevede bir kitap olmasına rağmen, yayıncısı Mustafa Kirenci onun bu hassasiyetini bildiğinden olsa gerek adını, "Mustağrip Aydınlar Yüzyılı" koymuş.

Akif Emre, Müslüman bir aydın olarak ne yaşadığında ne de yazılarında, hayatı boyunca ehli sünnetin ana güzergahından hiç ayrılmadı. Bugün bazılarının takıntı yaptığı şekilde selefi tekfirci yaklaşımlara ya da mezhep anlayışını daraltan, "bizden ötesi tuğyan" havasında diğer mezhepleri yok sayan, "mezhepçi" yaklaşımları hiçbir zaman benimsemedi, onlara pirim vermedi. Bosna'dan Doğu Türkistan'a, Habeşistan'dan Keşmir'e. Afganistan'dan Mora'ya bütün Mazlum Müslüman coğrafyaya ve oluşumlara gönülden bağlıydı. Çağdaş bir seyyah gibi ve ağırlıklı olarak İslam coğrafyasını gezdi ve yazdı. Mehmet Güney abinin tanıklığıyla, Afganistan cihadı esnasında ziyaret ettiği Afgan da tanıştığı Doğu Türkistanlı küçük çocuklarla, bir vesileyle Türkiye'de Üniversite öğrencisi olarak karşılaşınca. Onları hasretle kucaklamış. "Doğu Türkistan'ın balaları büyümüş" diyerek sevincini göstermiş.

Akif Emre Aliya ile röportaj yapan ilk Türk gazetecidir. O yıllarda Kanal 7 dış haberler editörüyüdü. Ona "bilge kral" derdi, Aliya yakışan bir tanımlama. Bugün yeni kuşaklarda Aliya'ı bu sıfatla tanıyor. Aliya ve sonrasında da Bosna ve balkanlarla ilgisini hiç kaybetmedi, Bu gün Fetöye en çok küfredenlerin Fetullah Hoca efendi güzellemesi yaptığı yıllarda Fetullah'ın kitabını Makedoncaya tercüme etmek için fikrini soran Adnan İsmaili'ye o adamdan uzak durun" demiştir.

Akif Emre, Akabe Yayınları'nda, İnsan Yayınları'nda, Küre yayın-

Fotoğraf: Akif Emre, Tayland Patani arşivinden

larında editörlük, yeni şafak gazetesinde yayın yönetmenliği ve ömrünün son dönemine kadar yazarlık, dünya bülteni web portalında yayın yönetmenliği yaptı, belki buraya bir mim koymalıyım. Çünkü bu bültene tutkuy-la bağlıydı, çok emek vermişti, Akif Emre'nin tarihe, dünyaya, habere olaylara bakış açısının en bariz tebarüz ettiği bir mecra idi burası. Mesela asla burada magazine popüler kültüre tüketim malzemesi olacak bir habere rastlayamazdınız. Bir Müslüman topluluğun lehine manipülasyon yaklaşımı, ya da aleyhine küçümseyen bir ima göremezdiniz. Siyasi politikaları tarafgirlik refleksiyle alkışlayan ya da sırf muhalefet olsun diye muhalefet eden, hakaret içeren bir medya diline izin vermezdi. Mesela hükümetimiz ile Eset rejimin arasının iyi olduğu yıllarda Dünya Bülteni'nde Suriye ihvanı ile ilgili yapılan bir haberin kaldırılması ya da yumuşatılması konusunda yukarıdan yapılan telkine, şiddetle karşı koyduğuna onu ziyaretim sırasında şahit olmuştum. Gündelik politikaya malzeme üretecek, taraftarlık ya da muhaliflik anlamında katkı verecek yazılar yazmazdı, sohbetlerimizde de bu konu açıldığı zaman yüzünü ekşitirdi. Onun bize miras kalan vasiyeti olabilecek önemli bir cümlesi de şudur: "Bir insanın

Hayatım boyunca Akif Emre'den aldığım o ilk dersi hiç unutmadım. Nitekim uzun yıllar matbaacılık ve yayıncılık sektörüne değişik kademelerde hizmet ettikten sonra 2013 yılında ticari nedenlerle mesleğe veda etme kararı aldığım da ve sonrasında, İstanbul Ticaret Üniversitesinde öğretim görevlisi olma niyetimden kendisine söz açtığımda "Bunun için yeterli hazırlığın var mı? Akademi reel olandan başka bir şeydir" demişti.

hakkaniyetini/kalitesini güçle kurduğu ilişki belirler. Kendinize dikkat edin" Dünya Bülteni onun yarım kalmış rüyasıdır. Bize detayını anlatmadı, ama üzgün olduğunu biliyorum. Zaten kişisel problemlerinden bahsetmekten hoşlanmazdı. Bir kez bile herhangi bir nedenle insani, dünyevi dertleri konu ederek şikayetçi olduğuna şahit olmadım.

Sanırım 2005 yılıydı kadim dostum, okul arkadaşım Adem Girgin ziyaretime geldiğinde hoşbeşten sonra Adem'in "Biz niçin Akif Emre abiden daha fazla istifade etmiyoruz?" sorusu üzerine uzun bir istişareden sonra, altı arkadaşımız adına (sonradan iki arkadaşımız daha bu halkaya dahil oldu) Ademle birlikte abiyi ziyarete gittik. Bir dönem birlikte aynı çorbaya kaşık sallamış, aynı duaya âmin demiş, aynı sevince gülmüş, aynı hüznü ağlamış kardeşleri olarak hayatın hayhuyu içinde savrulduğumuzu, onun himmetine ihtiyacımız olduğunu ifade ederek. Abiliğin devredilemez ciro edilemez bir sorumluluk olduğu dan bahisle hiç değilse ayda bir kez, bize zaman ayırmasını rica ettik. Doğrusu tahminimizde daha kolay kabul etti. Bu buluşmalar, o yıldan itibaren bazen ayda bir, bazen iki ayda bir ancak asla ara vermeden, her seferinde başka bir arkadaşımızın evinde toplanarak Akif abinin vefatına kadar devam etti.

Akif Emre'nin çok titiz hatta müşkülpesent olduğunu söyleyenlere katılırım. Her olaya mutlaka eleştirel bir gözle bakardı böyle bir refleksi vardı. Kötümserlik anlamında değil ama "hayalperest olmayalım, hamaset bizim işimiz değil onu yapan da bol zaten" derdi. Bardağın dolu tarafı zaten malum, boş tarafını da görelim ve ona göre planlamamızı yapalım doğru tespit doğru planlama

getirir anlamında bir yaklaşımı vardı. 1986 yılında Asır Kitap Kulübü'nü kurmaya karar verdiğimizde sabık şerikim, sevgili dostum Mehmet Saraç'la birlikte Akif abi ile istişare etmeye gittik. Daha önce görüştüğümüz yayıncılar dahil herkes "Çok güzel, pek muvafık, yürüyün gençler kim tutar sizi" tarzında bize gaz vermişken. Arkadaşlar iyi düşündünüz, ölçtünüz tartınız mı? Hesabınız kitabını düzgün mü? Bu neticede bir ticaret memleketinde okuma yazmanın artması için gösterdiğiniz çaba önemli, ama bu işin sosyal tarafı bir de işletme tarafı var dikkat edin" demiş, biz de her zaman ki Akif abi işte yine olumsuz tarafını işaret ediyor biz işimize bakalım, dedik. Netice de aradan bir yıl geçmeden ticari olarak duvara toslayıp, işimizi tasfiye etmek zorunda kalmıştık. Asır Kitap Kulübü ayrı bir yazının konusu olacak kadar hem bizim kişisel serüvenimiz hem de bizim mahallemizin yayıncılık tarihi açısından önemli tecrübeler barındırıyor. Geçelim. Akif Emre'nin yukarıda yazdığım örneklerde de anlaşılacağı üzere muhalif kişiliğe sahip bir yazar olduğu, yaygın bir kanaattir. Ben eleştirel bakış açısına sahip bir yazardı, demeyi tercih ediyorum.

Hayatım boyunca Akif Emre'den aldığım o ilk dersi hiç unutmadım. Nitekim uzun yıllar matbaacılık ve yayıncılık sektörüne değişik kademelerde hizmet ettikten sonra 2013 yılında ticari nedenlerle mesleğe veda etme kararı aldığım da ve sonrasında, İstanbul Ticaret Üniversitesinde öğretim görevlisi olma niyetimden kendisine söz açtığımda "Bunun için yeterli hazırlığın var mı? Akademi reel olandan başka bir şeydir" demişti. Bu cevaba hiç şaşırmadım ve hiç te alınmadım. Tam ona yakışan, onu tarif eden bir cevaptı. Hakikatin hatırını her zaman dostun hatırından üstün tutmuştur. Sonrasında İnsan ve Medeniyet Hareketi Genel sekreterliği görevi söz konusu olduğunda yine ona gittim. Bu kez zor bir soru sormuş olmalıyım. Biraz düşündü. Sonra Mehmet Güney abinin kendisinden rivayetle sıklıkla tekrarladığı sözü söyledi "Bizim geçmişimizi değerli, itibarlı kılan şey samimiyetimizdir" dedi ve ilave etti "Bu çağrı, hizmet etmek için gençlere dokunmak için bir fırsattır. Ayrıca görev için ihtiyaç varsa orada olmak gerekir, bizim dava dediğimiz şey budur. Vefa da böyle bir şeydir"

Onunla ayda bir kez sekiz kişilik ekibimizle bir araya gelip yaptığımız okumalarda kitap kritiğinden arta kalan zamanlarda ülke ve dünya gündemi ile ilgili konuşurduk. Kişileri değil olayları; bugünü değil dün ve yarını

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Ömrünü yayın faaliyetleri içinde, Müslüman bir aydın rikkatiyle, bir ayağı Anadolu da diğer ayağı ümmet coğrafyasını da her daim kıyamda bir aydın olarak tamamladı.

kapsayacak şekilde tarihi bir bakış açısıyla geniş zaman kipi kullanılarak konuşmayı tercih ederdi.

Bazı yazarların onun derviş tarafına vurgu yaptığını okumuşsunuzdur. Onların kastettiği manada klasik anlamda bir derviş değildi, ancak İskenderpaşa'dan beslendiği doğrudur, öğrencilik dönemlerinde o zamanların üniversite gençliği için çekim alanı olan pazar günleri ikindi namazları sonrası yapılan hadis sohbetlerinde buluşurduk. Bunun Akif abinin karakteri üzerinde olumlu anlamda katkı yaptığını, derviş sıfatını ona yakıştıracak sakinliğin de alçak gönüllülüğünde o atmosferin katkısı olduğunu düşünüyorum.

Bizim neslin devletle arası pek hoş olmamıştır. Sonradan devlet milletine karşı bakışını revize etse de. Bu "teklif", teklifli ya da teklifsiz, kabul görse de Akif Emre hep mesafeli ve ilkesel olarak, "uyarıcı" tarafta kalmayı, tercih etmiştir. Akif Emre, ilim ve kitap ehlinin devlet görevi almasını, kitlesel halde aydınların devlet bürokrasine devşirilmesini doğru bulmuyor, İslami hareketin bu süreçte muhafazakarlaşacağı ve uyarıcı, üretici yeteneğini kaybedeceği endişesini taşıyordu.

2016 Ağustos ayında birlikte hac yolculuğunda idik, bu onunla yapacağımız son yolculukmuş meğer. Ben, Âdem Girgin ve Akif Emre abi birlikte Altınoluğa doğru oturduk. Çok konuşmadık, zaten bilenler bilir, bazen sessizlik daha iyi bir iletişim dilidir. Kâbe'ye baktık, Kâbe bize baktı... "Mekke'de hiç fotoğraf çekmedim" dedi, "Kâbe üzerine, hac yolculuğu üzerine yazılmış çok yazı, kitap da yoktur" dedi, "belki, belki de değil muhakkak burası yaşanılacak bir yer, insanın kendi kendisiyle, Rabbiyle konuştuğu bir yer; yazmak başkalarıyla paylaşmaktır" dedi.

Son olarak bir özet yapmam gerekirse. Akif Emre her daim kıyamda bir Müslüman aydın, hikmet sahibi bir yazardı.

Ömrünü yayın faaliyetleri içinde, Müslüman bir aydın rikkatiyle, bir ayağı Anadolu da diğer ayağı ümmet coğrafyasını da her daim kıyamda bir aydın olarak tamamladı. İnsan yaşadığı gibi ölümler derler. Nitekim o da son durağı olan Haberiyyat isimli kurucu ortağı da olduğu haber sitesinin ofisinde masası başında ruhunu teslim etti. Allah rahmet eylesin.

Akif ile

Bu anlatıdaki bütün kişiler gerçektir, hassaten hayali değildir

Arkadaşların işyerlerini ziyaret etmek onlarla sohbet etmek keyiflidir. Hele Sultanahmet civarında isen uğrayacak bir çok kapı bulabilirsiniz. Yayınevleri ve reklam ajansları bunların en başında yer alan buluşma mekanlarıdır. Çünkü işlerinin nevi gereği görüş alışverişinde bulunmak, tartışmak, analizler ve değerlendirmeler yapmak zaten iş süreçlerinin doğal bir parçasıdır.

Peyami Gürel

O gün, cumartesi idi sanırım, önemli bir yayınevini ziyarete gidip yeni çıkan kitaplara bir bakayım istiyordum. Kapıdan girip yayınlanan kitapların teşhir edildiği salona geçtim. Salonda birkaç kişi daha vardı. Klasik eserlerden ziyade günün meselelerine ışık tutmaya çalışan kitaplar yayınladığı için özellikle genç okurlar tarafından rağbet gören bir istasyon sayılırdı burası. Daha bir iki kitabı kaçırmıştı ki arkadan bir selam ulaştı. Dönüp selama canı gönülden karşılık verdiği kişi yayınevini ortaklarından biri idi. Ayak üstü hatır sorma faslından sonra çay içip sohbet faslına dönüşeceği anlaşılabilir durum, arkadaki toplantı odasına doğru yönlenmişti.

Koridordan geçerken kapısı açık bir odada çalışan arkadaşına seslendi yayıncı.

-Akif, müsaitsen toplantı odasına geçiyorum. Çay içeceğiz, kaynatırız azıcık.

Olur anlamında hafif tebessüm eden Akif, masadaki çalışmasına ara vermeye çalışırken odaya geçmişti onlar. Sade koltuklu ve üstü

taslaklar ve tashihe hazır hale getirilmiş sayfa- larla dolu olan sehpa itina ile toplanıp çaylara yer açıldı. Mazallah dökülür mükülür onca emek zayi olur endişesi, kitapların hazırlık safhasında bile itina ile korunması gerektiğini belirtiyordu. Her ne kadar yeni bilgisayarlar işi kolaylaştırmıştı ama yine de notlar elle hazırlanıyordu. Öyle büyük dosyaları mail ile gönderme dönemine henüz gelinmemişti. Önce çaylar geldi. Çok geçmeden Akif odaya elinde bir fırından alındığı anlaşılabilir ve leziz bir koku yayan bir paketle girdi ve hafif perdeden bir sesle:

- Çayla atıştırırız, deyip sehpanın üzerine koydu. Paltosunu arkadaki sandalyenin üzerine çıkarıp koyarken yayıncı dostumuz:

- Akif, Peyami ile tanıştırayım seni. Hem vakıf işleri ile uğraşılıyor hem de sanat yönü var onun. Akif de yayınevi editörümüz, dedi. Akif:

- Ben Peyami'yi vakıfta görüyorum ama bir araya gelme fırsatımız olmamıştı, hoş oldu, dedi.

Evet hoş olmuştu. Peyami de Akif'in çalışmalarını izlediğini ama tanışmanın bugünün nasibi olduğunu beyan etti. Paketi açmak yayıncı dos-

Fotograf: Hasan Ali Yildirim arşivinden

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

tumuzun görevi gibiydi. Taze poğaçaların kokusu odayı dolaşmaya başladığında çaylardan ilk yudumlar alınmıştı bile. Akif ve Peyami sazı ellerine almıştı. Biraz vakıftaki çalışmalarından konuştular. Toplumdaki zihinsel ve kültürel seviyenin nasıl geliştirilebileceği ve katkı sağlanabileceği üzerine köşelere dokundular.

Bir fasıl çay daha geldi. Yeni buluşmalarına rağmen uzun zamandır konuşmadıkları meseleleri masaya yatıran iki dost gibiydiler sanki. Bulutlu ve yarı karanlık öğleden sonrası akşama doğru yetişmeye çalışırken, sözlerin bakiyeye kalması gerektiğini hissedip durdular. Ama mola verilmiş gibi.

Dışarıya çıktığında Peyami, Akif'in karşısındaki kişilerin konularına odaklandığını ve onlar üzerinde konuşmayı daha çok sevdiğini düşündü. Yayın dünyası hakkında hemen hemen hiç konuşmamışlardı. Yıllarca süren arkadaşlıklarında bunun Akif'in en önemli özelliklerinden biri olduğunu anlayacaktı.

Zaman zaman vakıfta bir araya gelip sohbetlerine devam ettiler. Birlikte yemek yediler. Gezinti de yaptılar. Ve çokça sohbet ettiler, sanki memleketin bütün konuları sırtlarındaydı ve bunları teker teker ele alıyorlardı. Karşılıklı birbirlerini anlamaya başlamaktan tanımaya doğru seyrediyorlardı. Peyami için Akif, dingin, sakin heyecanlarını dışa vurmayan, donanımını yerli yerince kullanan biri, Akif için Peyami, farklı bir siyasi kültürden gelen ve zihin kıvraklığını acele etmeden kullanan ama enerjisini rahatlıkla sergileyen biriydi. Ve elbette birbirlerini tanımalarını kolaylaştıran en temel unsur ikisinin de samimi olmalarıydı.

Peyami bu arada sanat çalışmalarının yanı sıra bir sanat galerisi açma hazırlığı içindeydi. Bir çok sanat galerisi vardı piyasada ama bu toplumun kadim değer ve birikimlerine kapı aralayan bir sanat galerisi yoktu. Bir ilk olacaktı. Hem çağdaş söylem ve sözlere ve hem de geleceğin birikimlerine açık bir kavşak noktası olsun istiyordu Peyami.

En klişe enstantaneleri beşinci kattaki geniş ofis penceresinden dışarıya bakarak sohbet etmeleriydi. Akif ellerini arkada tutuşturmuş ve Peyami ellerini hareket ettirerek konuşurlarken.

Galeri açıldı ve ilk sergilerine başladı. Bu süreçte sık sık istişare etmelerine rağmen Akif'in davranışlarında bir durgunluk, bir moral düşüklüğü seziyordu Peyami. Akif ne kadar duygularını dışa vurmayan biri olsa da fark ediliyordu bu durum.

O gün, galeride buluştuklarında yavaş yavaş akşam karanlığı basmaya başlamıştı. Sessiz ve düşünceliydi Akif.

- *Bu ne hal Akif, ne yapayım neşen yerine gelsin diye, mantı mı açayım ?*

dedi Peyami, Akif'in Kayseri'li oluşuna dokunarak. Ciddiye almış gibi yanıtladı Akif

- *O kadar küçük küçük yapabilecek misin?*

- *Eh yani, denerim*

- *Ya Peyami, okunuyor, yazılıyor, çiziliyor ama ne bileyim bir şeyler yanlış oluyor gibi,*

diye lafa başlayan Akif o ana kadar Peyami'nin hiç gözlemlemediği bir heyecan ile sanki içini iyice açarak insanların denizsizliğinden, verilen sözlerin tutulmamasından, dünya hesapları peşinde koşuşturmalarından, saygısızlıklarından bahsediyor ve saydırıp gidiyordu...

Belli ki bir şeyler canını çok sıkıyordu Akif'in. Çünkü o eksiklere ve hatalara değinir ama adres göstermezdi. Kaşlarının kalktığı ve gözlerinin kısıldığı zamanlar olurdu ama kılıcını çekmezdi. Hassasiyeti ve derinliği bunlara el vermezdi çünkü

Belli ki çok canı sıkılmıyordu çok...

Peyami Akif'in bir durulma anında, anlattıkları hakkında kendi görüşlerini iletme gerek duymaksızın hamlesini yaptı.

- *Bak Akif, burası senin yerin, istediğin gibi çalışmalarını sürdürebilirsin. Hem kafanı dinlemiş olursun hem de bana yardımcı olmuş olursun. Ne dersin ?*

Ucu düşünmeye pek fırsat barındırmayan bir riski içeriyordu hamle. Lakin, Akif'in düşünceli bir şekilde oturuşu ve teşekkür edışı hamlenin işe yaradığını gösteriyordu. Çünkü ikisi de yaşamın evet ve hayırlardan oluşmadığının farkındaydı.

Artık sabah kahvaltısından akşam geç saatlere kadar aynı çatı altındaydılar. Akif kendi çalışmalarını sürdürüyor ama aynı zamanda galeri faaliyetlerine destek veriyor, Peyami'de kendisinininkilerin yanı sıra Akif'in çalışmalarına katkı sağlamaya çalışıyordu.

Daha önce sürdürülen sosyal, siyasal, kültürel sohbetler devam ediyordu elbette ancak eksen biraz farklılaşmıştı sanki. Ahlak ve psikoloji, insanın kendini ele alış biçimleri daha temelli bir hal aldı.

En klişe enstantaneleri beşinci kattaki geniş ofis penceresinden dışarıya bakarak sohbet etmeleriydi. Akif ellerini arkada tutuşturmuş ve Peyami ellerini hareket ettirerek konuşurlarken.

Yıllar geçti, farklı yollar açıldı önlerinde. Ama onlar sanki hep o pencerenin önünde sohbetlerine devam etti.

Umarız bir gün, Peyami bir tablosu aracılığı ile bizim de bu sahneye şahitlik edebilmemize imkan sağlar olacak.

Akif Emre'nin Mekan Hassasiyeti

"Hayat mekânla sınırlı, zamanla kayıtlı..." Akif Emre

Akif Emre, mekânın hassas bir terazi olduğunun bilincinde olan ender düşünürlerden biridir. Mekân hassasiyeti onun ruhunda izler bırakır, yaşam tarzını etkiler, görme biçimlerine yön verir. Hayli duyarlı, duygulu ve algısı açık bir zihin olarak Akif Emre'nin mekân hususunda ne kadar hassas olduğu aşikârdır. Düşünsel ve zihinsel uğraklarının başında yer alan mekân, onun için bir bilinci, yöntemi, bakış açısını, tasavvuru ve hayat tarzını imler. Mekân bir bağlama dâhildir, kendi başına var olan bir unsur değildir. Onu var eden temel saik ise kültür, medeniyet ve inanç değerleridir. Yani toplumların hayat tarzıdır.

Prof. Dr.
Köksal Alver

Mekân: Zihniyet, Bilinç ve Kimlik

Mekân, bir toplumun, kültürün, medeniyetin varlık sahasına çıkışının ana damarlarından biridir. Var oluş bir yerde gerçekleşir. İnsanın ve insan ilişkilerinin var oluş zemini yer ve mekândır. Daha geniş adıyla coğrafyadır. Yer ve mekân olmaksızın bir kültürün, geleneğin, hayatın olagelmesi dünya ilişkileri bağlamında mümkün değildir. İnsan zamandan ve mekândan münezzeh değildir; zamanla ve mekânla kayıtlı bir varlıktır. Bu temel gerçek, zaman ve mekânın hassas unsurlar olduğunu, toplumla, kültürle, inançla, değerlerle bağlantılı bir özellik arz ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla bir hassasiyet gerektirmektedir; çünkü her iki unsur da toplumsal hayatın kurulmasında ve süreklilik kazanmasında büyük rollere sahiptir. Mekân hassas bir terazidir; küçük bir ölçüsüzlük insan ilişkilerinde olumsuz izler bırakır.

Akif Emre'nin yazılarının ana ekseninde mekân ve şehir ayrıcalıklı bir yere oturur.

Mekân ve şehir bilinci, onun yazılarının genel halesiyle uyumludur. Mekân ve şehir bilinci, mekân ve şehir yazıları Akif Emre'nin genel yaklaşımının birer tezahürüdür. Onun siyasal, sosyolojik, dini, kültürel okuma tarzı, ele aldığı ve tartıştığı tüm konularda etkisini hissettirir. Bu anlamda onun yazılarının yörüngesini ve eksenini belirleyen birkaç husus öne çıkar. İlkin, Akif Emre'nin referanslarını İslam'dan aldığı, klasik ve çağdaş İslam düşünürlerinin halkasına dâhil olduğu, kendini İslamcılık içinde konumlandığı görülmektedir. İslami referansları ve ilkeleri öne çıkaran ama yerliliği iptal etmeyen, yerliliği bir zemin olarak gören ama asla kutsallaştırmayan bir düşünceye sahiptir. Onun düşünsel duruşunun bir diğer yönü ise Batı'nın dünyayı egemenliğine alıp sömürgeleştirmesine karşı çıkmak, Batı modernliğinin ürettiği toplumsal ve kültürel dünyanın eleştirisini yapmak ve Batı zihnine karşı alabildiğine dikkatli olmak. Batılılaşma siyasetinin İslam dünyasında özelleşmiş olduğu gediklerin yerel ve İslami dinamiklerle kapatılması, onun en temel

gayretlerinden biridir. Bu anlamda düşünce, sanat, kültür, siyaset ve iktisat alanlarında özgün üretimlerin, muhalif duruşların, sağlıklı söylemlerin inşa edilmesi gerektiğini düşünür. Muhalif olmak, eleştirel olmak onun için önemlidir ama bir o kadar da ne dediğini, ne yaptığını yahut yapması gerektiğini bilen inşası/ihyacı tavır da bir o kadar mühimdir. O her iki duruşu da mevzi bilir.

Mekân, bir zihniyetin dışı vurması, somutlaşmasıdır. Mekânların üretimi ve tüketimi, değişimi ve dönüşümü bir zihniyet çerçevesinde olagelmektedir. Zihinsel duruş mekânlarla yansımakta, mekânlar zihinsel duruşa referans olabilmektedir. Zihinsel bunalım, mekânsal bunalıma yol açmaktadır; bir bunalımın en net görüleceği alanlardan biridir mekân. Bu noktada mekân asiyetini yitirmiştir ve kimliksiz bir yapıya dönüşmüştür. Akif Emre'nin zihniyeti temele alarak bir mekân okuması yapması, mekânla zihniyet arasındaki güçlü bağı işaret eder.

Tıpkı zihniyet gibi mekânın hatırlattığı en önemli kavramlardan biri de kimliktir. Akif Emre'nin mekân okumalarında en çok dikkat çeken kavramdır kimlik. O, özellikle mekân kimliğine işaret eder, mekânların kimliklerinden, kimlik bunalımlarından, yabancılaşmalarından yahut aidiyetlerinden söz eder. Mekânlar ait oldukları toplumun/kültürün göstergeleridir ve onun ruhuyla beslenmektedir. Bunu yitiren mekân bunalıma girmekte ve kendini kaybetmektedir. Kimlik bunalımına maruz kalan toplumların dil, gündelik hayat, zihniyet, bilinç, zaman ve mekân algıları değişir. Kendi olmaktan uzaklaşır.

Mekân bir değer alanıdır aynı zamanda. Değer yargılarını, ahlakı ve gündelik hayat ritüellerini içerir. Mekân ile ahlak iç içedir, buna kültür, siyaset, inanç, iktisat, gelenek eklenir. Tüm toplumsal yapılarla ve kurumlarla mekânın doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Mekân tüm süreçlerle bağlantılıdır ve karşılıklı etkileşim halindedir. Örneğin kimlik meselesi mekânla doğrudan ilgilidir. Mekân kimliği, kimlikli şehir, mahalle kimliği gibi kavramlar mekânın bir aidiyet ortamı olduğunu ifade eder. Akif Emre'nin en fazla dikkat çektiği husus, İslam dünyasındaki mekânların ve şehirlerin modern zamanlarda kimliklerini kaybetme potansiyelidir. Her şehrin birbirine benzediği, farklılıkların ortadan kaldırıldığı bu süreçte kimlikli bir şehir olagelmek esaslı bir iştir. Kimlik bunalımı ve kültürel kimlik erozyonu, mekânların kişiliksiz olmasına, kendiliğini kaybetmesine yol açmaktadır.

Şehir öncelikle bir 'yapı' birimidir; binalarla var olmaktadır. Bina bir toplumun, kültürün ve medeniyetin referans çerçevesidir. Bina, malzeme, işlev ve estetikle meydana gelen bir göstergedir. Emre, binaların estetik yönüne özellikle dikkat çeker. Bir estetik algıyı ve duruşu temsil etmektedir binalar/ mekânlar. Ona biçim veren ise mimaridir. Mimari bir uygarlığı en iyi yansıtan göstergelerden biridir ve toplumsal karakteri, insan tipolojisini okumak adına önemli bir kaynaktır (1997: 129).

Mekânın kimlik, zihniyet, bilinç ile bağına anlatırken çokça somut örnekler sunan Emre, belli başlı mekânlarla dikkat çeker. Tartıştığı sorunları örnekleme adına pek çok mekânı zikreder. Onun yazılarında onlarca şehir ve mekân ismine rastlamak mümkündür. Özellikle İslam coğrafyasının belli başlı bölgelerini, şehirlerini ve mekânlarını gezip notlar alan, bu bölgelerin tarihsel ve güncel yönlerine ilişkin değerlendirmelerde bulunan Emre, sembol mekânları zikretmekten geri kalmaz. Sultanahmet Camii, Süleymaniye Camii, Şehzadebaşı Camii, Mescid-i Aksa, Mostar Köprüsü, Başçarşı, Blagay Tekkesi, Tac Mahal, El Hamra, Halep Çarşısı ve daha başka sembol mekân, onun referans noktalarını belirler.

Şehirlerin Ruhu

Şehre aşına bir ruhtur Akif Emre. Yazılarının ana odağında şehir yer alır. İnsan ilişkileri, siyaset, hayat tarzları, tüketim alışkanlıkları, inanç değerleri, kültürel hayat gibi konuların genelde şehir ortamında tartışıldığı görülür. Şehir hayatını önceleyen Akif Emre, şehirliliği bir hayatı, şehirliliği bir bakış tarzını, şehirliliği bir davranışı öne alır. Esasen aradığı husus, şehir kuran iradenin temel nitelikleri ve bu iradenin zaman içinde almış olduğu biçimlerdir. Osmanlı, şehir kuran bir iradenin mümessilidir; ancak ondan geriye kalan eserler ve yaşama biçimi büyük darbeler almış, yolundan saptırılmış böylece şehirler gibi insanlar da bir kimlik bunalımına duçar olmuştur. Asılan, var olan iradenin devamlılığı ve yeni zamanlara taşınmasıdır. Bunun için de en başta bilinç gerekmektedir.

Şehir öncelikle bir 'yapı' birimidir; binalarla var olmaktadır. Bina bir toplumun, kültürün ve medeniyetin referans çerçevesidir. Bina, malzeme, işlev ve estetikle meydana gelen bir göstergedir. Emre, binaların estetik yönüne özellikle dikkat çeker. Bir estetik algıyı ve duruşu temsil etmektedir binalar/mekânlar. Ona biçim veren ise mimaridir. Mimari bir uygarlığı en iyi yansıtan göstergelerden biridir ve toplumsal karakteri, insan tipolojisini okumak adına önemli bir kaynaktır (1997: 129). Mimar Sinan'dan Turgut Cansever'e farklı mimar portrelerini dikkatle takip eden Akif Emre için mimari gerçek anlamda düşünsel bir uğraş olduğu kadar bir tavidir aynı zamanda.

Mimar, yaptığı eserlerle kendi tavrını, temsil ettiği dünya görüşünün mekân algısını şehre kazıyan kişidir. Şehir onun için soluk alıp veren canlı bir organizmadır, bir varlıktır, bir hayat alanıdır. Şehrin anlaşılması bir duyarlılığı, hassasiyeti, hatta bilinci gerekli kılmaktadır (1997: 133). Şehre bir varlık alanı olarak yaklaşmak, onun ruhunun korunması ve incitilmesini engelleyen bir tavidir. Bu merhamettir. Merhametten yoksun ellerin şehre dokunması büyük yıkımlar, trajediler ve travmalar meydana getirir. Hep bir yıkımdır, hep bir ilkesiz dönüşüm. Akif Emre, en büyük yıkımlardan geçmiş şehirlerin başında İstanbul'un yer aldığını, özellikle Cumhuriyet döneminde İstanbul'un baştan sona dönüştürüldüğünü belirtir. Merhametsiz ve bilinçsiz bir dokunuşun şehre reva gördüğü şey, ne yazık ki İstanbul'da karşımıza çıkar. Oysa şehre varlık olarak bakan, onu canlı kabul eden zihniyet, şehri bir emanet olarak görecektir. Bir semtinin adı 'Şehremini' yani şehir eminliği olan İstanbul'un başına gelenlerin emanet düşüncesiyle bir ilgisi bulunmamaktadır.

Şehirler elbette bedendir ancak aynı zamanda birer ruh iklimidir. "Şehirlerin de bir ruhu vardır. Orada, oraya özgü olanı hemen his-

sedersiniz. Bir bütün olarak şehir, toplumun manifestosu sayılabilir. Bu yönüyle şehir, siyasal boyutu olan göstergeler bütünüdür” (1997: 131). Şehir, mukimine bir ruh verir, mukim o ruhun içinde deveren eder. Ruh, bir bakış ve terbiye verir, her şehir kendi hayat biçimini ruhunda ve bakışında ayan eder. Her şehrin havası/ruhu orada yaşayanlarca hissedilir. Bu ruh insanı mekân ve hayatla donatır. Ona belli bir tavır ve davranış armağan eder. İnsan yaşadığı mekânların ve şehirlerin potansiyelinden/ımkânlarından azade olamaz.

Şehir manifestodur. Kültürel, sosyal ve siyasal imgeleri kendinde toplayan güçlü bir iddiadır. Medeniyetler ve toplumlar, şehirleri ile kendilerini sunarlar ve gösterirler. Çünkü şehir çok somut ve pratik bir şekilde hayatın resmini ortaya serer. İnanç değerleri, yaşam biçimleri, düşünceler, davranış şekilleri, adab-ı muaşeret, duygular hep şehir ilişkilerinde kendini açık eder. Şehirli kültürel ve sosyal sistem içinde kendi şahsiyetlerini bulurlar. Şehir bu anlamda terbiye edici bir rol üstlenir; şehir öğretir, belletir ve şahsiyeti, toplumsal hafızayı, toplumsal bilinci besler. Açık bir şekilde İslam toplumları, dünya tasarımlarını, bir yüzü öteye dönük olarak şehirlerinde somutlaştırır (1997: 131). Dünya algısı, dünya yaşantısı, dünyaya bakış bütü-

Fotoğraflar:
Akif Emre
arşivinden

Şehir manifestodur. Kültürel, sosyal ve siyasal imgeleri kendinde toplayan güçlü bir iddiadır. Medeniyetler ve toplumlar, şehirleri ile kendilerini sunarlar ve gösterirler. Çünkü şehir çok somut ve pratik bir şekilde hayatın resmini ortaya serer. İnanç değerleri, yaşam biçimleri, düşünceler, davranış şekilleri, adab-ı muaşeret, duygular hep şehir ilişkilerinde kendini açık eder. Şehirli kültürel ve sosyal sistem içinde kendi şahsiyetlerini bulurlar. (1997: 131).

nyüle şehirde kendini belli eder. Şehir ilişkileri insan ilişkilerinin niteliğini belgeler.

Her şehir aynı değildir. Şehrin imgesi, gerçekliği, tarihselliği, yoğunluğu, sosyo-kültürel mirası ve güncel hayata katkısı şehirler arasında dağınıklık arz eder. Tarihin kırılmalarını kendinde toplayan şehirler vardır; bir ülkenin ağırlıklı değeri ve sembolü olan şehirlerin varlığı gibi. “Kimi şehirler, büyük yerleşim birimi olmaktan öteye anlam yüklenmiştir. Tarihle, kutsalla iç içedir kimi şehirler. Bazı şehirlerin belli misyonları olduğu kabul edilir” (1997: 169). Örneğin İstanbul böyle bir şehirdir ve her daim ‘pusula’ olma misyonu ile öne çıkar.

Dünya şehirleri de birbirinden farklıdır. Aynı medeniyetin halesinde yer alan şehirlerin farklılaşması gibi farklı medeniyet şehirleri de birbirinden farklıdır. Örneğin Batı şehri ile İslam şehri farklı yönleriyle öne çıkar. Batı şehri dikeydir; sınıfsal ayrışma ve ayrımcılık öne çıkar. İslam şehri yataydır; yan yana ve bir arada olma öne çıkar. Ancak İslam şehri, doğudan batıya aynı ortak ‘doku’ya sahiptir, bu doku hem mekânsal ve biçimsel hem de kültürel ve manevi bakımdan kendini belli eder. İslam şehri, aynı dokunun farklı coğrafyalardaki tezahürüdür. İslam şehrinin prototipi Medine’dir. “Medine bir şehir olmaktan daha fazlasını ifade eder. Bir medeniyeti bağrında besleyip yeşerttiği, ona biçim ve mana verdiği için ‘Medine’dir; yani bir kent değil... Yeşerttiği medeniyetin anlamı, onun bizatihi kutsiyetinden kaynaklanır. Beşer planında yapıp etmelerini, birikimini aşan boyutu da budur. Çünkü onunla ve onun sayesinde medeniyet inşa edildi... Tüm bunları katman katman içinde barındırırken bir şehir olarak Medine, şehir temelli olan İslam medeniyetine, medeniyet kavramının muhtevasını kar-

şiladığı için 'mMedine'dir" (2016: 245). Benzer dokuyu ve örneklığı İstanbul, Kayseri, Bursa, Saraybosna, Mostar, Kahire, Trablus, Bakü, Kudüs, İşkodra, Filibe, Tiran, Zahidan, El Halil, Üsküp, Bahçesaray, Sofya, Kalkandelen, Lahor, Gurnata, Tanca, Selanik, Prizren, İsfahan, Halep, Bağdat, Kerkük, Cezayir ve diğer gezip gördüğü, tahlil ettiği şehirlerde de takip eder.

İslam şehrinin kurucu mekânları arasında ev, sokak, mahalle, cami/imaret ve çarşı/bedesten yer alır. Bu mekânlar ve içerikleri olan hayat biçimleri, şehrin ahengini meydana getirir. Her bir unsur, şehrin temel dinamikleridir ve kendine özgü fonksiyonlar icra eder. Evlerin, sokakların, mahallelerin kendilerine özgü bir yapılaşma ve hayata şekil verme gücü bulunmaktadır. Sokak konusunda özellikle çıkamaz sokak bahsine önem veren Akif Emre, bunu mahremiyetle izah eder: "Çıkamaz sokak bir bakıma ev mahremiyeti gibi mahalle mahremiyetini koruyan, güvenliğini sağlayan bir anlayışın ürünü. Oraya işi olmayan bir yabancı girmesi düşünülemez. Rasgele giren biri hemen fark edilir" (2001: 147). Çarşı örneğinde ise Saraybosna'nın merkezi olan Başçarşı zikredilir. Başçarşı, şehir kuran Osmanlı medeniyetinin bir özeti. Hayatın ritmi tarihin derinliği ile burada buluşmakta ve somutlaşmaktadır. Burası Osmanlı şehrinin hangi temeller üzerine kurulduğunu göstermektedir. Cami, medrese, çarşı. Yanı başında ise mahalle (2016: 113).

Akif Emre, 'şehir inşası' kadar 'şehir sorunları' üzerine de düşünür ve çözümler geliştirir. Bu anlamda eleştirel düşünce ve muhalif duruş sergiler. Şehir politikalarına ve şehir uygulamalarına eleştirel bir çerçeveden yaklaşır. İslam şehrinin geçirdiği dönüşümleri irdeler. Dönüşümün genelde kimlik kaybı ve yabancılaşma şeklinde olduğuna kanaat getirir. Şehirlerimizin asli hüviyetinden kopartıldığı, kurucu değerlerinden uzaklaştırıldığı ve bu şekilde kimliksiz hale getirildiği hususunda ciddi eleştiriler yapar. Bazı şehirlerde yapılan restorasyon ve sokak/meydan yenileme çalışmalarının 'müze şehir' ile ilgili olduğunu ve yaşamdan çok turizme dönük işlemler olarak var olduğunu belirler. Şehir hayat verendir, hayatı içeren bir yaşam alanıdır. Oysa 'müze şehir' yaşayan değil donduran, tüketen ve öldüren şehirdir. Bu anlamda şehre 'nostaljik' bakışın da doğru olmadığını belirler. Nostalji geçip giden yazıklaşma ve onu yüceltmedir. Oysa şehir yaşayan bir yapı ve organizmadır. Şehir için gerekli şey nostalji değil hayatın bizzat kendisidir.

Akif Emre, 'şehir inşası' kadar 'şehir sorunları' üzerine de düşünür ve çözümler geliştirir. Bu anlamda eleştirel düşünce ve muhalif duruş sergiler. Şehir politikalarına ve şehir uygulamalarına eleştirel bir çerçeveden yaklaşır. İslam şehrinin geçirdiği dönüşümleri irdeler. Dönüşümün genelde kimlik kaybı ve yabancılaşma şeklinde olduğuna kanaat getirir. Şehirlerimizin asli hüviyetinden kopartıldığı, kurucu değerlerinden uzaklaştırıldığı ve bu şekilde kimliksiz hale getirildiği hususunda ciddi eleştiriler yapar.

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Akif Emre'nin mekân ve şehir alanlarındaki hassasiyeti ve titizliği dikkate değer bir farkındalık oluşturmaktadır. Mekân ve şehri bağlamlarıyla, ait oldukları ruh iklimleriyle, sosyo-kültürel atmosferleriyle birlikte değerlendirir. Bir manifesto ve iddia olan bu alanların daha doğru bakışlara, samimi önerilere ve hakkaniyetli uygulamalara sahne olması gerektiğini hatırlatır. Mekân ve şehir alanındaki karmaşa, dağınıklık ve ne yaptığını bilemememe durumu, kimlik bunalımının bir göstergesidir. Kimlikli, şahsiyetli, kendi olmayı başarmış bir algı ve tasavvur elbette kimlikli mekânlar ve şehirler inşa edebilecektir. Mekân hassasiyeti ve şehir bilinci bunu gerektirir.

KAYNAKÇA

Emre, Akif, 1997, Göstergeler, İz yay., İstanbul

Emre, Akif, 2001, İzler, Yöneliş yay., İstanbul

Bir Deniz Feneri

Akif Emre ağabeyimle son yüz yüze gelişimiz, 2015 senesinde, Sirkeci Garı'ndaki dergi fuarında vuku bulmuştu. Kızılı erkekli kaynaşan stantların çoğunu ziyaret ediyor, etrafında pervane olan dergi ilgilileri ile kısa sayılmayacak sohbetler yapıyor, tavsiyelerde bulunuyor, tam çıkışta birden bire geriye doğru dönüp kenara çekilip içerisini, herhangi bir şeyi hedef almayan bir 'uzak görüş' ile dakikalarca seyrediyordu. Hafızama kazıdığım bu resim, Akif Emre ağabeyime duyduğum güvenin resmiydi. Bu hali ile Akif Emre ağabeyim bir 'deniz feneriydi'. Düşüncüyü ve eylemi, gündemin ayartıcı sığılığına çarpıp paramparça olmaktan kurtaran bir deniz feneri; yalnız ama dimdik ayakta ve hâlâ çakmaya devam ediyor.

Arif Arcan

Akif Emre ağabeyim, bizi paramparça eden sömürgecilere ve onun üretimleri olan her şeye karşı her daim düşman kaldı. Hakk'ı söyledi, Hakk olanın tarafını tuttu. *'Her yazının bir kaderi var'* derdi. En son yazısında *"gâvuru"* ve yerli işbirlikçilerini ile ifşa etmeye devam ediyordu: "Suudi Arabistan'ı ziyaret eden (ticaret eden) Trump 110 milyar dolarlık silah anlaşması yaptıktan sonra uluslararası bir açılış yaptı. Riyad'da *'itidal'* adı verilen *'Uluslararası Radikal Düşünceyle Mücadele Merkezi'*nin açılışını gerçekleştirdi. Açılış sırasında ortaya çıkan fotoğraf her şeyi gölgelediği gibi, çok şeyi de açıklayacak mahiyette idi. Bir dünya küresine ellerini koyan üç isim. Aydınlatılmış kürenin alttan ışıklarının çehrelerine vurmasıyla karanlık mekânda ortaya çıkan manzara *"gölgelerin gücü adına"* savaş tamları çalan çizgi roman kahramanlarını hatırlatıyordu. Bir yanda askeri darbeyle iktidara el koymuş bir diktatör, diğer tarafta bir hanedan reisi ve demokratik dünyanın patronu... Üçü de küre-i arza el koymuş, meçhul karanlığa bakarak radikalizmle mücadele yemini edi-

yorlar gibi. Marvel'in Galaksinin Bekçileri'nden bir sahne sanki... Daha sofistike yöntemlerle çok daha ince toplumsal ağlara sahip yeni dalganın merkezinin Türkiye olduğu da çoğu kimseler tarafından atlanacaktı. Soğuk Savaş sonrasında yeni küresel ağları Orta Asya'dan Afrika'ya uzanan coğrafyada Amerika'ya eskortluk edecek bir misyon yüklenmişti. Beyaz, Müslüman, eğitilmiş insan malzemesi ve sömürgeci geçmişi olmayan küresel sisteme alan açan yeni bir hareket... Tüm dünyada hizmet adına bunca okulun, örgütsel ağın kurulmasına alan açanlar, aynı zamanda Türkiye'de de İslami potansiyelin absorbe edilmesine göz yumdu. Muhtemelen Amerika ile zihnen bağımlı olan elitlerin göz yumduğu bu hareketin İslami hareketlere set çekeceği, yönlendireceği varsayılarak alan açılmasında, desteklenmesinde beis görmeyeceklerdi... Ancak zamanla sistemin kılcal damarlarına girerek küresel patron adına el koymaya başladığı fark edildiğinde çok geç olmuştu..."

Akif ağabeyim bizim coğrafyamızdı. Yeryüzündeki Müslüman topluluklar ile tanış olma gayreti içinde olmuştu. Afganistan'da, Endülüs'te, Bosna'da, Selanik'te, Üsküp'te, Kudüs'te, hâsılı

Şarkta, Garpta, Mağrip ve Maşnıkta hep kardeşlerimizin izini sürmüştü. Kardeşlerimizi onun dili ve onun gözü ile tanıdık ve sevdik. En önemlisi Akif ağabeyim, İslam dünyasının bunca ıssızlığına, zulme ve kadre uğramasındaki derin umutsuzluğa ve bu umutsuzluğa eşlik eden derin yozlaşmaya karşın sahit bir umudu her zaman canlı tutmuştur: "Dokunduklarımızı çürüten, işittiklerimizden gördüklerimizden dolayı içimizi, dışımızı karartan her ne varsa ya da neyin var olduğunu düşünüyorsak, bize öyle gelen her ne varsa her şeyi tepetaklak edecek bir silkinişle ölü toprağını üstümüzden atmakla işe başlamalı mesela. Sahte bir hakikat sunan kurguyu sorgulamakla işe başlayabiliriz mesela. Her şeyi yeniden konuşma cesaretini takınarak... Ne ki sahte hakikatlerin kararttığı çevremizde, dört bir yanımızı kuşatan yalancı mutlulukların perdeleyemediği, hayata anlam katan, kendi özümüzü hatırlatan bir ses, bir tebessüm, dokunduğu yerde bereketi yeşerten bir el mutlaka olacaktır."

Türkiye'nin temel sorunu olan "sivilleşememek" Akif ağabeyimin esastan tartıştığı bir konudur. Akif Emre 'sivil aklı' esir alan 'devlet aklı'na sürekli işaret etmiş, netice karşılıklı olağan bir mahiyet farkının bulunduğu bu iki aklın ahenk içinde olmayışının krizli zatiyetini izhar etmiştir: "Türkiye'de sistem denilen müesses nizamın hem kendi içinde hem toplumsal taleplere göre dönüşümü hep sancılı olmuştur. Temelde teknik bir sorun gibi görünen bu durum siyasal elitlerle toplumsal taban arasındaki ilişkileri doğrudan etkileyerek, krizlere neden olur... Siyaset gibi toplum da değişti, dönüştü. Ancak müesses nizamın alışkanlıklarının, daha doğrusu ideolojik kodlarının zaman ve topluma karşı direndiği de bir vakia. Olanca devlet tecrübesine belki de bu onulmaz çelişkiye rağmen sistemi yürütme hususunda pratik devlet aklının zaman zaman tezahürleri hep canlı oldu... Bir sistemde 'devlet aklı ve devlet maslahatı'nın üstünde değerler yoksa despotizme yol açar. Önce adalet, ahlak ve toplumsal sorumluluk. Siyasilerin, bürokratların yanlışlarını frenleyecek başka ne var elimizde? Olağanüstü dönemlerden geçiliyorsa eğer olağan değerlerimizde olağanüstü hassasiyet gözetmek gerekir."

Akif Emre'nin esastan tartıştığı diğer önemli bir konu da 'aydın sorumsuzluğu'dur. Genelde İslam dünyasındaki özeldi ise Türkiye'deki aydın sorumsuzluğuna sıkça değinmiş olan Akif Emre sürekli olarak toplumdan yana ta-

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

"Dokunduklarımızı çürüten, işittiklerimizden gördüklerimizden dolayı içimizi, dışımızı karartan her ne varsa ya da neyin var olduğunu düşünüyorsak, bize öyle gelen her ne varsa her şeyi tepetaklak edecek bir silkinişle ölü toprağını üstümüzden atmakla işe başlamalı mesela."

Türkiye'nin temel sorunu olan "sivilleşememek" Akif Ağabeyimin esastan tartıştığı bir konudur. Akif Emre "sivil aklı" esir alan "devlet aklı"na sürekli işaret etmiş, netice karşılıklı olağan bir mahiyet farkının bulunduğu bu iki aklın ahenk içinde olmayışının krizli zatiyetini izhar etmiştir:

vır koymuştur. Özellikle iktidar ve aydın ilişkisinin 'ayartıcı' bir aydın tipolojisini ortaya çıkardığının altını kuvvetlice çizmiştir: "Edward Said, sömürgecilik karşısında kimi şair, edebiyatçı ve oryantalistlerin tutumunu tanımlarken çok açıklayıcı bir ifade kullanır. Emperyal haz...Doğunun egzotik hazlarında kaybolmuş bir aydının sömürgeciliğin ne anlama geldiği, sömürge altında yaşayan halkların ödettirilen bedeli görmezlikten gelmelerinin nedenidir bu emperyal haz. Sanatçı duyarlılığının aydın sorumluluğundan kaçarak hayatın gerçeklerine, emperyal siyasetlere gözlerini kapatan bir haz. Entelektüel olmanın yüklediği temel sorumluluğun muhalif duruş olarak tanımlanması tam da bu durumlar için geçerli ve de gerekli. Sorgulayıcı, eleştirel bir bakış açısının diri tuttuğu zihin; ancak güç ilişkilerinde mesafeli olmakla geçeceği, hakikati görme ve işaret etme imkânına sahip olabilir. Bu durum Müslüman aydın açısından birincil ve de sorumluluk gerektiren bir misyona dönüşüyor. Müslüman aydın, düşünür muhalif olmak için muhalefet yapmaz. Ancak Hakk'ın, hakikatin ortaya konması ve dillendirilmesi için siyaseten destekliyor olsa bile iktidar ilişkilerinde mesafeli olmak zorundadır. Bu tavır sadece belli bir ideoloji, sistem veya iktidara karşı sergilenecek bir tutumla sınırlı değil. İlkesel anlamda gücün ayartıcı etkisinden, siyasi ve ekonomik nüfuz alanlarından uzak durarak, mesafeli kalarak hakikati dillendirme, eleştirme, uyarma hakkını ve gücünü elinde tutabilir... Muhalif aydınların neredeyse tüm sorularını iptal edip muhafazakârlaşmış süreçte zihinsel kodlarında nasıl bir değişim olduğu hususu önümüzde bir soru işareti olarak durmaktadır. Belki de zihinsel dönüşümden önce gelen, durumlarını açıklayıcı kavram şu olabilir: İktidar hazzı. Aydın olmanın temel vasfı ilkelere sahip çıkmak ise aydın tutarlılığının en bariz biçimde göstermesi gereken düzlem de her tür iktidar ve güç ilişkisi karşısında ilkesel tutumunu sürdürebilmesidir. Bu tutum sadece aydın olmanın fiyakasından ibaret değil bir sorumluluktur. Bir şekilde belli iktidar alanlarını tutanlarla, aynı düşünceyi paylaşıyor

Fotoğraflar: Akif Emre arşivinden

“Siyasal popülizmin mutlak ölçü haline getirilmesi her zaman iki taraflı keskin bıçak olabilir. En önemlisi vicdanları ve ilkeleri zedeleyen ahlaki yaraya dönüşebilir. Alternatif siyaset düşüncesi üzerinde kafa yoranlar için de demokrasilerin yaşadığı ilkesel krizler de önemli bir deneyim olarak öğretici olabilir.”

olsa bile onlara karşı da sorumluluktur. Onları uyarma, eleştirme, hakikati gösterebilme imkânı nasıl korunabilir, ahlaki tutum başka nasıl sürdürülebilir ki?”

Akif Emre, aydınının iktidar aygıtı içinde erimesi ile birlikte nasıl bir sorun haline geldiğini tartıştığı kadar ‘popülizm’ kavramsallaştırması ile ‘milletin’ devlet içinde eriyerek bir sorun haline gelmesini de esastan tartışmıştır. Batı demokrasilerinde görülen popülist eğilim üzerinden kaleme aldığı bu sorunda satır aralarında parmak bastığı ana nokta; İslam dünyasını oluşturan unsurlarda da iktidar/devlet ekseninde “ümme” ana omurgasında “ötekileştirici” bir popülist dalgağın oluşup oluşmayacağı endişesidir. “Popülizm; ırkçılığın modern milliyetçilik formatıyla sağ siyasete dönüşerek merkeze çekilmesi, yumuşatılması anlamına geliyordu. Ne var ki milliyetçiliğin merkez siyasetin bir aktörü haline getirilerek ehlileştirilmesi bir yana temelde devlet ideolojisinin eksenlerinden biri olmaya sürdürdü. Sorun, sistemin kendi iç mekanizmalarını harekete geçirerek bu trendi kontrol altına alması mı yoksa siyasetin popülizmden beslenen yapısal özelliği ile yüzleşmek mi? Siyaset felsefesinin ana meselelerinden biri olarak toplumsal taleplerin “ideali” işaret edeceği tezi burada tökezliyor mu? Yoksa Batı dışı demokrasilerde olduğu gibi “memleketin özel şartlarından dolayı” vesayetçi sistemin meşrulaşmasına mı çıkacak?... Siyasal popülizmin mutlak ölçü haline getirilmesi her zaman iki taraflı keskin bıçak olabilir. En önemlisi vicdanları ve ilkeleri zedeleyen ahlaki yaraya dönüşebilir. Alternatif siyaset düşüncesi üzerinde kafa yoranlar için de demokrasilerin yaşadığı ilkesel krizler de önemli bir deneyim olarak öğretici olabilir.”

Akif Emre ağabeyimin tespit ve teşhisleri, sahil bir umudu elden bırakmadan gittikçe ağırlaşan güncel sorunlara, çıkmazlara ışık tutuyor. Sığ sular, sığ suların örttüğü kayalıkları işaret ediyor. Fırtınalara, kalın bulutların örttüğü yıldızsız gecelere rağmen bir deniz fenerinin sabitliğinde, uzaklara, en uzaklara ışığını çakıp duruyor.

KAYNAKLAR

¹ Akif Emre, *Riyad’da Bir Marvel Filmi*, Makale, Yeni Şafak Gazetesi, 23.05.2017

² Akif Emre, *Çürüme de Umut da Hep Olacak*, Makale, Yeni Şafak Gazetesi, 18.05.2017

³ Akif Emre, *Devlet Aklının Ötesinde...*, Makale, Yeni Şafak Gazetesi, 09.02.2017

⁴ Akif Emre, *Ayartıcı Aydın Hazzı*, Makale, Yeni Şafak Gazetesi, 31.01.2017

⁵ Akif Emre, *Siyaset Dersi Olarak Popülizm*, Makale, Yeni Şafak Gazetesi, 09.05.2017

Âkif Emre'nin Şehirleri

İslam şehirlerinin sahip olduğu ruhu, mimarisi ve insan malzemesi gibi göstergelerle anlamaya çalışan Âkif Emre, sadece siyasi çözümlerle ya da mimari yeniliklerle bu eski ruhu diriltmenin mümkün olmayacağını farkındadır. Bu sebeple şehirlerin ruhunu tasvir ederken bütüncül bir düşünce sistemine ve dünya görüşüne atıf yapmadan edemez.

Aynur Erdoğan
Coşkun

Bu yazıda Akif Emre'nin özellikle Göstergeler ve 'İz'ler kitaplarında topladığı şehir ve mekan yazılarından hareket ederek şehir algısını ele almaya çalışacağız. Ancak bu yazı, onun şehir algısının hangi "anlam"lar üzerine inşa edildiğini anlamaya çalışmaktan öteye bir iddia taşımamaktadır. Sadece Emre'nin şehre dair düşüncelerinin çok boyutluluğunu işaret etmek gayesiyle ele alınmıştır ve bu konuda yapılacak disiplinlerarası çalışmaların gerekliliğini hatırlatmayı amaçlamaktadır.

Yazı konularının çeşitliliğine bakıldığında Âkif Emre'nin düşüncesinin merkezine siyasetten uluslararası ilişkilere, mimariden gündelik hayata, şehircilikten estetiğe, sanattan coğrafya ve tarihe kadar çeşitlenen konulardan hangisinin oturduğu konusunda bir kafa karışıklığı yaşanabilir. Bu bağlamda onun düşüncesini de "şehir" ekseninde incelemek indirgemeci bir tavır olarak algılanabilir. Ancak onun bu konu çeşitliliğini ele alırken kullandığı yöntemi ve hareket noktasını açığa kavuşturduğumuzda her bir konunun bu çerçevede onun düşüncesinin ana hatlarının yakalanmasında işlevsel olabileceği görülebilir.

Emre ele aldığı konuları işlerken genel olarak gösterge bilimsel (semiyotik) bir yöntem izler. Bu sayede belirli bir olay ya da olguyu herkesin gördüğü sıradanlığın ötesine taşır ve bir anlam çerçevesi içinde o olay/olgunun çok yönlü bir

çözümlemesini ortaya koyar. Böylece bir olay/olguyu aşinalık, alışılmışlık, anlamsızlık yığınından sıyrarak sahip olduğu siyasi, dini, geleneksel, kültürel kodlarını deşifre eder ve bir anlam bütünlüğünde anlamamızı sağlar. Âkif Emre bu yöntemi kullanırken Roland Barthes, Umberto Eco gibi çağdaş gösterge bilimcileri referans olsa da kendi dünya görüşüne (dini, ideolojik, geleneksel) dayanarak bütüncül bir anlam çerçevesine oturtur. Bu sayede ele aldığı göstergelerin kodlarını çözüp bir mantık dizgesiyle çözümledikten sonra konuyu yanulsamalardan uzaklaştırıp görülmesini istediği anlam bütünlüğünde bize sunar.

Şehirlerin göstergelerinin çözümlenerek anlam dünyasında konumlanma ihtiyacı şüphesiz modern dünyada yaşadıkları anlam kaybıyla ilgilidir. Modernleşme projesi, toplumun dini ve geleneksel değerlerle irtibatının kopmasına ve toplumsal hafızasının yok olmaya yüz tutmasına sebep olmuştur. Yeniden diriliş hareketi olarak görülebilecek İslamcılık düşüncesi, çoğunlukla modern eğitim almış zihinlerin ürünü olarak kendi içinde geleneksel düşünceyle irtibatlanma noktasında zaafılar yaşasa da Âkif Emre'nin de temsil ettiği düşünsel çizgi, İslam mirasıyla, tarihiyle ve geleceğiyle ilişkinin zorunluluğunun farkındadır. Bu sebeple şehirler dahil olmak üzere bütün tarihi göstergelerin modernitenin yapıbozumuna uğratılan anlam bütünlüğüyle irtibatlandırılarak hayatta kalabileceği açıktır. Emre şehirlerle ve

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden, Saraybosna

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden, Kudüs

özellikle İslam şehirleriyle ilgilenirken entelektüel bir bilgi ve estetik kaygısının ötesinde, Müslümanların modern çağda kaybettikleri bütüncül anlam çerçevesi içinde kendilerini yeniden inşa etme gayretleriyle hareket eder. Bu gayret bağlamında Akif Emre'nin şehir ve mekan yazılarında iki boyutun öne çıktığı görülüyor: Göstergeler üzerinden İslam şehirlerinin ait olduğu geleneksel anlamı tasvir etmek ve bugün farklı ulusdevletlerin siyasi sınırları içinde kalan bu şehirlerin ait oldukları anlam dünyasına istinaden birliklerini ortaya koymak.

İslam Şehirlerinin Birliği

Balkanlardan Orta Asya'ya, Afrika'dan Ortadoğu'ya kadar geniş bir alanda temayüz eden İslam şehirleri ortak bir anlam dünyasını referans alarak benzer bir mimari yapılanma ve kültürel zenginlik çeşitliliğini barındırır. Bu ortak referans, İslam Birliği tartışmalarının en önemli dayanağıdır. İslam Birliği'nin çağrıştırdığı siyasi gönderme önemli olmakla birlikte, bu kültürel yakınlık 20 ve 21. yüzyılda Batı'nın sömürgeci güçleri

Balkanlardan Orta Asya'ya, Afrika'dan Ortadoğu'ya kadar geniş bir alanda temayüz eden İslam şehirleri ortak bir anlam dünyasını referans alarak benzer bir mimari yapılanma ve kültürel zenginlik çeşitliliğini barındırır. Bu ortak referans, İslam Birliği tartışmalarının en önemli dayanağıdır.

¹ Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

² İmlalar kaynaktaki şekliyle bırakılmıştır.

karşısında savunma pozisyonunda olan Müslüman toplumların manevi dayanışmalarını sağlayıcı zemin olarak da mühimdir. Modernleşme projeleri, toplumları kendi tarihinden kopardığı gibi birbirinden de uzaklaştırdığı için birliği imkan dahiline sokabilecek bu ortak anlam çerçevesi daha da önem kazanmaktadır.

Bir sohbetimizde "İslam dünyası" kavramlaştırmasının bile küresel iddiaları olan ve "öteki" ile ilişkilerini düzenleyen hukuki, geleneksel birikime sahip olan medeniyetimize dar geldiğini söylemişti. Bu sebeple "yerli"lik ve "yemel"lik kavramları arasında da ayırım yapacak ve yerli olmanın küresel iddialara sahip olmaya engel olmayacağını belirtecektir. İddialarımızı kaybederek coğrafya algımız küçüldükçe bu denli geniş ufka sahip bir medeniyetin en önde gelen şehirlerinden biri olarak İstanbul hayalimizin de geriye çekildiğini, küçük boyutlara mahkum edilmeye çalışıldığını vurgulaması (Emre, 1997: 170) İslam şehirlerinin mana ekseninin genişliğini işaret etmektedir.

Bu geniş vizyon ve ufukla seyahat ettiği bütün İslam şehirlerinde birlik bilinciyle ortak "anlam"ın izlerini sürmüştür:

"Gellner'ci bir ifadeyle, Pakistan ulusunu doğuran, ulus devletin kendisi idi. Pakistan ise din unsuru etrafında inşa edilmiş bir ulus devlet... Daha önce Pakistanlılık kimliği diye birşey yoktu; bu, ancak ulus devletin doğması ile birlikte ortaya çıkan bir aidiyet duygusu idi. Bu noktada sorulması gereken soru şu: bunca yıldan sonra Peştunu, Pencabisi, Belucisi ile bu halkın kimliğini belirleyen esas unsur ne?"

Peşaver'de yabancı dilde yayınlar satan bir kitapçıyı gezerken, tanıştığım entel görünümlü sahibi, nereli olduğumu öğrenince yakınlık göstererek 'İkimiz de RCD üyesi ülkeyiz' deme tuhaflığını göstermişti" (Emre, 1997: 23).²

Pakistan'da izini sürdüğü anlamı çoğunu gezdiği ve insanıyla irtibat kurmaya çalıştığı İslam şehirlerinde kâh bulacak kâh bulamayacaktır. Bu bağlamda Osmanlı şehirlerinin özel bir yerinin olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Balkanlarda öne çıkan Üsküp, Saraybosna, Kosova, Selanik kendini yakın hissettiği, sokaklarından konaklarına, hanlarından köprülerine kadar her bir tarihi eseri, izini sürdüğü anlamın bir göstergesi olarak okuduğu şehirler olacaktır.

"Tarihi Mostar Köprüsü'nün resmini görüp de beşyüz yıllık bir Osmanlı macerasını hatırlamamanız mümkün mü?" diye sorarken bu köprünün en az bir Süleymaniye kadar bizi biz yapan, bize bağlayan bir köprü olduğunu söyleyecektir (Emre, 1997: 136).

Sadece mimari eserler değil şehirlerin canlı ve geleneksel dokusunu sürdüren kültürel yapısıyla da adeta mest olur, bu şehirlerin Müslümanlarının dertleriyle dertlenir, zaman zaman onların İstanbul'daki sesi olurdu. Üsküp çarşısında gezerken rastgele girdiği bir dükkanda Türkçe konuşulması, milliyetçi duyguları okşayan bir durum değil; bu şehrin İstanbul'un kardeşi olduğunun göstergesidir. Ayrıca bu durumun oradaki Müslümanların varlık savaşında ne anlam ifade ettiğini de medyada dillendiren neredeyse tek kalem olmuştu. "Arnavut, Türk, Pomak, Çingene çeşitlenmesine rağmen Türkçe burada ortak dildi. Şimdi bunları bir araya getiren Müslümanlık etnik kimliklerle parçalanarak siyasi azınlıklar haline getiriliyorlar (Emre, 2001: 48)" diyerek ilgisinin milliyetçi saikleri aştığını ve söz konusu şehirlerle, bu şehirlerin insanıyla

hiyerarşik olmayan eşit ilişki kurmaya çalıştığını göstermiş olur.

Aynı türküleri söylediğimiz Kırınımlarla nasıl uzak kalabildiğimizi sorgularken Bahçesaray'ın ismini Puşkin'den öğreniyor oluşumuzdaki tuhaflığı bize gösteren de Âkif Emre olmuştu. Stalinist kültür politikalarına maruz kalan Kırınımlardan daha insafsız koşullara mı tabiiydik ki kültür coğrafyamız paramparça olmuştu (Emre, 1997: 145).

Sovyet tarzı kaba modernizmin işgalinin sonucu olarak Bakü'nün İslam kimliğini hatırlatan unsurlarının hayatta kalma mücadelesini de İslam şehirlerinin ortak anlam çerçevesinin izini süren Emre'den öğreniyoruz. Hele bu şehirlerle aramıza örülen yapay duvarlar, onun anlam çerçevesine oturttuğu göstergelerle parçalanır. Bu anlamdan aldığı güçle ismini bile duymadığımız Suakin'de ahşap yalıların İstanbul boğazından sunduğu esintileri hissettirir bize (Emre, 2001: 24-5). Çünkü şehir özellikle İngiliz işgali sonrasında harap olmuş, camileri bile yıkılmış olsa da Osmanlı idaresinde kaldığı yıllardan taşıdığı göstergelerle dipdiri ayakta Emre'nin anlam dünyasında.

Osmanlı ve İslam izlerinin tamamı silinen Bulgaristan'ın Filibe'sinde tipik Osmanlı mimarisini keşfeden Emre, bölgede yaşayanlardan ise Türklüğün ve İslamlığın mirasını taşıyan çingenelerle (Emre, 2001: 34) paylaşır anlam dünyasını. Bu insan malzemesinin sahip olduğu kültürel mirasla ne kadar derin

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Osmanlı ve İslam izlerinin tamamı silinen Bulgaristan'ın Filibe'sinde tipik Osmanlı mimarisini keşfeden Emre, bölgede yaşayanlardan ise Türklüğün ve İslamlığın mirasını taşıyan çingenelerle (Emre, 2001: 34) paylaşır anlam dünyasını. Bu insan malzemesinin sahip olduğu kültürel mirasla ne kadar derin ve yüce bir anlam çerçevesine sahip olduğunun farkındadır. O yüzden Nijerya'nın başkenti Abuja'daki zencilerle Harlem'in zencilerini karşılaştırır.

ve yüce bir anlam çerçevesine sahip olduğunun farkındadır. O yüzden Nijerya'nın başkenti Abuja'daki zencilerle Harlem'in zencilerini karşılaştırır. Abuja, betondan, demirden ve yapma bitkilerden oluşan yapay bir şehirdir. Batı şehir tarzının kötü bir kopmasıdır. Şehirde gezen insanların renginin siyah olmasının dışında Afrika'ya özgü hiçbir renk de yoktur. Yerleşim yerlerinden uzak inşa edilen devasa camii ve kilise de şehre anlam katamamıştır (Emre, 1997: 134). Ama diğer taraftan Harlem'in asi ve saldırgan zencisine karşın Abuja'nın insanı davranışlarında ölçülü, dingin ve beyaz dişleriyle aydınlık saçmaktadır (Emre, 1997: 154).

Pek tabii ki Âkif Emre'nin şehirleri arasında Kudüs'ün özel bir yeri vardır. "Kudüs ey Kudüs" nidasını yazarlık hayatı boyunca canlı tuttu. Kudüs'te bile İngilizce konuşmak zorunda kalmak ve Kudüs surlarında Kanuni'nin yaptırdığı kapıların adlarının İngilizce yazıyor olması onu rahatsız etse de İslam şehirlerinin anlam çerçevesine referansı en güçlü olan şehirdir. El-Halil'de eli kristallerdeki aşinalık bile şehirlerin birliğini imler. Çünkü atölye sahiplerinin dedeleri 300 yıl kadar önce camcılığı İstanbul'da öğrenmiştir (Emre, 2001: 36-9). Kudüs, kültür coğrafyamızın merkezinde bir şehirdir ve algılarımızdaki uzaklık kültürel ayrıntılarda bile paramparça olmaktadır. Âkif Emre'nin burada adı geçen veya geçmeyen bütün şehirleri gibi...

Şehirlerin Ruhı

Şehirlerin de ruhu vardır. Emre'ye göre, şehir toplumun manifes-tosudur ve siyasal ve dini boyutu olan göstergeler bütünüdür. Evleriyle, sokaklarıyla, meydanlarıyla, çarşılarıyla, camileriyle, ibadet mekanlarıyla, hanlarıyla, hamamlarıyla ve mimariden giyilen kıyafetlere kadar bütün maddi kültürüyle şehirler, sakinlerinin dünya görüşünü ve hayat tasavvurlarını gösterir. Bu sebeple kimi şehirler büyük yerleşim birimleri olmaktan öteye anlam yüklenmişlerdir. Bu anlam onların tarihlerini ve kutsallarını ihtiva eder (Emre, 1997: 169). Çünkü İslam toplumlarının dünya tasavvurları ve şehir imarlarının bir yüzü öte dünyaya dönüktür.

İslam şehirlerinin sahip olduğu bu anlama nüfuz edebilmek için Avrupamerkezci sosyal bilimsel bakışın dışına çıkabilmek gerekmektedir. Çünkü bu bakış oryantalist sanattan ve bilimden beslenmektedir ve buna göre; "Doğu, edilgen bir Doğu'dur ve çoğunlukla feminen bir görüntü sergiler. Bir yanda durağan, edilgen biraz da egzotik bir Doğu anlayışı resmedilirken, diğer tarafta düşman bir Doğu da vardır ve çoğunlukla 'barbaric' özellikler taşır: Kelle uçuran cellat, gözü dönmüş acımasız savaşçılar... (Emre, 1997: 51)." Bu bakış açısı bizim kendimize ve şehirlerimize dair algımızı da etkilemekte ve biz de kendi tarihimizi oryantalist figür ve imajlarla resmetmeye başlamaktayız: "Gravürlerle başlayan oryantalist imaj, geçmişe yönelmek isteyen çağdaş aydınlar üzerinde de etkisini sürdürmektedir. Artık bizim kafamızda oluşan geçmiş yüzyıllara ait kendi imajımızın altında bir oryantalist ressamın imzası vardır (Emre, 1997: 51)."

Emre'nin altını çizdiği bu "yerli oryantalist" bakışın oluşmasında, hiç şüphesiz, bugünkü şehircilik anlayışının rotasının Avrupa'ya yönelmiş olması etkilidir. Kendi tarihi birikiminden beslenen şehircilik ve imarcılık anlayışı modern şehrin ruhuna da yabancı olduğu için bugün estetik olarak çirkinlik boyutuyla gündemi meşgul eden çarpık şehirleşme olgusuyla karşı karşıyayız. Bu

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden, Kudüs

sebeple Emre'ye göre, "Weber'in 'İslam şehrinin hiçbir formülasyonu yoktur' iddiası bugün inşa ettiğimiz şehirler için daha anlamlı görünüyor (Emre, 1997: 131-3)." Geleneğinden kopmuş modern olanı özümseyememiş bu şehircilik anlayışı, tarihi değerleri ve birikimi, yeni şehir yapılanmasında konumlamakta zorlanırken Müslümanların en önemli değeri olarak Kabe'ye bile tepeden bakan değer yoksunu ve abartılı mimari örnekler ortaya koyabilmektedir. Bu abartının kendisi de geleneksel şehir anlayışından kopuşun bir tezahürüdür.

Oysa Müslüman toplumların özelliği makul ve ölçülü olmaktır. Sade ve abartıdan uzak bir şehir anlayışı ortaya çıkar bu özelliklerden. Diğer taraftan Müslüman toplumun "bu orta yolu, oryantalist söylemdeki 'Doğu'nun durağanlığı' tezinden ayıran nokta, sadelikle içiçe bir canlılığı, diriliği" (Emre, 1997: 41) içerir. İslam şehirlerindeki tevazuu, oryantalist söylemin Doğu'nun durağanlığı olarak nitelemesindeki çelişkiyi haksız bulan Emre kendisi de Zahidan'ı gördüğünde hissedecektir:

"Buranın nasıl görüldüğü biraz da benim nereye ait olduğumla alakalı, diyorum kendi kendime. Görünüşte çok şey Doğu'nun durağanlığı tezinin hala geçerli olduğunu gösteriyor... Ama biliyorum, bu insan malzemesine dokunmadan içindeki derinliği yakalamanız mümkün değil (Emre, 2001: 16)."

Bugün bir kaos ortamını andıran şehirlerimizde tarihi mirasın nadide eserleri kadar

Emre'nin İslam şehrinin yüzünün öte dünyaya dönük olduğuna dair ihtarından anlaşılacağı üzere şehirlerdeki tevazuu ve anlamı, kutsal olanı önceleyen yanı şehirlerin sakinlerinin dini ve tarihi aidiyetleriyle ilgilidir. Bu aidiyet bağlamında estetik yaklaşımları da zevk ve sefa merkezli değildir ve fiziki hazları öncelemez (Leaman, 2010: 177).

³ **Brookes, J.**, *Gardens of Paradise: The History and Design of the Great Islamic Gardens*, New York: New Amsterdam, 1987.

insan malzemesinin anlaşılması da bu şehirlerin gerçek ruhuna dokunmak için elzemdir. Çünkü o zaman Batı tipi meskenlerin abartılı ve "emperial" yapısına karşın İslam dünyasındaki evlerin mütevazı görünümü ve ferahlığı anlam kazanacaktır. Bu ruh anlaşıldığında İslam şehirlerinin fakir ile zengin yatay düzlemde bir araya gelmesine imkan tanıyan yapılaşmasının (Emre, 1997: 129-130) özgülüğü de ortaya çıkacaktır.

Okumamı kendisinin tavsiye ettiği Leaman'ın (2010: 181) İslam estetiğine dair önemli kitabında Brookes'e³ atıfla Emre'nin İslam şehirleriyle ilgili bahsettiği bu özelliklerin geleneksel boyutunu okuyabiliyoruz:

"Mimari yapıda dış cepheyi önceleyen Batılı tavrın aksine, geleneksel İslami mimaride kaygı mekanın içinde yaratılacak 'his'te yoğunlaşır. Bunun sonucu ise mekandaki yapıdan ziyade bizzat mekanın kendisiyle ilgilenen iç mimaridir... Bu yaklaşım ideal insanlık durumuna ayna tutar: Harici olana ait simgelere yöneltilmiş asgari ilgi, içsel ruhun nefes alabilmesi ve gelişmesi için yer... Bunun en uç örneğini dışarıyla arasına duvar örülmüşçesine sınırsız bir mahremiyet sağlayan peçenin arındaki geleneksel Müslüman kadın teşkil eder."

Emre'nin İslam şehrinin yüzünün öte dünyaya dönük olduğuna dair ihtarından anlaşılacağı üzere şehirlerdeki tevazuu ve anlamı, kutsal olanı önceleyen yanı şehirlerin sakinlerinin dini ve tarihi aidiyetleriyle ilgilidir. Bu aidiyet bağlamında estetik yaklaşımları da zevk ve sefa merkezli değildir ve fiziki hazları öncelemez (Leaman, 2010: 177). Modernitenin ve modern şehrin beslendiği Batı geleneğinde ise, Sennett'in (2011) başarılı bir şekilde gösterdiği gibi beden imgesi ve haz baskındır.

İslam şehirlerinin sahip olduğu ruhu, mimarisi ve insan malzemesi gibi göstergelerle anlamaya çalışan Akif Emre, sadece siyasi çözümlerle ya da mimari yeniliklerle bu eski ruhu diriltmenin mümkün olmayacağını farkındadır. Bu sebeple şehirlerin ruhunu tasvir ederken bütüncül bir düşünce sistemine ve dünya görüşüne atıf yapmadan edemez. Çağdaş açılımlar da, Turgut Cansever örneğinde olduğu gibi, bu referans çerçevesinde değer kazanır. "Cansever hocaya dair ilk söylenecek söz onun bir mimar olmaktan öte İslam düşüncesi üzerinden gelenekten beslenerek ufuk açıcı perspektif sunmuş olmasıdır" diyerek gelenekten beslenmenin önemine işaret ederken çağdaş açılımlar için de bir yol haritası çizecektir.

Âkif Emre şehir ve mimari üzerine kaleme aldığı onlarca yazının yanı sıra Osmanlı şehirlerine (Saraybosna, Mostar, Üsküp, Selanik 1, Selanik 2, Kudüs 1, Kudüs 2 ve Mimar Sinan -6 Bölüm-) dair çektiği belgelerle bu alandaki çalışmalar için ihmal edilmemesi gereken bir referans olarak değerini korumaktadır.

KAYNAKLAR

- Emre, Akif, 1997, *Göstergeler*, İz yayı, İstanbul.
 Emre, Akif, 2001, *İzler, Yöneliş yayı*, İstanbul.
 Emre, A., *İz'ler, Yöneliş Yayınları*, 2001.
 Emre, A., *Göstergeler*, İz Yayınları, 1997.
 Emre, A., *Turgut Cansever ve dini düşünce*, Yeni Şafak Gazetesi, 3 Mart 2012.
 Leaman, O., *İslam Estetiğine Giriş*, Küre Yayınları, 2010.
 Sennett, R., *Ten ve Taş*, Metis Yayınları, 2011.

Müslüman duyarlılığın son aydın kalemi: Akif Emre

Akif Emre'nin türkiye için anlamı büyüktü. O kimsenin cesaret edemediği konulara değiniyor, haklı eleştirilerini kırmadan dökmeden yapıcı bir üslupla dile getiriyordu. Onun kavagası müslümanca bir varoluş kavgasıydı zihinde ve ahlakta. Önemli olan da bu kavgayı devam ettirebilmek.

İbrahim Tıgılı

Akif Emre vefat edeli neredeyse bir yıla yakın oldu. Son bir yılda yaşadıklarımız Akif Emre'nin yokluğunu daha da hatırlatıyor. Artık kimse yeni Şafak'ta yazdığı o duyarlı, içine düştüğümüz durumlara yönelik çözümler sunan, karşısındaki kızdırmadan eleştiren naif yazıları okuyamıyor.

Akif Emre ile Ali Şeriatî arasında her zaman bir ilişki kurmuşumdur. Her ikisi de İslam dünyasının sorunları karşısında yerinde duramayan aydın kimlikleri ile hep bir gayretin içinde olan yazarlardı. Yalnız Akif Emre'yi Ali Şeriatî'den ayıran en önemli husus, onun yerli duruşuydu. Hiç bir zaman Batı'nın ürettiği vitrinde sergilenen fikirlere bağlı kalmamış, Erciyes kadar bu toprakların içinden gelerek coğrafyamızın derinliklerdeki sesini eğilmeden bükülmeden dik durarak dile getirmişti. Ali Şeriatî ise belki Fransa'daki eğitim görmesinin etkisi ile Batının moda fikirleri özellikle varoluşçuluk ile Şii dini anlayışı arasında bir sentez kurmuştur. Fakat her iki aydınımızın da İslam dünyasını ayağa kaldırmak için verdiği mücadele aşıkardır.

Akif Emre çok yönlü bir yazardır. O öncelikle bir seyahat yazardır. Diğer seyahat yazarlarından en önemli farkı bir seyahatlerinde daima bir bilinç vurgusudur. Onu Fas'ın Tanca sokaklarında gezerken asıl aradığının tarihi veya diğer merkez-

lerinden ziyade İbni Batuta'nın kimsenin pek bilmediği türbesini aradığını görürsünüz. Onu Arakan'da, Keşmir'de Bosna'da, Sevak'inde Granada da kaybedileni aradığını farkedersiniz.

Akif Emre tabiatla uyum içinde bir yazardır. Onun en çok sevdiği ağaçlar, dağlar ve denizdir. Ağaçlar içinde erguvan ağacına özel bir ilgi duyar. Erguvan mevsiminde Erguvan ağaçlarının fotoğraflanması en büyük ilgi alanıdır. O iyi bir fotoğrafçıydı aynı zamanda foto kamerası ile adeta bütünleşmiş gibiydi. Galata köprüsünde bir martının süzülüşünü çektığını farketmiş sanki Ricard Bach'ın martısının esintisini duymuştum.

Dağlar içerisinde Erciyes'in onun için ayrı bir yeri vardı. Erciyes'in sanki insan karşılığıydı. Erciyes kadar dik, Erciyes kadar çuşkulu, Erciyes kadar mümbit. Her yıl mutlaka Erciyes dağına gider orada yakın dostları ile her yıl dağın yeni bir özelliğini keşfetmeye çalışırdı.

Akif Emre'nin denizle de özel bir ilgisi vardı. Balmumcu'daki ofisinden Beşiktaş'a her yürüdüğümüzde denize kavuşmak için özel bir çabası olduğunu farkedirdim. Özellikle Beşiktaş'tan Üsküdar'a geçerken şehir hatları vapurunu tercih ederdi. Vapurun üst kısmında denize doğru oturur uzun uzun denizi seyrederek gökyüzü ile deniz arasında kurduğu ilişkiyi sık sık bahsederdi.

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Akif Emre'nin en sevdiği semtlerden biri Üsküdar'dı. Çok kez Üsküdar'ın dar ve dik yokuşlarında beraber yürüydük. Bazen dakikalarda eski bir evin çatısına, balkonuna bakardık. Oradan derin imgeler çıkarırdık.

Beşiktaş'taki Yahya Efendi'yi birlikte ziyaret ettiğimiz günü hiç unutamam. İlk kez o zaman derin bir tarih bilgisi olduğunu farkettim. Yahya Efendi ve yaşadıkları hakkında o kadar çok biliyorduk ki, dergahın mimari özellikleri anlaattığında şaşırıp kalmıştım.

Akif Emre iyi bir televizyon programcısıydı. Moriskolar belgeselini hazırlarken nasıllı yoğun bir iş gayreti içinde olduğuna tanık olmuştum. Moriskoları ilk defa Türkiye'nin gündemine sokan Akif Emre bu belgeselin senaryosundan görüntüsüne kadar her şeyi ile yakından ilgilenmiş ve ortaya şahaser bir eser bırakmıştı.

Berber bir Ebubekir Efendi belgeseli hazırlamayı düşünüyorduk. Bunun için Ebubekir Efendi'nin yol haritasını takip edip İstanbul'dan Londra'ya, sonra da Güney Afrika'daki Cape Town'a gidecektik. Bunu bir vasiyet kabul edip Akif Emre'nin isteği doğrultusunda bir belgesel hazırlamak gerektiğini düşünüyordum.

Akif Emre'nin bir öğretmen olduğu hep görmezlikten gelinir. Akif Emre 1970'li yılların sonlarında başladığı basın yayın serüvenine hep birilerini yetiştirmek gibi bir gayreti olmuştuk. Akabe yayınlarında Cahit

Akif Emre bir okuldu, penceresi, kapısı olmayan. Özellikle Dünya Bülteni'nde bir çok camianın genç yazarını toplamış, onların yazmalarında etkili olmuştu. Aynur Erdoğan, Ertuğrul Aydın yalnız bunlardan birkaçı. Aynur Erdoğan'ın yuvarlak masa toplantıları önemli bir boşluğu doldurmuş, Ertuğrul Aydın'ın Dünya Bülteni Araştırma Merkezinde dosyalar hazırlamasının önünü açmıştı Akif Emre.

Zarifooğlu'nun asistanlığını yapmış, ondan ve kendi çabası ile öğrendiklerini aktarmaya çalışmıştı. Akif Emre bir çok iş yapmıştı ama en sevdiği işi sorduğumda yayıncılık olduğunu söylemişti. Özellikle İnsan ve Küre yayınların yayın yönetmenliğini yaparken Türk okuyucusuna ait kitapların yayınlanmasında öncül rol oynamıştı.

Akif Emre İslamcı aydın serüveninin son temsilcisiydi. Mehmet Akif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç ile başlayan İslamcı aydın geleneği onunla tamamlanmıştı. Yeni Şafak'ın kuruluşundan beri yazdığı eserler de hep bu aydın geleneğinin izlerini görmek mümkündür.

Yeni Şafak gazetesinin en zor günlerinde o gazeteyi yönetmişti. Hem 28 Şubat'ın baskıcı rejimine karşı dik durmuş hem de gazetede bir çok gencin yetişmesine ön ayak olmuştu. Kemal Kahraman bir keresinde Akif Emre'nin İslami camadadı yazarlar ve gazetecilerin bir çoğunun üzerinde hakkı olduğunu fakat bunu görmezden geldiğini söylemişti. Kemal Kahraman'ın bu söyledikleri vefatından sonra yazılan yazılarda ortaya çıktı. Hemen hemen herkes üzerinde Akif Emre'nin hakkının olduğunu söylüyor Akif Emre'yi hayırla yad ediyorlardı.

Akif Emre bir okuldu, penceresi, kapısı olmayan. Özellikle dünya Bülteni'nde bir çok camianın genç yazarını toplamış, onların yazmalarında etkili olmuştu. Aynur Erdoğan, Ertuğrul Aydın yalnız bunlardan birkaçı. Aynur Erdoğan'ın yuvarlak masa toplantıları önemli bir boşluğu doldurmuş, Ertuğrul Aydın'ın Dünya Bülteni Araştırma Merkezinde dosyalar hazırlamasının önünü açmıştı Akif Emre.

Dünya bülteni aynı zamanda bir buluşma noktasıydı. Cihan Aktaş, Kemal Kahraman, Kudret büyükcoşkun sık sık oraya gelir güzel sohbetlere imza atarlardı. Bazen hiç ummadığımız bir bürokrat, akademisyen, gazeteci de buraya gelir Akif Emre'nin karşısında ondan yararlanmak için bulunurdu. Bir defasında bakanlık yapmış birinin Akif abi karşısında nezaket içerisinde oturduğunu görmüş, farklı bir yerde yüzümüze bakmayan bu kişinin Akif Emre'nin tanışması ile fazlasıyla benimle ilgilenmesine tanık olmuştum. Akif Emre için bürokratların siyasetçilerin veya popüler gazetecilerin önemi yoktu. Daha önce onları nasıl tanımışsa yine o şekilde tanır. Etiketlerin onun için hiç bir kıymeti yoktu belki de onlara hatırlatmak için isimleri ile hitap ederdi. Örneğin Ahmet Davutoğlu'nun dışişleri ve başbakanlık yaptığı dönemde Akif Emre için o eski arkadaşı 'Ahmet'ti. Siyasilerden bürokratlardan hiç bir beklentisi olmadığı için daima onlar karşısında dikti, ağır başlıydı. Bir Erciyes dağı kadar hem de.

Haberiyat onun yeni çocuğuydu. Hamit Kardeş'ka yeni bir haber sitesi açmak için adım atmıştı. Vefatından bir gün önce ziyaretine gittiğimde Haberiyat'ta yapmak istediklerini, beni de ekip içinde görmek istediğini belirtmişti. Akif Emre haberiyat'la ilgili çok güzel şeyler düşünüyordu fakat ömrü yetmedi. Keşke bu Haberiyat kısır tartışmalar neticesinde kapanmayıp Akif Emre'nin çizgisinde devam edebilseydi.

Akif Emre'nin Türkiye için anlamı büyüktü. O kimsenin cesaret edemediği konulara değiniyor, haklı eleştirilerini kırmadan dökmeyen yapıcı bir üslupla dile getiriyordu. Onun kavagası müslümanca bir varoluş kavgasıydı zihinde ve ahlakta. Önemli olan da bu kavgayı devam ettirebilmek.

Ebubekir Doğan

Akif Emre'yi Anlat(ama)mak

Takvimler 23 Mayıs 2017 gününü gösterirken evde sabah kahvaltısı yapıyordum. Telefon çaldı. Arayan Hülya idi. Abi Hamit aradı, Akif Hoca kalp krizi geçirmiş, ben oraya gidiyorum dedi. Bir anda dondum kaldım. Birkaç dakika kendime gelemedim. Sonra Adem Girgin'i aradım ve her ne iş yapıyorsan bırak buraya gel dedim. Yarım saat içinde Adem geldi ve oğlum Mustafa ile beraber Akif'in işyeri olan Haberiyat'a doğru yola çıktık. Yolun ne kadar uzadığını tahmin edersiniz. Ben arabada hiç konuşmadan giderken Adem durmadan telefonla görüşüyordu. Sonra ağlamağa başladı. Ben tavrımı hiç bozmadım; kötü bir haber duymağa ihtimal vermek istemiyordum. Duyulan mutlaka yanlıştır diyordum kendi kendime. Haberiyat'a yaklaştığımızda Konya'dan Hüseyin Durukan aradı ve özetle 'Ebubekir Doğan, artık yalnız başınasın' dedi. Ben yine metindim; O-LA-MAZ-DI!

Ta ki içeri girip Akif'i yerde yatarken görüp yıkılıncaya kadar...

O an eksildiğimi derinden hissettim.

Akif'le ilk olarak 1975 Eylül ayında Yıldız Mühendislik öğrencilerinin kaldığı Ortaköy sırtlarındaki meşhur köşkte karşılaştık. İkimiz de o yıl üniversiteye başlamış, ben Yıldız Mühendislik Beşiktaş kampüsünde, o ise Vatan Caddesi'ndeki Vatan Mühendislik'te okuyacaktık. O Ortaköy'den Fatih'e okula gelecekti, ben ise Fatih'ten Beşiktaş'a okula gidecektim.

Akif o zaman da ketum biriydi ama ilk karşılaşmamızda aramızda bir samimiyet oluştu, belki ortak kaynaklardan beslendiğimiz için birbirimize yakınlık duyduk. Şubat'a kadar Ortaköy'den okula gidip geldi ve ben de Fatih Vakıflar Yurdu'nda temsilci oldum. Şubatta yurda gelmesini teklif ettim ve kabul etti. Böylece Akdeniz Blok 28 numarada 4 yıl sürecek oda arkadaşlığımız ve hiç bitmeyecek kader arkadaşlığımız başlamış oldu. Her şeyi beraber konuşur, beraber karar verir ve beraber yapardık. Her yere beraber giderdik. Anlatacak çok şey var ama burada anlatmak için fazla uzun hikayeler...

1977 seçimleri için Akif Ordu'ya, ben Mersine gidip seçim çalışmaları yaptık. Döndükten sonra aramızda konuştuk ve davaya hizmeti politika içinden değil, dışından yapmamız gerektiğine karar verdik. Ayrıca devlette çalışmamak, devlete çalışmamak ve devletle çalışmamak konusunda da karar verdik. Bu kararlarımıza çok büyük bedeller ödesek te uyduk.

İsmet Özel Yeni Devir Gazetesi'ne genel yayın yönetmeni olunca gazeteye 15 günde bir Gençlik Sayfası hazırladık, daha sonra da Akıncılar'ın son genel başkanı Mehmet Güney Akıncılar Dergisi'ni çıkarma görevini ikimizin de içinde olduğu bir ekibe verdi. Çok sıkıntılı şartlarda dergiciliğe adım attık.

1979'da Ecevit Hükümeti yurduyumuzu kapatınca beraber Aksaray civarında bir eve çıktık. Aralık ayında evimizi polis bastı ve gözaltına alındık. Birinci şubede geçen 17 çileli gün sonunda Sıkıyönetim mahkemesine çıkarıldık ve ben altı

aylığına tutuklandım, Akif serbest bırakıldı. 1980 Nisanında tahliye olduğumda artık ne Akıncılar Derneği, ne Akıncılar Dergisi ne de kaldığımız ev vardı. Daha sonra 12 Eylül'ü yaşadık ve darmadağın olduk. Fatih'te bulunan Öz Metal İş Sendikası bir süreliğine kapatılsa da tekrar açıldıktan sonra 80 li yıllar boyunca ve 90'ların başına kadar bizi bir araya getiren bir buluşma yeri, bir tekke, bir mektep olarak işlev gördü. Orada hoca tutarak beraber İngilizce öğrendik, dünya ve Türkiye meselelerini orada tartışıp zihnimizi zinde tuttuk. Tüm siyasi teşkilatlanmanın darmadağın edildiği 12 Eylül sonrası dönemde sendika her görüşte İslamcının uğradığı bir buluşma ve tartışma platformu oldu. Sendika demişken 2004'te hakka yürüyen Keramet'in Arslan ve Abdurrahman Özaydın'ı zikretmeden olmaz. Allah onlardan razı olsun. İnsanların önlerini göremediği bir dönemde sendikada gelecek ve ufuk turları atıldı. Bu vizyonda mutlaka bu iki ismin de büyük katkısı vardı.

Akif o yıllarda bir süreliğine Ankara'dan İstanbul'a taşınan Akabe Yayınevinin editörlüğünü yaptı fakat Bahri Zengin merhum yayınevini devraldıktan kısa bir süre sonra kendisiyle çalışamayacağını bildirip ayrıldı.

Pakistan Peşaver'e bir yolculuk yaptı. Afgan mücahidlerle görüştü. Moro İslami Cephe lideri Selamet Haşim'le bir röportaj yaptı. Döndüğünde de tercüme etmem için bana bir kitap getirdi: Meryem Cemile - Mevdudi Mek-tuplaşmalar. İlk kitap çevirim o oldu ve Akabe Yayınlarından yayınlandı. Akif daha sonra Seha Neşriyat bünyesinde yürütülen İslam Ansiklopedisi projesinin başına getirildi.

80'li yıllar hepimiz için zor yıllardı. Akif bir süre sonra İngiltere'ye gitti ve iki yıla yakın orada kaldı. Ben evlendim ve yayın dünyasından çekilip özel sektörde çalışmaya başladım. İngiltere'den döndükten sonrasında ise ben altı yıllık bir süreliğine iş için Ankara'ya gittim. O aralar 1991 sonlarında Akif te evlendi. İstanbul'a gelişimde görüşürdük ama bu görüşmeler çok seyrek olurdu. Daha çok telefonla görüşürdük. Yeni Şafak gazetesi kurulmuş ve Akif de genel yayın yönetmeni olmuştu

1997'de tekrar İstanbul'a döndüm ve kaldığımız yerden son gününe devam ettik. Üstelik te aynı semtte oturduk. Dünya değişmiş, herkes değişmiş, biz de değişmiştik. Değişmeyen tek şey bizim dostluğumuz oldu. Belli periyotlarla bir araya gelir saatlerce konuşur, birçok meseleyi ve kişiyi değerlendirirdik. Çoğu za-

Türkiye'de İslamcılığın en belirleyici siyaset olduğunu/olacağını, İslamcılık için en büyük tehdidin de muhafazakarlaşma ve devletçilik olduğunu ifade etti. Muhafazakarlar, devletçiler, milliyetçiler, iktidar parsası ve rantı peşinde koşanlar ne Akif'in muhibbani olabilir, ne de Akif'i anlayabilir.

man bir konudan veya kişiden söz açılınca yorumlarımızı söz-cüklerle değil, bakışarak teati ettiğimiz olurdu.

Akif birçok yerde çalıştı birçok projenin bizzat sorumluluğunu üstlendi. Ama hiçbir yerde hakettiği takdiri görmedi. Ya kıskançlık ya da ilkeli duruşu birilerinin konforunu bozdu ve nankörce projelerinden uzaklaştırıldı. Tıpkı bir babanın, bir annenin evladının elinden koparılıp alınışı gibi. Yeni Şafak, Küre Yayınevi, Dünya Bülteni bunlardan sadece bazıları. Son üstlendiği proje Haberiyat idi. Sürseydi orada da bir takım sürprizlerle karşılaşır diye düşünmek durumundayım.

Akif hakka yürüdü!

Akif hakka yürüdükten sonra ne çok seveni olduğunu gördük, keşke yaşarken de görseydik. Tabutunu omuzlayan devletliler devlette iken onu bir gazeteci olarak görmezden gelmenin vicdan azabını duymuşlar mıdır?

Akif'in görüşlerinin yanlış olduğunu söyleyen yok(tu) ama birçoklarının da konforunu bozuyordu.

Ben burada Akif'in görüşlerini tekrar etmeyeceğim; hepsi sanal ortamda kayıt altında, arayan kolayca erişir.

Atasoy Müftüoğlu bir konferansında İslamcıların yüz yıldır Mehmet Akif Ersoy'u aşacak bir isim daha çıkaramadığını söylemişti. Ama ne hikmetse herkes Mehmet Akif seviyor. Mehmet Akif ömrü boyunca hiç nedamet duymaksızın Abdülhamid'e muhalefet etti. Onu en çok sevenlerin aynı zamanda Abdülhamid'i de sevenler olması ise hayatın ironisi olsa gerek. Yüz yıl sonra Akif Emre de aynı paradoksun nesnesi oldu: En çok karşı olduğu kesimler ve yapılar Akif Emre goygoyuna soyundu.

Akif Emre de birçok mecradan geçip tam bir İslamcı olarak olunlaştı. Yolu Büyük Doğu ile de, tasavvuf ile de, partililik ile de kesişti fakat hepsini aşip geride bıraktı. 20'li yaşlarında hazırladığı gençlere okutulacak kitaplar listesini görüp üstüne atlayan ve 'Akif bizdenmiş' diye sevindirir olanların yaptığı ahlaksızlık olmakla beraber, onları haklı çıkaracak tek bir yazısını bulup çıkarmaları da onların şeref borcudur ama mümkün de değil.

Akif kimsenin bilmediği şeyler söylemedi; kimsenin yapmak istemediği kadar ilkeli durdu, dünya nimetleri için davasını metalaştırmadı, kimsenin önünde eğilip bükülmedi. Akif'in şahsında son İslamcıyı da aramızdan uğurladık. O İslamcıydı. Hiçbir dünyevi hedef onun için İslamcılığı askıya almak için büyük olamazdı. İslamcılığın sadece retorik değil, aynı zamanda hal olduğunu onda görebilirdik.

İnandığı gibi yaşadı ve yaşantısından hiç taviz vermedi.

Bir insanın hakikatini güç ile kurduğu ilişki belirler dedi ve hakikatini hiç kaybetmedi. Bir siyasinin uçağına binip seyahate gitmekten şeref duyanlara karşılık o buna hiç tenezzül etmedi.

Türkiye'de İslamcılığın en belirleyici siyaset olduğunu/olacağını, İslamcılık için en büyük tehdidin de muhafazakarlaşma ve devletçilik olduğunu ifade etti.

Muhafazakarlar, devletçiler, milliyetçiler, iktidar parsası ve rantı peşinde koşanlar ne Akif'in seveni olabilir, ne de Akif'i anlayabilir.

Prof. Dr.
Mahmud Erol Kılıç

Hem Âkif'ti ve Hem Emre

Sünnette tâziye üç gün sürer, geleneğimizde bu yediye, kırka çıktığı olur. Kadim dost Âkif Emre'nin âlem-i cemâle yürüyüşünün üzerinden hemen hemen bir yıl geçti. Bu sebepten ben onun mühendis arkadaşları için yeniden bir tâziye yazısı yazmayacağım. Onun için buna bir güzelleme, bir yâd-ı merdân diyebilirsiniz yazdıklarına. Onun ardından Yeni Şafak'ta yazdığım yazımı biraz daha işleyerek burada tekrarlayacağım. Evet mühendislik okumuştum. Toplum mühendisi olmayı tercih etti. Bir vazifeden dolayı yurtdışında olmamdan dolayı cenazesine iştirak edememiştim. *"Yanımdadır ama aslında uzaktadır. Uzaktadır ama aslında yanımdadır"* deyişince dualarımla orada olmaya çalıştım. Hakkımızı helal ettik uzaklardan. İnşallah o da bizlere helal etmiştir.

Âkif gibiydi. Doğru, dürüst, mert adamdı. Onun gibi Müslümanların ahvali ile dertlenen dava adamıydı. Şimdi aynı kabristanda beraber yatıyorlar. Söyleyeceğim söz bana nasıl bir menfaat sağlar veyahut ne kaybettirir kaygısında olan yeni yetme yazarlardan değildi. Onun için yalnızdı. Yalnız bırakıldı. Zira birilerine yaranma derdi olmadı hiç. Şunu iyi biliyordu ki o yaranacağı kimseler bugün vardılar belki ama yarın yoktular. İlkesel olarak buna 'âmennâ' dediği gibi politik olarak da bu tavrı benimsiyordu. Zira *'Mal da yalan mülk*

de yalan var biraz da sen oyalan' geleneğinden geliyordu. O zaman *'Bâki olanın veçhine hayran olmak'* varken Fenâ bahçesinin papağını olmaya ne gerek vardı ki?.. Sahadan gelen birisi olarak ne onun Bosna bilgisine, ne onun Suriye bilgisine, ne Ortadoğu bilgisine müracaat edilmedi, kendisinden istifade edilmedi. Bu da onu içten içe hep yaraladı. Çoluk çocuğun eline kalmıştı ciddi işler..

Emre gibiydi, Yunus Emre gibi.. Dergaha hep düz ve düzgün odun toplamaya çalışırdı. Hatta bunu adeta bir takıntı haline getirmiş olmalı ki düz odun kalmamasına çok üzülürdü. *"Bulamazsın kardeşim, rahat ol, âlemin sahibi var"* dedikse de o hep bir ümidle yaşadı. Bacanağı Yusuf Kaplan onun için *'Mehmed Zahid Efendi bahçesinde yetiştiren güldü'* dedi. Karşı mahalleden Soner Yalçın onun için *'Bir sufi idi'* dedi. Biz de şâhidiz bu iki tesbite, onun böyle olduğuna. Bugün nesli tükenen Sufi-İslamcı'lardan idi. Selefileşmemiş, Şiileşmemiş.. Gerçek mürşid nedir tanıdığı için, hasbelkader gündelik siyasete atılmış ama herkesi kendisine mürid olmaya zorlayan kimilerine eyvallah etmedi. Siyaset tekkesindeki sahte mürşidlere kanmadı. Her zaman yaptığı gibi sessizce ceketini aldı çıktı oradan.

Son yıllarda sık görüştüğümüzü söyleyemesem de dostluğumuz eskiye dayalı. Herkes bir yerlere dağıldı zira. 70'lerin ortasıydı. Fatih'teki ortak

muhitler. Sarıgözel'de kaldığı öğrenci evinde sabaha kadar "Ne olacak bu memleketin hali" muhabbetleri.. Sonra yollarımız Londra'da da keşişti. Aynı zamanlarda orada idik. TÜRKİYAR'ın dili olsa da konuşsa.. O kendi önemseydiği sahalarda araştırmalar yapmak üzere ben kendi önemseydiğim sahalarda. Bazen ikinci el kitap satan kitapçılarda karşılaşırdık. Bazen rahmetli Şakir Kocabaş ağabeyin kendi elleriyle pişirdiği tavuktan yemeğe evine Akif'le giderdik. Bazen aziz dost şair Mevlüt Ceylan'ın evine Öz (Core) muhabbeti yapmaya..

Sonra İnsan Yayınları'nda halef selef editör olduk. Ben o görevden ayrılmış üniversiteye intisap edince o benim yerime o editör olmuştu.

Vahdet'e inanırdı. Tefrikaya, mezhepçiliğe, tekcililiğe karşıydı. Süper güçlerin Türkiye'yi İran'la savaşa sokmak için ön hazırlıklar yapmakta olduğunu görürdü. Bu sayede hem iki güçlü Müslüman ülke perişan olacak ve hem de Sünni-Şii mezhep savaşları bütün İslam alemine yayılacaktı. Fetö darbesi başarılı olsaydı ilk uluslararası operasyon bu olacaktı. Ne gariptirki o başarılı olamayınca bu proje bazı mezhepçi İslamcılara kaldı. İster sünni olsun ister şii mezhepçi bakış büyük fotoğrafı görmeye mani idi ve Orta Doğu'yu mahvetti. Türkiye ve İran sorunlarını araya kimseyi almadan masaya oturarak çözmeliydiler. Amerika'nın ve de Körfez ülkelerinin İran ile problemleri varsa buyursunlar kendi başlarının çaresine baksınlar. Bizi niye ısrarla bu işe karıştırmaya çalışıyorlar. Biz bu ülkeyi Lawrence'ten bahşiş olarak almadık. Tabii böyle düşündüğümüz için Akif'in, Salih'in ve benim resmimi yanyana basıp bu vahdetçileri okumayın diye boykot çağrısı yaptılar kimileri. O karede de beraberdik Akif'le..

Âkif ketum diyebileceğimiz bir arkadaştı. Fazla konuşmayı sevmediği gibi her şeyi de yazmazdı. Polemik yazarı değildi. Yanlış yapan, yozlaşan, şımaran, yalaka ve ne oldum delisi öyle insan vardı ki tanıdıklarından yazacak olsa bugün bundan payını almayacak kimse kalmazdı. Bize yönelik o boykot çağrılarının arkasında kimler olduğunu dahi iyi bilirdi. Ama öyle yapmadı, incinse de incitmedi. Vahdet duygusunu hep muhafaza etti. Tekfir edenini tekfir etmedi. Duygusal, hassas, kırılğan bir yapısı vardı oysa ki. İçine attı her şeyi.

Onunla anılarımdan bir tanesini sizinle paylaşmak istiyorum. Zira daha evvel ne o ve

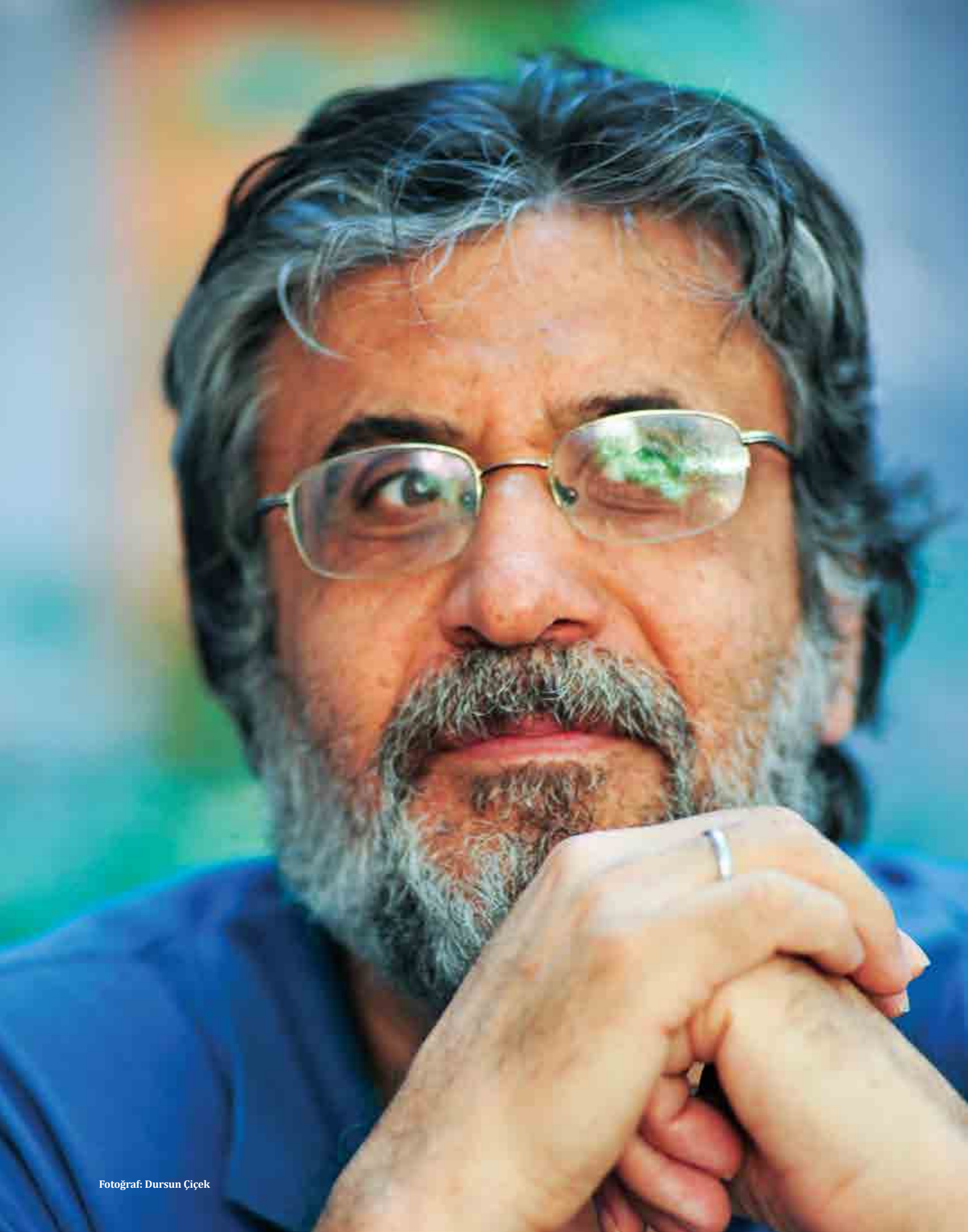
Âkif ketum diyebileceğimiz bir arkadaştı. Fazla konuşmayı sevmediği gibi her şeyi de yazmazdı. Polemik yazarı değildi. Yanlış yapan, yozlaşan, şımaran, yalaka ve ne oldum delisi öyle insan vardı ki tanıdıklarından yazacak olsa bugün bundan payını almayacak kimse kalmazdı. Bize yönelik o boykot çağrılarının arkasında kimler olduğunu dahi iyi bilirdi. Ama öyle yapmadı, incinse de incitmedi. Vahdet duygusunu hep muhafaza etti. Tekfir edenini tekfir etmedi. Duygusal, hassas, kırılğan bir yapısı vardı oysa ki. İçine attı her şeyi.

ne de ben paylaşmadık. 85'ti. Daha Yugoslavya parçalanmamıştı. Kosova ve Üsküp'deki arkadaşları ziyaret etmek üzere Akif'le Aksaray'dan kalkan bir otobüse bindik. O yıllarda oralandaki Müslümanların üzerinde büyük baskılar vardı. Her şeyi ülkeye sokamıyorlardı. Bu yüzden biz de çantalarımıza bazı kitaplar, takkeler, tesbihler v.s her türlü "irticai suç aleti?" doldurmuştuk. Otobüs firmasının sahibi tanıdığım bir Arnavut idi. Şöförüne bizim bavulları kendi tabirleri ile zulaya atmasını söyledi. Şöför denileni yaparken bize de; "Ama çok detaylı arama yaparsalar bunların size ait olduğunu da söylerim ha!" dedi. Yolculuk başladı. Sohbet ede ede gidiyoruz. Bulgar'ı da geçtik Niş kapısına yaklaşırken otobüs-teki Arnavut yolcular bizim Türk pasaportlu olduğumuzu görünce bir bir gelerek yardım istediler. Bazıları İstanbul'a bavul ticareti yapmaya gelmişti, yani bazı şeyleri Türkiye'den alıyorduk ötede satıyorlardı. Fakat yolcu beraberinde getirebilecekleri şeyler kısıtlı idi. Biz hem yabancı ve hem de o türden yükümüz olmadığı için bu hakkı onlar için kullanabiliydik. Sevaptır diye düşündük, 'getirin ne varsa' dedik. O ana dair bir fotoğrafımızın olmadığına bugün çok yanyorum. Akif ve ben üzerimizde iki kat giyilmiş deri mont, altımızda yine iki kat üstüste giyilmiş kot pantolon, ellerimizde ikişer karton sigara ile bayağı bir asi genç görüntüsünde idik. Bir tek Harley-Davidson motosikletlerimiz yoktu altımızda. Birbirimize bakıp bakıp gülüyorduk. Fakat ilginç bir şey oldu. Kapıda daha ilk kontrolde bir Sırp polisi otobüse bindi ve sadece biz ikimizi işaret ederek "aşağıya inin" dedi. Biz evvah dedik herhalde kontrol yapacaklar. Hayır öyle olmadı. Polis şöföre dönerek bunların bavullarını ver gerisin geri gitsinler dedi. Biz ve şöför neden niçin demeye kalmadı adam daha da sertleşti ve 'Hayde bre' dedi. Bunun üzerine şöför gizlediği yerden bavullarımızı süratle getirdi ve hemen hareket etmek zorunda kaldı. Biz bavullar ve üstümüzdeki emanetlerle orada kalakaldık. Herhalde bavulları arayacaklar ve bunlar ne deyip bize eziyet edecekler diye düşünürken adam sadece pasaportlarımızı elimize verip bize Bulgar gümrüğünü göstererek Hayde gidin diyerek sınırdan geri çevirdi. Hiçbir gerekçe gösterilmeden.. Hani tipini beğenmedim senin kabilinden.. Gece vakti çalıların arasından sızarak gelen gence üzerimizdeki emanetleri çıkarıp verişimiz, Bulgar'a geri dönüşümüz, soğuk bir odada sabahlamamız, saatlerce bizi Türkiye'ye geri götürecek insan arayışımız. Kimsenin bizi almaması. Bir mucize gibi aslen Zonguldak, Devrekli bir alamancı amcanın bizi arabasına tereddütle kabul edişi, İstanbul'a dönüşümüz v.s. hepsinde anlatılacak o kadar şey var ki hem sizleri daha fazla rahatsız etmeyeyim, hem de ayrılan yer doldu, burada nokta koyayım.

Her mahalleden insan bu güzel insan için hep güzel şeyler yazdılar, söylediler. Onun güzel ahlakına şahidlik ettiler. Tıpkı adaşının dediği gibi "Bu şehadetler ki dinin temeli" ise keyfine bak Akif can, şimdi Yâr'in ile baş başasın!... Vefatının üzerinden 1 yıl geçti buralarda hiçbir şey değişmedi. Artık insanlar da okumuyorlar Akif, kalsaydın yazdıklarınızı kimler okuyacaktı ki?

*Aklın arkada kalmasin,
Yeryüzü hep problemlili Akif,
Yolculukları hep meşakkatli
Cemâl-i yâr her dâim güzeldir Akif,
Seyr ilallah hem zevkli.*

Mekanın cennet olsun aziz dost.. Bekle bizi..

Morisko'ların Sonuncusu

Arkasında eser bırakanlar, bağlı oldukları ilkeleri ve hissiyatlarını zamana not düşer. Onları izlemek isteyenler, bu ipuçlarını takip ederek münevver şahsiyetler üzerinden nasıl bir duruş sahibi olunması gerektiğini görür ve kendi rotalarını buna göre belirler. Akif Emre, gönderildiği çağa ait taraf olduğu izzetli direnişin yanında durarak karşısında olanların yaptıklarını tarihe düşmeyi, görmezlikten gelinen zulümleri açığa çıkarmayı kendisine meslek edinmişti. Kendisine has bu özel hassasiyeti, çağımıza kazandırdığı eserleriyle büyük bir tanıklığa muvaffak oldu.

Şevket Hüner

“**B**uruc Suresi'nde, kadın erkek ayırmadan ateş dolu çukurlara atılan kavmin adı verilmez. Aksine 'Ashab-ı Uhdut' adı ile bu zalimliği yapanlar deşifre edilir. Bütün şiddetine rağmen zulme direnenlerin izzeti ve kararlılığı takdir edilir. Sure'yi okuyan her mümin bu acıyı derinden hisseder ve bu aziz insanların yolunda zulme tavır koyması gerektiğini zihnine kazır. Resulullah'tan (SAV) çok önce gerçekleşen bu zulmü gündeme getiren Buruc Suresi, onun kıyamete kadar unutturulmaması görevini müminlere tevdi eder. Dünya üzerinde kime yapılırsa yapılsın hiçbir zulmün üzerinin örtülmesine göz yumulmamalı ve ümitler yeşersin diye zulme izzetle direnenler gündemde tutulmalıdır ...”

Vefatı sonrası “Elveda Endülüs; Moriskolar” adlı beş bölümlük belgeseli ailece izledikten sonra Buruc Suresi tefsirinin yanına bu notu düşmüşüm. Akif Emre'nin, bu belgeselde Batı'nın vahşi yüzünü gösteren belgelerle birlikte, 19'uncu yüzyıla kadar devam eden

izzetli Morisko direnişini, ümitleri yeşertecek biçimde sunmaktaki titizliğine hayran kalmıştım. Oysa popüler olan, en kanlı fotoğrafları yayınlarak vahşetin boyutlarını sergilemek ve dolayısıyla zulme direnenleri aziz değil aciz gösterme aymazlığıdır.

Tank bin Ziyad'ın gemileri yaktırması iliklerine kadar işlemiş ve onda hayat bulmuştu. Bu yüzden Akif Emre de gayr-i İslami ve gayr-i insani olan her şeyle mücadele ederken gemileri yakmış, hayatı dönülmez bir yol görüp sırat-ı müstakim üzere yaşamıştır. Endülüs Devleti'nin terk etmek zorunda kaldığı topraklarda kalan Müslümanlara “müdeccen” yani ehlileştirilmiş deniyordu. Akif Emre, ülkemizde İslam'ı gerileme sebebi görerek hayattan tecrit etmekle görevlendirilmiş Batı'nın yerli işbirlikçileriyle mücadele içinde geçen ömründe müdeccen sayılmayı reddetmiştir.

Gırnata'nın düşmesinden cesaret alan haçlılar, müdeccenliği bitirip onları Hristiyanlaştırmaya başladı. Buna direnen müminler acımasızca katledildi. Kalanlar ise zorla vaftiz edilerek Hristiyanlaştırıldı ve Morisko diye adlandırıldı. Moriskolar, Hristiyan görünmelerine rağmen İslami

yaşantılarına devam etti. Ancak bu sefer de engizisyon mahkemelerinde Hristiyanlığın gereklerini yerine getirmedikleri ileri sürülerek işkencelere maruz kaldı. Sevgili Akif Emre, bu özgün ve çok değerli çalışmayla her türlü zorluğa rağmen kalplerinde imanı muhafaza ederek direnişi sürdüren bu aziz insanları anlatırken, İslam'ın mensuplarına ne yapılırsa yapılsın iman ettiğimiz müddetçe yok edilemeyeceğimizin müjdesini verir. İşte bunun bir örneği 1923-1950 yılları arasında bu topraklarda uygulanan zulüm ve yasaklara rağmen içlerinde imanı muhafaza edenler bugünkü neslin mimarlarıdır.

Endülüs'ün yıkılışından sonra İslam medeniyetinin izlerini hatırlatan eserler ya tamamen yıkılmış ya da dönüştürülmüştü. Kurtuba Camii içinde yaptırılan katedral, ışıklandırılırken diğer kısımlarının karartılması anlatılırken, cumhuriyetin ilk yıllarında Osmanlı'yı ve İslam'ı hatırlatan eserlerin hayatiyetini gidermek için yapılan tecavüzleri hatırladım.

Moriskolar yaptıkları eserlerin bir kenarına "La Galibe İllallah" imzasını atıyordu. Yani her türlü zorluğa rağmen ümit kesmedikleri Allah daima galip olardı. Bu da Müslümanların verdikleri eserlerle İslam'ın izzetini yaşatmak zorunda oldukları ana fikrini canlı tutuyordu. Çünkü bir eserin hangi medeniyete ait olduğu, onu yapanın tasavvuruna, estetik anlayışı ve emeğine bağlıdır. Akif Emre'nin eserlerinde de bu imza ayan beyan görülmüştür.

Günata kuşatma altındayken Ebu Gassan 'Hakkı savunacak tek yiğit kalmayana kadar mücadele etmeliyiz' diyenlerin önderydi. Onlar ancak son nefeslerine kadar mücadele ederlerse Allah'ın yardımının kendilerine ulaşacağına iman etmişlerdi. Akif Emre de mücadeleyi terk etmenin ümitsizlik olduğu

Vefatı sonrası "Elveda Endülüs; Moriskolar" adlı beş bölümlük belgeseli ailece izledikten sonra Buruc suresi tefsirinin yanına bu notu düşmüştüm. Akif Emre'nin, bu belgeselde Batının vahşi yüzünü gösteren belgelerle birlikte, 19. yüzyıla kadar devam eden izzetli Morisko direnişini, ümitleri yeşertecek biçimde sunmaktaki titizliğine hayran kalmıştım. Oysa popüler olan, en kanlı fotoğrafları yayınlayarak vahşetin boyutlarını sergilemek ve dolayısıyla zulme direnenleri aziz değil aciz gösterme amazlığıdır.

şuuruyla ümmetin her noktasındaki aziz direnişleri yerlerinde ziyaret etti. Edindiği intibaları tüm Müslümanların gündemine taşıdı. O'nun ümmet coğrafyasını bu mücadeleler üzerinden canlı tutma gayreti, gâvurun cetvelle çizdiği sınırları reddettiğinin delilidir.

Tarım ve zanaat biter endişesiyle Moriskoların başka ülkelere göçü engellendi. Moriskolar her türlü zorluğa rağmen gittikleri coğrafyayı eserleriyle imar ederek yaşanır kıldı. Bir mümin kişinin mesleğinin hakkını vermesi, onu anlamlı ve değerli kılacaktır. Makine mühendisliği eğitimi almış Akif Emre, İslam medeniyetinin izlerini bizlere hatırlatarak, modernleştirilen ve sekülerleştirilen zihinlerimizi arındıran yeni ufuklar açtı. Zira İslam medeniyetini yok etmekte kararlı bütün yıkımlar, bugün teknokratların eliyle gerçekleştirilmektedir.

Günata şehrinde 'Bib lambra' meydanında güllerle süslenmiş haçın etrafında gezdirilen turistlere onun kültürel bir vahşetin anıtı olduğundan bahsedilmez. Evlerden, kütüphanelerden, camilerden toplanan yüzbinlerce Arapça kitap bu meydana yakılarak yok edilmiştir. İkinci Moğol istilasını hatırlatan dizinin 2. bölümünde, müminler kitap yazarak hayatı yaşanır kılan, haçlılar ise kitap yakan olarak resmedilmiştir. Bu tüten son ocakta İslam medeniyetini hatırlatan bütün eserleri yok ederek toplumun hafızasını silmeye çalışanlar, orta çağ haçlı vahşetini sürdürenlerdir. Yıllarca sansür uygulayarak insanları tek tipleştirilenlere karşı İslam medeniyetinin izlerini göstermeyi ve bu konuda yazı ve belgeselleriyle ümitlerimizi arttıran Akif Emre'ye müteşekkirim.

Bir lokma bir hırka deyip hayatı terk etmeyi değil "Ben sizden ücret istemiyorum, benim ücretim tüm rızıkların sahibi olan Allah'tandır" diyen Resulullah'ın (SAV) yolunu izledi. Bu konuda aşırı övgüleri rüşvet görerek hiç ilgi duymadı. Mal ve makam sahiplerinin değirmenine su taşımayı hiç sevmeydi. Eserlerinin telif ücretlerinin peşine düşenlerden de olmadı. Çayı ve poğaçası olduğu sürece eser vermeye devam etti. Bu şekilde eser vereceklere Allah'ın rızasına uygun bir duruş sahibi olmayı gösterdi.

Sırplar'ın vahşetini anlatırken Aliya İzzetbegoviç'in hukuka ve insafa dayalı izzetli mücadelesine destek vererek, adeta 'yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır' dizesini zihinlerimize yerleştirenlerdendi. Gazze'de yapılan mücadeleyi desteklerken Kudüs'ü unutmamamız gerektiğini hatırlattı. İslam beldelerinin işgali için projelendirilmiş, medeniyete ve geleneğe karşı çıkan sefeli örgütlenmelere dikkat çekti. Herhangi bir coğrafyada bir Müslümanın burnu kanasa, onun yarasına ilaç olmayı ihmal etmeden ondan hepimizi haberdar etti...

İşte bu aziz ve narin ağabeyim, 22 Mayıs 2017 sabahı yeni bir heyecanla kurduğu haber sitesinde, gençlerle yapacağı toplantıya hazırlanırken, çayını ve poğaçasını yarım bırakarak Rahmet-i Rahman'a kavuştu. Ölüm meleği onu hayırlı bir çalışmanın başında karşıladı. Fatih Camii'nin avlusu bir kez daha 'İyi bildik' denilerek uğurlanan bir Er Kişi'ye daha şahitlik etti. Bize kalan onun titizlendiği ve eserleriyle hepimizi şahit tuttuğu çalışmalarını tanıtmak ve izini sürdürmek. Yani O'nun amel defterinin hayır kısmını açık tutmak olmalı. Zira o hayırlı çağırılardan. Çağrısı, çabası bu çağa tanıklık ettiğine dair işaretleri koymaktı.

Ben dahi şahidim ki onun namazı, ibadetleri, hayatı ve ölümü âlemlerin Rabbi olan Allah içindi...

O Zarf

Âkif Emre entelektüel katkılarıyla, aydın duruşuyla ve yaşarken ışıttığı dostluklarıyla hep anılacak. Dilerim gençler, geleceği inşa edecek olan gençler Âkif Emre'nin entelektüel mirasını, güzel ahlâkını sahiplenip ondan yeni dünyalar kurarlar. Yaşarken çizdiği portreyi örnek alırlar.

Mustafa Kirenci

Şahsiyet sahibi bir aydın olmanın en halis unsurları genel olarak fikir, his, kültür, olgunluk ve samimiyetin bir arada bulunması olarak kabul ediliyor. Bu açıdan bakılınca birçok aydın portresi mevcut. Kiminin hissi (duygusu) var kültürü yok, kiminin de kültürü var samimiyeti yok. Ve olanlarla olmayanların terkiinden oluşan daha birçok aydın tipi pratikte gözlemlenebilir hale geliyor. Bütün bunların bir arada olması da bir lütuf olsa gerek. Benim tanıdığım Âkif Emre bu lütfü mazhar bir aydıydı. Kitaplarından, gazete yazılarına, verdiği ve yaptığı röportajlardan, hazırladığı belgesellere kadar bütün entelektüel verimlerinde aynı tutarlı çizgiyi, bilinci ve feraseti sayfa sayfa izlemek mümkün. Bu vasıflarıyla da bizler için yapıcı bir ruh olma özelliğini daima korumasını bildi. Onun bu “yapıcı” vasfı toplumza, milletimize, devlet ve medeniyetimize ait problemlerimiz üzerinde nasıl durulması gerektiğini bilmesinden, problemlerimizi anlamış ve onlar üzerinde düşünmüş olmasından kaynaklanıyordu. Ne alelacele verilmiş hükümleri vardı ne de bir egodan taşan yorumları. Realitemizi oldukça iyi kavramış ve

bu kavrayıştan doğan fikirlerle ne söylemesi ve nasıl söylemesi gerektiğini ferasetle ortaya koyma becerisi gösteriyordu. Hayat dediğimiz şey biteviye bu problemleri besliyor, her birimiz de kaderin kendisine bahşettiği payla bunu kendimizce yaşıyoruz. İçinde yaşadığı topluma karşı içte yanan bir ateş gibi yüksek sorumluluk sahibi olma her entelektüelin harcı olmadı ve olamıyor. Bunun örnekleri epeyce mevcut. Bazıları bu ateşin hararetinden pes edip daha ılıman ve hafif rüzgârlı iklimleri tercih eder, daha birçok ara nüansın yanında bazıları da bu tecrübeyi sonuna kadar kendi benliklerinde taşıyarak millet adamı haline gelirler. Âkif Emre, derinliğini ve içindeki ateşin hararetini daima koruyarak söylemesi gerekenleri söyledi.

Âkif Emre bilindiği gibi daha çok gazete yazılarıyla, arada sırada ise belli bir konuya hasredilmiş dergi yazılarıyla, entelektüel hayatımızı besledi. Gazete demek güncel olanı, popüler bir olayı ya da olaylar zincirini en yoğun şekilde sayfalara taşımak demek. Âkif Emre bu anlamda bir gazete yazarı hiç olmadı. Günlük olayları ve siyaseti daima yazılarında işledi, onları es geçmedi. Fakat güncel olanın ve siyasetin asıl meseleleri-

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

“

"MÜSLÜMANLIK BU TOPRAKLAR İÇİN NE İFADE EDİYOR? SORUSU, TÜM BU HENGÂME İÇİNDE "GELECEK NESİLLERE NASIL BİR MÜSLÜMANLIK ALGISI ŞEKİLLENDİRİYORUZ? SORUSUNDAN BAĞIMSIZ DEĞİL. HER ŞEY OLUP BİTTİKTEN SONRA "KAYIP KAZANÇ ARİTMETİĞİNE HAPSEDİLMİŞ BİR MÜSLÜMANLIK MI? YOKSA "YARINLARA İSLÂM ADINA NE SÖYLÜYÜRÜZ? KAYGISI MI MÜSLÜMANCA SORUMLULUĞUMUZUN ÖLÇÜSÜ OLACAK?"²

”

mizin üstünü örtmesine, hedef şaşırtmasına kalemiyle izin vermedi. Asıl meselelerimizi gündemde tutmaya çalıştı. Güncel olana ve siyasetin bin bir yüzüyle işleyişine eleştirel bakabilmeyi, ihtiyatını koruyabilmeyi başardı.

Sorular sordu, bizim de kendimize sormamız gereken. Asıl sorularımızı, asıl meselelerimizi her vesileyle hatırlattı. Soruları bütün bir millet adına sordu. Bazılarını cevapladı. Cevaplamadığı sorular ise cevaplayana kadar sormaya devam etmemiz, hiçbir zaman peşini bırakmamamız gereken sorular olarak kaldı. Örneğin şu iki soru birbirinden ayrı iki kutbuyla herkesin kendisini muhatap kılacağı ve düşünmesi gereken sorular olarak önümüzde duruyor: "Bugün Suriye'de yaşanan katliam, Müslümanların savaşla birbirini boğazladığı gerçeği sadece İslâm dünyasına fatura edilebilir mi? Yahut Batı'nın kirli tezgahlarının olması bizi sorumluluktan kurtarmı?"¹

Bir de ilk etapta hatırladığım şu sorular yumağı var ki hakikaten her birimizin bu soruların ateşleyeceği bir özleştiri cenderesine kendimizi teslim etmemiz gereken sorular:

"Müslümanlık bu topraklar için ne ifade ediyor? sorusu, tüm bu hengâme içinde "gelecek

nesillere nasıl bir Müslümanlık algısı şekillendiriyoruz? sorusundan bağımsız değil. Her şey olup bittikten sonra "kayıp kazanç aritmetiğine hapsedilmiş bir Müslümanlık mı? yoksa "yarınlara İslâm adına ne söylüyoruz? kaygısı mı Müslümanca sorumluluğumuzun ölçüsü olacak?"²

Eğer yaşasaydı bu ve benzeri soruları sormaya devam edecek, bunlar üzerinde analizler yapacaktı.

Bir de 2014'te Hece Dergisi'nde yayımlanan, bir yazısı aklıma geliyor. "Bu Bir Reklam Değildir". Yazının başlığı ile içeriği kültür ve zihniyet dünyamızın yaklaşık 25 yılını içine alan ironik hikâyesi. Hikâye diyorum çünkü yazının içeriğinde küçücük birkaç rötuşla bir kurgu sanatı olan hikâye sanatına dahil edilebilecek sanatkârane bir yazı. Yazının başlığı ile içeriği arasındaki ironi Akif Emre'nin birçok yazısında görülen bir tutum. Hakikati bazen bu şekilde de göstermek istiyor olmalı. Yazı yaklaşık 1990'ların başlarını tahmin ettiren bir zamanda, bir gazete ortamına gelen lüks kâğıda basılı bir davetiyeden hareketle kaleme alınmış. Bu davetiye zarfı taşıdığı haberin dışında Akif Emre için başka haberlerin de habercisi olmuştur. Bu yazı bile başlı başına, son zamanlardaki kültür-kültürel iktidar üzerine yapılan bölük pörçük özleştirilen en derli toplu ve belîğ bir analizdir. Sözü uzatmadan yazıyı tamamen aktarmak istiyorum:

Bu Bir Reklam Değildir³

Her şey o gün başlamıştı. Daha doğrusu, "o gün bitmişti" dememek için "başlamıştı" diyorum. Sonun başlangıcı da olsa "başlamak" olumluluğu işaret eden bir eylem.

Her şey bir şimşek hızıyla o gün zihnimde çakmıştı; sanki kazandıkça kaybetmeye başladığımızın işareti gibiydi...

Yıllar önce, henüz konforlu yazar odalarının, hiyerarşik medya düzeninin, kalemler arasındaki boy farkına belirgin çizgiler çekmediği günlerdi. Gazetenin kaotik görüntüsünün içinde hareketli bir düzenin, gönüllülüğün, amatör ruhun estiği yazı işleri bölümüne gelen o zarf, çok şeyin habercisiydi. Yazı işleri bölümü desem de gazetenin hemen her bölümünün bir arada olduğu koca bir salon... Dışardan bakanların kimin ne yaptığına dair bir fikir edinemeyeceği kaotik görüntü... Aslında bu düzensizlik, gürültü ve heyecanlı bir yol arayışının, yola çıkmanın, yolu bulmanın uğultulu çabasının başka bir şey değildi.

Muhtemelen çok az kişi, felaket haberini getiren o zarfa dikkat kesilmiştir. Kocaman lüks kâğıda basılı bir zarf... Zarfın içinde parlak yaldızlı renklerle basılmış bir davetiye...

Bir davetiye zarfının bir neslin zihinsel dönüşümünün haberini içinde sakladığını kim bilebilirdi?

Henüz yeni iş başına gelmiş belediyenin kültür etkinliklerinden biri için gönderilmişti davetiye.

İzbe, sigara yahut küf kokulu dernek salonlarından ışıltılı konser salonlarına çıkmaya başlanmıştı artık.

¹ Müstağrip Aydınlar Yüzyılı, sayfa: 61

² Müstağrip Aydınlar Yüzyılı, sayfa: 275

³ Hece Dergisi, Sayı: 208, Sayfa: 65-67.

Yüksek fikirlerin, hep bastırılmaya çalışılan duyarlılıkların, şiirin, sözün artık memlekette adam yerine konacağı günlerin geldiği varsayılmıştı. Hiç kimse de yadurgamamıştı, ne ışılı salonları ne de yaldızlı davetiyeleri.

Hikâye hızla akmaya başladı, zaman zaman kesintiler olsa da.

Önce kapaksız, saman kâğıda basılı dergiler ortadan kayboldu ve birinci hamur, hatta kuşe kâğıda basılmış albenili dergiler boy gösterdi. Daha fiyakalı resimler, profesyonelce hazırlanmış grafik tasarımları olan dergiler posta kutusunu doldurmaya başlamıştı. Kalın ve ağır dergiler... Çoğu kamu kuruluşlarının reklamlarıyla sayfaları renklenmiş dergilerdi bunlar.

Her şeye rağmen hâlâ toptan bir kopuş yaşanmamıştı; hâlâ şiir, deneme yazarları vardı. Bunca yılın birikimini, eli ayağı düzgün bir şekilde basılmış görmek, masumca bir istek gibi geliyordu ilkin. Kâğıdın ve mürekkebin henüz zihinleri dağıtmadığı, beyin kıvrımlarına nüfuz etmediği günler...

Çok geçmeden telifler de... hem de iyi telifler, uykusuz gecelerin şairlerinin gözlerini açan telifler ödenmeye başlayacaktı...

Ve süreç hızla işleyecek; düşüncenin, sanatın, saf şiirin piyasalaşmasına doğru evrilen bir ortam herkesi kuşatacaktı. Sanki teneffüs edilen bir havaya dönüşmüştü; serbest piyasada herkes onu solumaya başlamış gibiydi...

Zamanla bu edilgen, tek yönlü etkileşim yetmeyecekti; kelimelerle oynamayı seven, kelimelerle oynadıkça yeni dünyalar keşfedecekti...

Anamalcı piyasanın reklam denilen en baştan çıkarıcı, çürütücü canavarı keşfedilecekti nihayetinde.

"Girişim ruhu", kalemin ucundan beyne giden kılcal damarlara doğru nüfuz etmeye başlamıştı.

Sarı saman kâğıdından mamul, mürekkep kokan dergilerin gözden irak bir köşesine ismini yazdırmaktan ürkenler reklam afişlerinde boy göstermeye çabuk alışacaklardı. Matbaadan paket paket dergi taşıyan kalem erbabı, artık reklam ajansı yönetmeye başlamıştı.

Son sayıya bir yazı yetiştirmek için âdeta doğum sancısı çeken, çayhane köşelerinde vatan kurtaranlar, deniz manzaralı ofislerde reklam sloganı bulmak için geniş salonları arşınlarken bulacaklardı kendilerini...

Yıllar önce, henüz konforlu yazar odalarının, hiyerarşik medyada düzeninin, kalemler arasındaki boy farkına belirgin çizgiler çekmediği günlerdi. Gazetenin kaotik görüntüsünün içinde hareketli bir düzenin, gönüllülüğün, amatör ruhun estiği yazı işleri bölümüne gelen o zarf, çok şeyin habercisiydi... Muhtemelen çok az kişi, felaket haberini getiren o zarfa dikkat kesilmiştir. Kocaman lüks kâğıda basılı bir zarf... Zarfın içinde parlak yaldızlı renklerle basılmış bir davetiye...

Fotoğraflar: Akif Emre arşivinden

Metin Yüksel, Akif Emre, Şükrü Dinçer

Serbest düşünme zamanlarının idealist gençleri, serbest piyasanın kölesi olmaya doğru hızla gökdelenlerin bir üst katına doğru yükselişe geçmişti bir kere...

Doğrusu parlak buluşları vardı: Düşünsel arkaplanı olan reklamlar piyasada yeni ufuklar açabilirdi. Ne var ki, düşünce üretecek zihinler reklama yoğunlaştıkça yavanlaşacaktı. Hâlâ çıkmaya devam eden pahalı dergiler ağırlaştıkça anlam buharlaşmaya başlamıştı.

Edebiyat, sanat, düşünce, şiirle en aşılmaz dağları aşmaya, kalemiyle demir dağları delmeyi en kutlu eylem bilenler, kitleleri baştan çıkarıcı reklam sloganlarının gölgesinde kaybolmaya başlarken yeni bir dalga devreye girecekti.

Kurucu düşünceyi besleyen edebiyat ve sanatçılarından oluşan neslin yerini yavaş yavaş akademisyenler almaktaydı. Daha disiplinler, daha sistemik, daha bilimseldi duruşları. Söylemleri sağlam bir arkaplana yaslandıkları izlenimi veriyordu. Bilimin sorumluluğuyla konuşurken toplumsal sorunlara çözüm üretmeye aday olmayı ima ediyordu duruşları...

Ne var ki, kısa zamanda onlar da bürokrasiye atlayacaktı. Devletin, memleketin onların bilimsel neşterine ihtiyacı vardı!

Kurtarmaya gittikleri devletin bir parçası olmakta gecikmediler. Makamlarına alıştıkça "bürokrat" oldular, bürokratlaştıkça devletleştiler. Devleti benimsedikçe resmî kurallar, bilimsel hakikatin yerini aldı.

Ve bir de daha önce fark etmedikleri bir şeyi keşfettiler... Küçümsedikleri öykücüler ve dudak büktükleri şairlerle iş birliği yapmalarını gerektiğini...

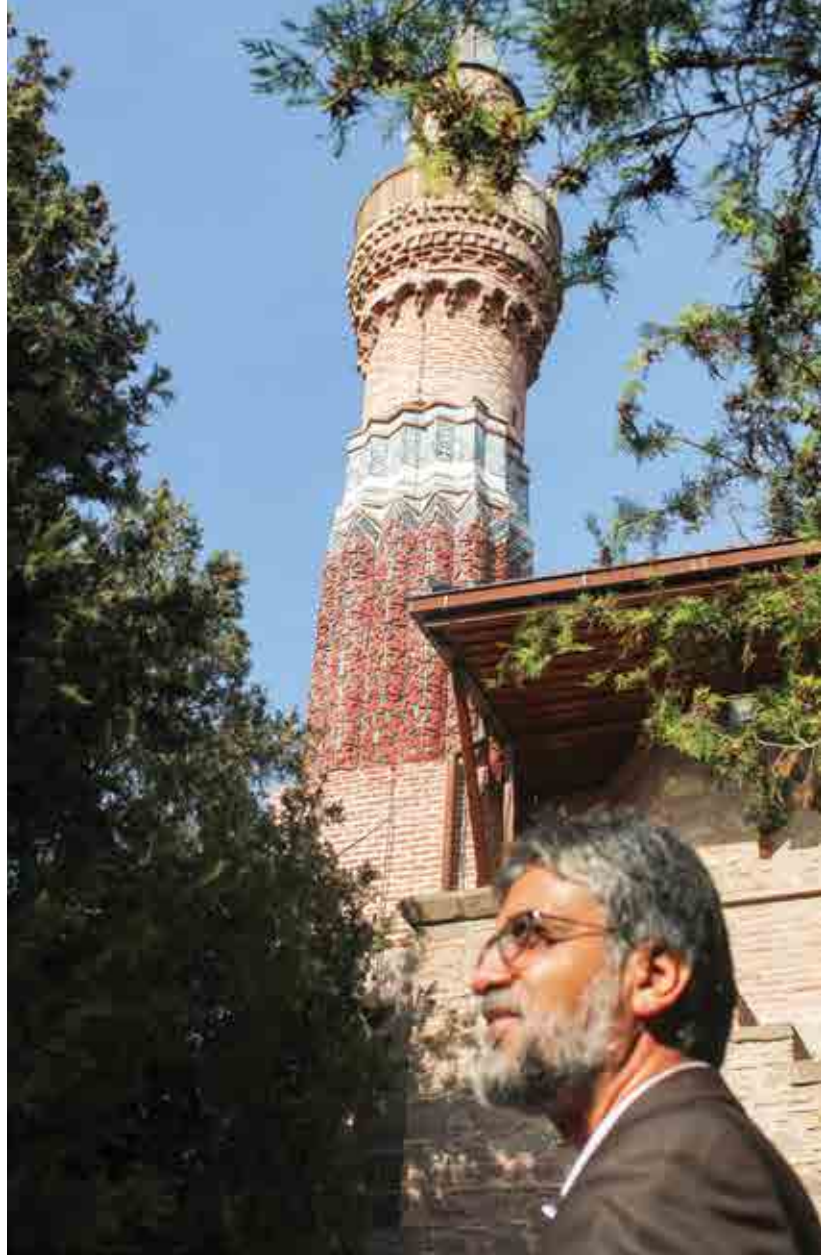
Serbest piyasa aklının reklam ideolojisine teslim olduğu anda ortaya çıkan işbirliğinden müthiş bir sinerji çıkacaktı...

Bundan sonrasını serbest piyasa kuralları belirleyecektir artık...

Düşüncenin, hakikatin, şiirsel keşfin, duyarlılığın paketlenip piyasa için seferber edileceği bir dönem açılmıştı. Baş dönmesi kaçınılmazdı.

Reklam çağı hız çağıydı. Her şey gibi reklam paketine terk edilmiş düşüncelerin hızla eskimesi, göz kamaştıran sahteliklerin solması kaçınılmazdı. Terk edişlerin hatırlanma vakti gelmesi zorunluydu. Zorlu arayışların terk edilip ucuz buluşlara, kolay kazanımlara yönelişlerin birer sevaba dönüştüğü an gelip çatacaktı. Kaçınılmaz olandı gelmekte olan...

Artık son kalan yaldızlı ışıltılı görüntülerin birer yanılısına olduğunu farketmenin, hakikatli du-

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Fotoğraf:
Akif Emre
arşivinden

ruşları hatırlamanın, kutsal hakikate dönmenin zamanı gelmişti.

Kaleme, deftere, düşünmeye, duvar örecek işçiliğe dönme vakti.

Önce arınma.

Sonra da arama ve inşa vakti...

Âkif Emre entelektüel katkılarıyla, aydın duruşuyla ve yaşarken ışıttığı dostluklarıyla hep anılacak. Dilerim gençler, geleceği inşa edecek olan gençler Âkif Emre'nin entelektüel mirasını, güzel ahlâkını sahiplenip ondan yeni dünyalar kurarlar. Yaşarken çizdiği portreyi örnek alırlar.

Vefa örneği olan bu özel sayının imkânını zorlamadan sözü bağlayacak olursak...

Âkif Emre'ye Allah'tan rahmetler diliyorum. Ruhu şad olsun.

Akif Emre Hikâyesi Olan Bir İnsandı

Mustafa Ruhi Şirin

Tarabya, 24 Mayıs 2017 Dün sabah kalp krizi sonrası vefat eden Akif Emre'nin cenaze namazını ikinci vakti Fatih Camii'nde eda ettik. Gençlerden oluşan kalabalık bir cemaatin cami avlusunda hazır bulunmasına nasıl sevindiğimi anlatamam.

Akif Emre, bizim kuşağın en iyi yetişmiş gazetecilerindendi. Ülkemizi yönetenlerin çok iyi tanıdığı ve ihtiyaç duyduğu isimlerden biri olmasına rağmen kenarda tutuldu. Parti kayığına binmeyi tercih etmeyenlerin ortak kaderini yaşadı. Ufku Türkiye dışına taşamamış gazeteci geleneğinin dünyaya gözlerini kapadığı bir dönemde, Akif Emre'nin yazı ve belgesellerle açtığı pencerenin farkında olması gereken medya çevresi de ondan yararlanmayı bilemedi...

Akif Emre tercih ettiği gazetecilik mesleğine düşünce boyutunu dâhil ettiği için liyakatli bir meslek insanı olarak önemli bir işlere imza atmıştı. Hem medeniyet dünyamız hem de gönül coğrafyamızın iklimini kavrayışı çok değerliydi.

Akif Emre, en verimli çağında, medya konusunda medeniyet tasavvuru olan arkadaşlarıyla hayallerinin hiçbirini gerçekleştirmedi. Çok az medya imkânı olan dönemlerden medya bolluğu evresine erişilen bir zamanda ideallerini terketmediği ve popülist davranmadığı için birçok hikâyesi olan insan gibi tenhada bekletildi.

Edirnekapı Şehitliği'ndeki defin sırasında hazır bulunanların çoğunluğu akrabaları ve genç insanlardı. Mezarının başında son görevini yerine getirenler arasında Numan Kurtulmuş da vardı.

Akşama doğru rahmetli Mehmet Akif'in mezarını da ziyaret ettim. Kabrin ayakucunda otururken bir gençimiz fotoğrafımı çekti. Güneş batmak üzereyken çekilen bu fotoğrafı torunların için saklayacağım...

Akşamüzeri Kazlıçeşme Mezarlığı'nda annemin ve ağabeyimin mezarını ziyarete gittim. Sabah erkenden ve akşam saatlerinde mezarlıklarda daha derin düşünebiliyor insan. Dünya ile öte dünya arasında seyrüsefer hâlinde eve ulaştığımda yorulmuştum.

Aslında insan öte dünyaya dünyadan daha yakındır. Bu dünyada ne kadar kalacağımızı bilen var mı?

Nişantaşı, 12 Şubat 2018 Geçen hafta Yakup Güler aramış, Osman Arı ve arkadaşları, Akif Emre için hazırladıkları özel sayı nedeniyle yazı yazmamı istemişti. Vefat eden arkadaşlarım için yazı yazmadığımı söylemiştim Yakup Bey'e. Yakup Bey ve Osman Arı çok değerli dostlarımdır. İkisi de rahmetli Akif Emre'nin daha yakın ve kadim dostlarıdır. Kadim ve vefalı diye yazmam daha doğru olur.

Akif Emre'nin vefatından sonra çok vefalı dostları olduğunu fark etim. Bunun temel nedeni ise izzet ve haysiyetiyle yaşamış insanların insana değer vermiş olmalarıdır.

Benim tanıdığım ve itimat ettiğim Akif Emre, hikâyesi olan bir insandı. Hikâyesinin içinde meselesi ve idealleri vardı. Bir medeniyet idraki sorumluluğuyla ve düşündüğü gibi hiç savrulmadan yaşadı. Dostlarına güven yurdu oldu. İslam Medeniyeti coğrafyasını ruh haritası kabul ettiği gibi dünya sistemine itiraz etmekten de çekinmedi.

Birkaç yıl boyunca daha çok telefon konuşmalarıyla hasret gidermiştik. Akif Emre'nin son yıllarda insanlık medeniyeti üzerine derinleştiğini söyleyebilirim. Bir meslek insanı olmaktan önce bir ahlak insanı olarak yaşadı. Benim kuşağım içinde mümtaz bir şahsiyetti kardeşim Akif Emre.

Akif

Bu dünyadan gülün kokusunu izleyen bir adam geçti. Dünyanın rengine kanmayan, çerçöpe aldanmayan sahici bir adam. Dertli bir adam, derdini sevmiş bir adam. Nasıl yaşarsak bu dünyada, öyle ölüyoruz. Etrafı gürültüye vermeden yaşayan güzel bir insan, kimseyi ürkütmeden sessizce Rahmet'e gitti. Ardında gül kokusu ve anlamlı bir hayat bırakarak. Ezberlenmiş sözlerden uzağa, verilmiş bir söze gitti. Allah rahmet eylesin, menziline mübarek kılsın ve bu güzel ruhu, Adn cennetinde ağırlasın.

Kemal Sayar

Binlerce mil ötede, Türkiye'nin akşama karıştığı, seninse yeni bir sabaha uyandığın bir günde cep telefona düşen mesaj, dostunun ölümünü haber veriyor. Usulca bir yaprak düşüyor, en zarif, en müstağni süzülüşüyle düşüyor toprağa. Bıraktığı kavis onurlu bir hayatın haritasını çıkarıyor. Orası istiğna makamıdır, bir çarh için feleğe temenna etmeyenleri, dünyaya eğilmeyenleri, el etek öpmeyenleri bıraktıkları o izden tanıyabilirsiniz. Gündelik hayatta varlığa eza etmeyen bir gölge gibi dolaşsalar, sosyal medyada yüzbinler tarafından izlenmeseler, isimleri gazete sayfalarını, suretleri insanların zihninde hiçbir derinlik yankısı vermeyen tartışma programlarını süslemeseler dahi, onlar vardır. Küskün krallardır onlar. Bu toprağın soylulardır. İlmek ilmek ördükleri iyilikle, sahici dertleriyle, müstağni duruşlarıyla zaten toplumuna önderlik etmiş ve bu yolda hakikatten gayrı kimseyi yoldaş bilmişlerdir. Hakikatten başka bir şeye sadakat duymayan adamlar, kendilerine sadakatten başka hakikat bilmeyenler nezdinde pek makbul değildir. İkisi de birbirine sokulmaz. "Eğer

hahi selamet kenarest" İnci mercanla dolu bir deniz de uzansa önünde, selamet arıyorsan, kenarda dur. İyiliğin gizli soyluları, ruhunu rehin bırakmaktansa bir kenarda durmakta esenlik bulacaklardır.

Akif'in hayatını buradan okuyabilirsiniz: Çoklarımızın ruhunu kirlendiği, sloganlara gönül indirdiğimiz bir ruhlar panayırında o vicdanın ayak izlerini takip etti. Yolunu şaşırılmış bir azızmış gibi bakıyoruz şimdi ona, o kadar beklenmedikti ki ölümü, öylesi bir hayata karşı o denli mahcup düştük ki, kelimelerimiz onun hayatına olan uzaklığımızı gidersen istiyoruz. Yaşarken fark edilmeyen bir incelik ölümle açığa çıkıyor. Yaşarken görmezden geldiğimiz bir cesaret, ölümle birlikte, gizlenemez bir hakikat olarak kendi günahlarımızı yüzümüze vuruyor. O günahları görmemek için "Yerlerde bir aziz" yaratıyoruz sözcüklerimizle, hayır, çeyrek asırdır tanıdığım bu adamın doğru düzgün bir insan olmak, hakikate ve hayallerine sadakat duymak dışında bir gayesi yoktu. Kendine yabancılaşmamış, fitratına sadık kalmış bir adamda Akif ve belki bugün bunca sevgiye mazhar olması da o masumiyetin artık daha bir fark edilir hale gelmesindendir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ
الْحَبَشَةُ الرَّحْمَةُ وَالْحَبَشَةُ

CAROLINEN
am 12. Julius 1770 gebornen von Henkheim,
gestorben am 12. Nov. 1846, viel und liebeswert
Einer edelen Frau
von feinem Geite, Gemüthe und Mutterherzen
seine macht geliebet danks
Joseph Freiherr Hammer Purgstall
geboren am 12. Julius 1770 gestorben am 12. Nov. 1846
am Alter von 76 Jahren

The heart of death is torn by sorrow.
The heart of death is torn by sorrow.
The heart of death is torn by sorrow.
The heart of death is torn by sorrow.
The heart of death is torn by sorrow.
The heart of death is torn by sorrow.
The heart of death is torn by sorrow.
The heart of death is torn by sorrow.

Onun hayatına derindeki iç bütünlük diyebiliriz. Kendisine dürüst ve Tanrı'yla arasındaki misaka sadık kalmayı başarmış bir insanın ruhu, iç bütünlüğüne sahiptir. Böyle bir ruh, uzaktan daima göz kamaştırır. İyi olan daima güçlüdür, son sözü söyler ve son taşı yerine koyar. İç bütünlüğe sahip bir hayat, iyi ve güzel bir hayattır ve tam da bitiş çizgisinde, yeni bir şeyleri başlatır. Güzellik ve iyilik deveren eder, bitmek bilmez, dalgalar halinde bir ruhtan diğerine yayılarak kendisini yeniler. İç bütünlüğüne içine şu hasletleri katabiliriz: Sorumluluk, doğruluk, başı dik olmak, bozulmadan kalmak, dürüstlük, ahlaki yükümlülük, süreklilik, vicdan, ihtiyat, iffet, saflık, tutarlılık, sevecenlik ve kutsallık. Dünyayı iyileştirmek için, dünyanın derdini umursamak gerekir.

Bu satırları mahcubiyetle yazıyorum. Birkaç yıl öncesine dek aralıklarla bulduğumuz, dertleşip çay içtiğimiz, bir iki kez evine misafir olduğum ama sonraki yıllarda sadece telefonla uzun sohbetler ettiğimiz, çürüyen bir şeyler gördüğümüzde birbirimize dertlenddiğimiz ve nihayet son bir yıl hiç görüşemediğim ama bu dünyada onunla tanış olmaktan gönendiğim bir arkadaşına duyduğum mahcubiyetle... Bazı karşılaşmalar için Allah'a şükredersiniz, o insanın yolunuza çıkardığı ve size bir süreliğine yoldaş kıldığı için, nimetin sahibine hamd edersiniz. Akif aynı dünyada, aynı şehirde olmakla huzur duyduğum insanlardan biriydi. İnsanın bir telefon açıp da saatlerce aynı derdi bölüştüğü dostları ne kadar azdır. Ne ki son demlerde o hep eleştirip durduğu hayat telaşesi yolunu kesti. Kaç sefer aklımdan geçirdim, bugün hiç çalışmayayım da Beşiktaş'a geçip Akif'e uğrayayım diye, bir kez nasip olmadı. Onun telefonu ve gönlü daima açıktı ama işte ben çok meşguldüm. İnsan kendi içine yolculuk edemiyorsa, dostlarına da bir yol bulması zor. Eyvah ki eyvah.

Yazılarında gazete düşesini aşan bir derinlik arayışı vardı. Okuyucusunu eriten, onu kolaycı şablon ve polemiklerden uzak tutan, bir gayrete davet eden yazılar. Gezgin ruhu onu uzaklara nikahlamıştı: Fin amor, olan uzaklara aşk. Aliya'dan bahsettiği her seferinde yüzü parlardı. Rical-i Gayb'dan o mübarek adam, Akif'e özel bir sevgi göstermiş, onunla uzun konuşmalar yapmış, bilgeliğin usturlabıyla karşısındaki yüreğin irtifamını fark etmişti. Seyyid Hüseyin Nasr, bir gün Akif onun dersi olan amfiye sessizce süzülürken, şahin gözleriyle bu dost gelişini fark ederek

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden. Akif Emre, Aliya İzzetbegoviç ile birlikte.

Yazılarında gazete düşesini aşan bir derinlik arayışı vardı. Okuyucusunu eriten, onu kolaycı şablon ve polemiklerden uzak tutan, bir gayrete davet eden yazılar. Gezgin ruhu onu uzaklara nikahlamıştı: Fin amor, olan uzaklara aşk.

dersini durdurmuş ve bütün sınıfa sıtayışle onu tanıtmıştı. Akif iyi bir adamdı.

Yolumuz bir derdin önümüze serdiği patikalarda kesişti. Bir seferinde Kırım'a gittik birlikte, o yarenliğin tadı damağımdadır. Kırım'ı konu ettiği bir yazısında beni dostluk payesiyle şereflendirdi. Bundan cesaret alarak, Rahmi Kaya'nın şiirleriyle seslensim var ona:

*Dostum demişsin
ben de öyle diyorum
kopya çekmeden yazamaz mısın diyor biri
aramızdaki güçlü protokolü bilmiyor besbelli.*

Bu hukuku son dakikaya kadar gözetebilecek bir iç bütünlüğüm olsaydı, yaram belki daha az acırdı. Güzel bir hayat güzel bir ölümlle taçlanıyor ve arkada kalan yarım yamalak hayatlar, -giden sevdiğine kavuştuğuna göre- aslında kendinden bir parçayı yitirmenin yasını tutuyor.

Bu dünyadan gülün kokusunu izleyen bir adam geçti. Dünyanın rengine kanmayan, çerçöpe aldanmayan sahici bir adam. Dertli bir adam, derdini sevmiş bir adam. Nasıl yaşarsak bu dünyada, öyle ölüyoruz. Etrafı gürültüye vermeden yaşayan güzel bir insan, kimseyi ürkütmeden sessizce Rahmet'e gitti. Ardında gül kokusu ve anlamlı bir hayat bırakarak. Ezberlenmiş sözlerden uzağa, verilmiş bir söze gitti. Allah rahmet eylesin, menziline mübarek kılsın ve bu güzel ruhu, Adn cennetinde ağırlasın.

Söyleşi Mehmet Saraç

Bir dost olarak Akif Emre hakkında neler söylersiniz?

Akif Emre, hakkında söz söylemek, hüküm ifade etmek çok zor bir dost, bir ağabeydi. Onu tek kelime ile tavsif etmek istesem, vefatının ardından pek çok kişinin yaptığı gibi "istikamet" kelimesini kullanırdım. İnsanların rüzgârın önündeki yaprak misali oradan oraya savrulduğu bir vasatta Akif Abi bir istikamet timsali olarak tebarüz etti. Hayatı boyunca, maslahat, reel politik, vb. gerekçelerle dönmüş ve çürüten "İslamcılar"a inat, konumu değil, istikameti merkeze alan bir duruş sergiledi. Bu uğurda bedeller ödedi. Ödediği bedelleri kimseye fatura etmedi. Hatta, çoğu kimse yaşadığı zorlukları fark etmedi bile. Çünkü o, bir araya geldiğinizde oturup da sıkıntılarını söz etmezdi. Kendi sıkıntılarını konu etmese de sıkıntıya düşmüş dostlarına kayıtsız kalmazdı. Böyle zamanlarda boş umut pompalamak ya da yapamayacağı sözler vermek yerine, sahici bir dost olarak derdini paylaşmak için arardı. Bir de vefa konusu var tabii. Değer verdiği insanlar hakkında uluorta yapılan eleştirilerden hoşlanmadığını belli ederdi.

Bir de münevver olarak Akif Emre var tabii.

Konuşurken, özellikle de yazarken kullanacağı kelimeleri bir kuyumcu hassasiyeti ile seçerdi. Yaptığı tespitlerinin bazılarının kıymeti aradan zaman geçtikçe daha iyi anlaşılıyor. Şubat 2011'de Suriye'de kırdanmaların başladığı günlerdi. 2005'lerden beri aylık periyotlarda bir araya gelen okuma grubumuzda Suriye'de yaşanan olaylar gündeme geldi. Çok endişeli idi. Silahlı bir mücadeleye geleneği, tecrübesi olmayan Suriye İhvan'ının kalkışma için pek hevesli olmadığını, yapılan telkinler neticesinde böyle bir yola girilecek olursa neticenin çok vahim olabileceğini söylemişti. Bu tespitin kıymeti bugün daha net anlaşılıyor. Birilerinin Arap Baharı üzerinden tatlı hülyalara daldığı bir dönemde onun yaptığı ikazlara burun kıvrıp, fazla karamsar bulanlar yanıldıklarını zaman içinde tecrübe ettiler. Bu tespitler siz deyin Müslüman feraseti, ben diyeyim meselelere vukufiyet ve analiz kabiliyetinin hasilasıydı.

Meseleleri, her şeyi yerle bir eden nobranlıkla değil, bir arkeolog misali en ince ayrıntıya kadar nüfuz eden dikkatiyle ele alırdı. Kimsenin adamı olmadı. Kalemimi kimseyi methetmek yada zemmetmek için kullanmadı. Konjonktüre göre gününbirlik değişen dost-düşmanları olmadı. Hiç demagoji yapmadı. "Mutlak Hakikat"ın peşindeydi.

Bir İslamcı olarak Akif Emre desek?

Akif Emre İttidali bir Müslümandı. Aşırılıklardan hoşlanmazdı. Uçlara çekmeye, itmeye çalışanlar başarısız kaldı. "Vasat Ümmet" dairesine dahil olmakta hedefi. Neredeyse kırk yılı bulan tanışık-

lığımız süresince onun öfkelenme de seviyesini düşürdüğüne asla şahit olmadım. Ömrünün son demlerinde bazı trollerin hakkında yaptıkları karalama kampanyaları konusunda tek kelime etmeye tenezzül etmedi. Din öğretisi bir elbise gibi durmazdı üzerinde. Dini hassasiyetleri konusunda tavizsizdi.

Dünyanın öbür ucunda da olsa, beş asır önce de yaşansa Müslümanların çektiği çileler onun zihnini meşgul ederdi. İtiraf edeyim İspanya'da 15. Yüzyılın sonunda yaşanan zulmün ardından dinini gizleyerek yaşayan Moriscolar'ı pek çoğumuz gibi ben de ondan öğrendim. Filistin, Balkan Müslümanları, Uzak Doğu'da yaşayan Arakan Müslümanları, Huiler (yani Çinli Müslümanlar) onun gündeminden hiç düşmedi.

Az önce bir okuma grubundan bahsettiniz. Biraz açar mısınız?

Çoğunluğu mühendislerden oluşan bir okuma grubumuz vardı. Hatırat ağırlıklı bir listemiz oldu. 19. ve 20. Yüzyıllarda yaşamış Türkiye ve Osmanlı coğrafyasının değişik bölgelerinden her renkten insanın hatıraları okundu. Hatırat okumak o dönemlere birinci elden tanıklar vasıtasıyla yapılan bir keşif gezisi gibi geliyor bana. Sığlaştıran tek yönlü okumaların aksine aynı dönemde yaşamış, farklı cenahlardan insanların olayları bazen taban tabana zıt farklı bakış açılarından değerlendirmeleri insanın ufkunu açıyor. Bir konuda objektif bir kanaate varabilmek için paralel okumalar yapmak lazım. I. Dünya Savaşı ardından patlayan Arap isyanlarını bir de isyancılar ağzından okumak gibi, mesela. Aksi halde aynı minvalde yazılmış şeyleri okuyup durmanın hiçbir faydası yok. Hemen birkaç isim sayalım da neyi kast ettiğim daha iyi anlaşılsın. Avlonyalı Süreyya Bey'in Osmanlı Sonrası Arnavutluk, Kral Abdullah'ın Biz Osmanlıya Neden İsyan Ettik, Falih Rifkî'nin Zeytindağı, vb. Bir de Cumhuriyet dönemine ait hatıratlarını okuduğumuz zevata örnekler vereyim: Sabattin Zaim, Kemal Kelleci, Oya Baydar-Melek Ulagay, Ali Ulvi Kurucu, Bayram Bozyel... Bu isimlerin bir arada zikredilmesi bile ilginç. Akif Emre okunmaya değer bulunduğu bu kitapları önerir, kitap okunur, gruptan bir arkadaşın evinde yapılan oturumda birimiz tarafından özetlenip, üzerinde müzakere yapılırdı. Müzakere esnasında Akif Abi bazen pek de dikkat etmediğimiz ayrıntılara dikkat çekerdi. Ama hiçbir zaman bir öğretmen, hoca, lider tavır olmadı. Bizden bir adım önde idi, o kadar. Son buluşmamız onun evinde olmuştu. Kurucusu olduğu Haberiyat sitesinin yayına başladığı 8 Mayıs 2017 akşamı idi. Tebrik için "mahalle"den aramayan, öbür "mahalle"den arayanlardan bahsetti. "Bizim Mahalle"den isim vermedi. Haliyle kimler olduğunu tahmin etsek de, kimlere kırgın olduğunu onun ağzından işitmedik. Kim bilir, cennazesinde ön safta yer kapmaya çalışan "dost"larıydı, kast ettikleri.

Erdal Çakır

Rabbin Rahmetinde Dinlenmek

Hamdlerimizin ve övgülerimizin hepsi Hazreti Allah'adır. Selamlarımızın en güzeli, bize, ölmeden önce ölmeyi öğreten şerefli Peygamberimiz Muhammed Mustafa içindir.

Ömür, Allah'tan Allah'a bir koşudur. Kişiye özgü İlahi tecellilerin vadesi dolduğunda bu koşunun da vadesi dolmuştur. Mü'min, sılasına vasil olmanın sevinci ve huzuruyla Rabbinin rahmet kollarına bırakır kendini mezarında. Ne güzel bir kavuşmadır bu. Ne büyük bir rahatlamadır. Hoş geldin kulum der Rabbi ona, sılay-ı rahîmine hoş geldin. Rahman ve Rahîm olan benim. Sen, beni bildin de geldin. Sana selam olsun. Ne getirdin dünyandan bana diye sorar Yüce Mevlâ. Kul, hiçbir şey sana gizli değildir Ya Rabbi der, sana imanımı, sana ihlasımı, sana kulluğumu getirdim. Yüceler yücesi Mevlâ meleklerine emreder: Kuluma ihsanlarımı arzedin, kulumu ona va'dettiğim cennetimde gezdirin, kulumu peygamberlerime ve dostlarıma arz edin.

Efendimiz Muhammed Mustafa'nın mübarek çehresinde güller açmaktadır. Efendimiz, mübarek kollarını açıp bir mü'mine daha kavuşmanın keyfi ve kıvançıyla yeni geleni sarıp sarmalamaktadır. Efendimiz, dünyanın tozu toprağından mü'min kişinin üzerinde ne kalmışsa, mübarek elleriyle silkelemektedir. Efendimizin mübarek çehresinden hüznün ve endişe yapraklarından bir yaprak daha düşmektedir.

Akif Emre,

Sevgili ağabeyim, imanına hem bu dünyada hem ahirette bütün kalbimle şahadet ettiğim ve edeceğim can dostum. Dünya halinden şüphemiz olmadı ki, ahiretinden şüphemiz olsun. Rabbimizin sana olan ihsanlarından bir haber uçuruver. Gönlümüz açılınsın, şevkimiz artsın, imanımız ziyadelsin. Rüyamızda, hülyamızda, uyurluğumuzda, uyanıklığımızda nasıl istersen, zamanın her anında, mekanın bütün köşelerinde; nasıl istersen, kavlince, yolunca, yordamınca bir haber uçuruver.

Rabbe rihletinde neler yaşadın. Azrail aleyhisselam neler anlattı yolda sana. O güzeller güzeli büyük Melek, bir mü'mini kucaklarken neler hissetmekte, bu hislerini nasıl ifade etmekte. Göz göze geldiğin o ilk anda, sana Rabbimizin emrini tebliğ ederken yüzündeki tebessümden bir lahza da olsa haber ver.

Ya Efendimizle o ilk karşılaşman... Bu beni çok heyecanlandırıyor sevgili ağabey. O anı düşündüğümde elim ayağım birbirine karışıyor. Hanginiz önce selamün aleyküm dediniz. Seni kucakladığında neler hissettin. Nasıl bir duygu bu. Dünyaya ilişkin ne varsa hepsini unuttun o anda değil mi. Allah'a yemin ederim ki, sanki yanınızdaymışçasına yaşıyorum buluşmanızı. Kalbim yerinden çıkacak gibi. Sen ne güzel bir adammışsın Akif Emre, insan ölüm karşısında heyecanlanır mı. Ama bak, senin ölümünü düşünmek bile heyecanlandırıyor beni.

Şimdi dönüp de bana, ahvaliniz nasıldır, dünyanızdan ne haber deme sakın. Bildiğin şeyler der, geçiştiririm. Bir de gönül koyarım, beni alaya mı alıyorsun diye.

Peki benim, yolculuğundan evvelki hallerinden bahsetmeme gerek var mı. Yani dünyaya dair ahvalinden, yaşanmış ortak anlardan, neler yaptığından, müktesebatından, duruşundan, ardında bıraktıklarından... Korkarım, bırak dedi-koduyu der, başıma kakarsın.

Ama bir şey var ki, hatırlatmadan geçemeyeceğim: Öğrendiğime göre seninle ilgili bu yazı ve diğer yazıların yer alacağı 'Dergi'nin bu sayısı, doksan dokuzuncu sayıysamış. Tefavuk, takdir, kader vs. ne dersek diyelim, Dergi'nin Akif Emre Özel Sayısı'nın doksan dokuzuncu sayıysamış. Allah'ın güzel isimlerinin sayısı arasındaki aynılık, nasıl bir tecelli ve nasıl bir İlahi cilvedir.

Aziz Dostum, Sevgili Ağabeyim,

Cenab-ı Zülcelal'in esma-ı hüsnasının her biriyle imanına, adamlığına, sadakatine ve dostluğuna hüsn-ü şahadet ederiz.

Bizi unutma. Geldiğimizde karşılayanlar arasında olasın.

Başta Resûlullah Efendimiz olmak üzere bütün büyüklerimize ve dostlara selam.

Hamdlerimizin ve övgülerimizin hepsi Hazreti Allah'adır.

Bir Seyyah-ı Alem: Akif Emre

Bu yazı ile size neyi mi anlatıyorum? Size Akif'in dünyasını anlatıyorum. Kestirmeden söyleyelim; Akif, dünya işleri anlamında zamanın kıyısında durmasını bildi. Ama dünyanın hakikati anlamında, adeta zamanın nabzını tuttu. Ona kapılıp gitmedi.

Kemal Kahraman

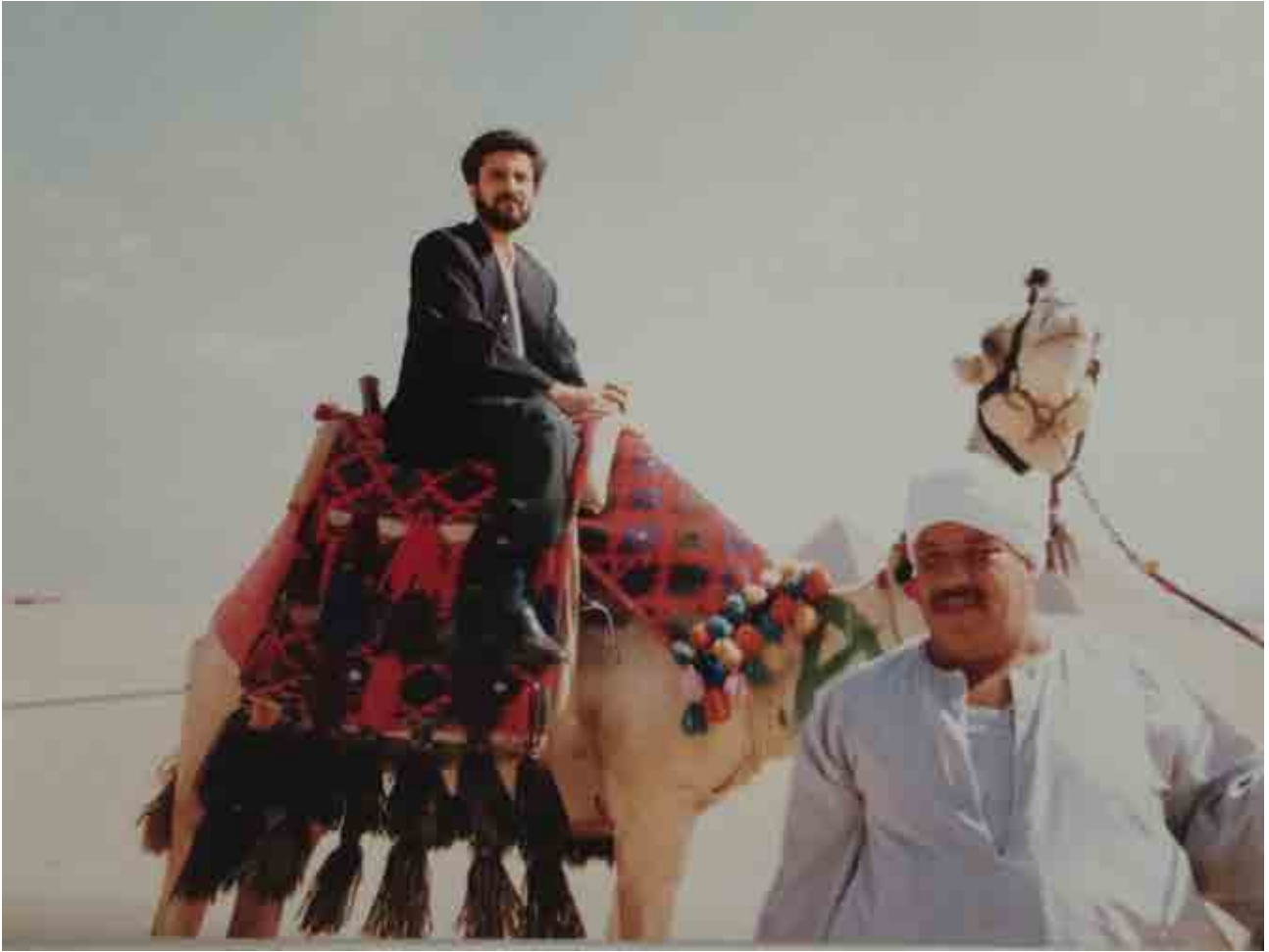
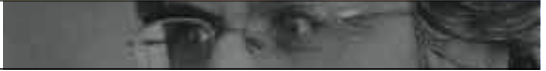
Yıldız Grubu

Mimar Mühendisler Grubu dergisi Akif Emre üzerine neden özel bir sayı çıkartıyor? Akif, bir gazeteci ve yazar değil miydi? Bu soru, Akif'le ilgili önemli bir gerçeği ortaya koyuyor. Evet, o gazeteci ve yazardı. Ama aynı zamanda bir "mühendis" idi. Makine mühendisi. Yıldız ekolünün bir parçasıydı. Yani Yıldız Teknik Üniversitesinden mezun olanların oluşturduğu bir grup. Yıldız grubunun üniversitelerdeki diğer mezuniyet grupları arasında özel bir yeri vardır. Orada gönüllere öyle bir şey mayalanmıştır ki etkileri günümüze kadar devam etmiş, bir neslin yetişmesinde, aidiyet duygularında gayet kuvvetli bir rol oynamıştır. Bunu tarif etmek o kadar da kolay değildir. Fakat o havayı bizzat yaşamış olanlar, belli ki bir türlü unutamıyor. Yıldız'lı olmadığım halde bunları nereden mi çıkartıyorum? Çünkü onlardan dostlarım, arkadaşlarım oldu. Yüzlerindeki o kendine has derin ve samimi ifadeyi hep fark etmişimdir. Bunda kimin ya da kimlerin payı olduğu ayrı bir konudur. Ama bir yerde gönül erleri ortaya çıkıyor, gençler ilhamını oradan alıyor, kimliklerine damgasını vuruyor. İşte

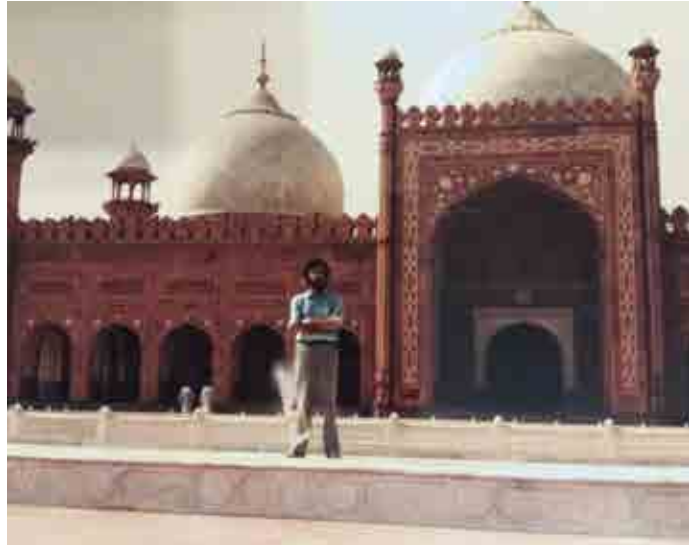
bu, geçmişte kalan bir dönemin temel özellikleri arasındadır.

Bunu özellikle tasarlayıp da yaptıklarını söyleyemeyiz. Ortam insanları şekillendiriyor. En zor zamanlarda aynı hassasiyetleri taşımanın, birlikte sevmenin, birlikte karşı çıkmanın, sevinçleri ve hüznüleri paylaşmanın zevki, tadı, kokusu, rengi, çıkmamak üzere gönüllere kazınıyor. Nakış nakış işleniyor. Ama mahrem bir sır gibi de saklanıyor. Eminim bundan pek bahsetmek istemeyeceklerdir. Bu 'sırrın' ifşa edilmesi onlara pek de münasip görünmeyecektir. Ne yazık ki bizde bütün bunları aktaracak bir hikaye veya roman geleneği yok.

Aynı ortamlarda bulunmuş eski dostlar bu duyguları anlayacaktır. Onların, ahir ömürlerinde geçmiş günleri, o günlerdeki dostlukların değerini daha iyi anladıklarını görüyorum. Rüzgar gibi geçen gençlik yıllarının hay huyu içinde böyle şeylere zaman ayıramayan bir çoğumuzun, ihtiyarlığın eşliğindeki olgunluk yaşlarında dönüp geriye bakma ihtiyacı ve gayreti içinde olduğunu görüyorum. Çoğunlukla bir yerlere gelmiş, statü ve varlık kazanmış koca koca insanlar, yoksul ve derme çatma öğrencilik yıllarındaki o tadı damaklarda kalmış manevi zenginliklerin hasre-

Fotoğraflar: Akif Emre arşivinden

Akif, yolculuk halinden hiç çıkmadı. Çevresindekiler yerleşmeye, kalıcı temeller atmaya çabalarlarken, o her an ayrılacak gibi bir izlenimi korumayı tercih etti.

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

tiyle yanıyor. Elde avuçta kalanı 'sosyal medyada' paylaşmak istiyorlar.

Evet, zaman umulmadık bir hızla geçmiştir. Gelecek planları yapılırken artık gelecek iyice azalmış, heybemizde geçmiş biriktikçe biriktirmiştir. Bir şeylerin eksik veya yanlış gittiği duygusuyla bir telaş başlamıştır. Buna bir çeşit kandınlma duygusu diyebiliriz. Dünya bizi geçici hedeflerle bugüne kadar oyalamıştır. Önemli gibi gördüğümüz birçok şey balon gibi sönmüş, üzerindeki makyaj akmaya başlamıştır. Elimizde fazla bir şeyin bulunmadığı, resmi ortamlarda horlandığımız, gayet mütevazı yaşadığımız o öğrencilik yıllarımızdaki samimiyetin ne kadar sahici bir şey olduğunu yeni yeni anlamaya başlamışızdır. Ancak Akif öğrencilik yıllarındaki o manevi atmosferden uzaklaşmadan zamanın içinde durmaya çalıştı. Kendisine sunulan seçenekleri, imkanları hep sorguladı. Öyle ki hayatını zorlaştırıyor görünümüne bu sorgulayıcı tavrı ve bakışı, dostlarını yer yer tedirgin etti. Öte yandan, farklı ortamlarda yaşarken kendi aralarında görüşme imkanı bulamayan birçok dostunun ortak paydası oldu.

Onunla son kez Büyüyen Ay yayınlarda görüştük. İbrahim Çelik'le birlikte Mustafa Kirenci'nin yanındaydı. Fatih'te, öğrencilik yıllarını hatırlatan o apartmanın birinci katında, bütün odaları dolduran kitaplar arasındaydık. Bir süre oturduk, çay içildi. Sonra onları yanılmıyorsam Sultanahmet tarafına gitmek üzere uğurladım. Bunun onu son görüşüm olduğunu nereden bileyim. Bir gün haber aldık. Akif, son defa bir seyahate çıkmıştı. Onun için demir alma vakti gelmişti.

Mühendis Akif

Görürsünüz. Bu iki kelime birbirine hiç uymadı. Akif'in mühendis olduğunu bilenlerin sayısı kuşkusuz çok azdır. Çünkü gazeteci ve yazar olarak geniş bir çevrede tanınıyor ve hak ettiği saygıyı görüyordu. Öte yandan şöyle bir soruyu gündeme getirebilir miyiz bilemiyorum; mühendislik formasyonunun Akif'in düşünce dünyasında payı var mıdır? Burada bir analiz yapma ihtiyacı doğabilir. Ama her şeyden önce Akif'in düşüncesinin çok çeşitli kaynaklardan beslendiği bir gerçektir. Duruşu, tavrı, düşünce tarzı öğrencilik yıllarına çok şey borçludur. Fakat o zaman da sadece okulundan şekillenecek kadar dar bir dünyası yoktu. Bütün bir İstanbul onun için üniversite idi. Şimdi okulunu hepten yabana atmayalım. Belki de zihninin çeşitli kaynaklardan beslenmesini sağlayan, o düşünce sistematizini kazandıran şeyin mühendislikle ilgisi vardır. Fakat Akif daha geniş, derin bir sudan besleniyordu. Akademik gözlükle bakarsak "inter-disipliner" bir birikimi ve duruşu vardı. Her kesim onda kendine yakın bir şey bulabiliyordu. Öte yandan belli bir mesafeyi koruyan, kendini bütünüyle kaptırmayan bir şeyleri de hissediyordu. Akif'in her durumda, rezervleri vardı.

Seyyah-ı Alem

Akif, yolculuk halinden hiç çıkmadı. Çevresindekiler yerleşmeye, kalıcı temeller atmaya çabalarırken, o her an ayrılabilecek gibi bir izlenimi korumayı tercih etti. İşin tuhafı, gerçekten de her an ayrılıyordu. Zaman zaman yaptığımız görüşmelerden birisi için onu aradığımda, 'Şu an Kosova'dayım', 'Şu an Endülüs'teyim, El Hamra karşımda' gibi şeyler dediğine çok şahit oldum. Haberimiz olmadan, alıp başını bir yerlere gidiyordu. En büyük tutkusu, İslam coğrafyasıydı. Gençliğinden itibaren hep kendince önemli bulduğu bir yerlere gidip oralarda bir turist gibi değil, hakkını vererek uzun süre kalmayı tercih etti. Pakistan bunlardan birisiydi. İslam dünyasıyla yakından ilgili olan Londra'yı da ihmal etmedi. Orada birkaç sene kaldı. Bosna, göz ağrılarından birisiydi. 1992-1995 savaş ve katliamlarında hep bir ayağı oralardaydı. Bosna Müslümanlarıyla en üst düzeyde temaslar kurdu. Aliya İzzetbegoviç ile defalarca görüştü, röportajlar yaptı. Gittiği yerlerde hem bir yazar olarak notlar aldı hem de TV yayıncısı olarak çekimler yaptı. Kendini insanlığa, İslam dünyasına adanmış bir durumdaydı. Makedonlar, Bosnalılar, Arnavutlar, Balkan Türkleri, Arap dünyası, İran, Orta Asya. Nereye gitse onlardan birisi olabiliyordu. Öyle ki yerel bir yaklaşımla bakanlar bunu anlamakta zorluk çekiyordu. Akif'te sosyal tabaka olarak da onu ortak payda haline getiren bir şeyler vardı. Çünkü dışarıdaki değerler dünyasının onun yanında kıymeti harbiyesi olmuyordu. Varlıklı ve yüksek mevkilerdeki eski arkadaşları kadar, belki onlardan daha fazla, orta ve alt sınıftaki okur yazar insanlar, özellikle gençler onunla güzel bir iletişim kurabiliyordu. O kadar medyanın içinde olmasına rağmen, medyatik iletişimden çok, yüz yüze insani görüşmeye ve sohbele yatkındı. Bu da onun yaptığı görüşmelere sahici bir boyut ekliyordu.

Yayın Dünyası

Akif her şeyden önce bir gazeteci ve yazardı. Ama ondaki bu entelektüel birikimi oluşturan neydi? Bunun için onun yaşadığı çevreyi gözlemlemek gerekiyor. Ben de bu yazı vesilesiyle sabah namazı için Fatih'e, İskenderpaşa Camii'ne gittim. Onunla birlikte soluduğumuz havayı bulmak, hissetmek istiyordum. Sabah ka-

ranlığında Fevzipaşa Caddesi'nde indim, Millet Camii'nin, Hicret Apartmanı'nın, Paçacı Necati'nin önünden geçerek camiye ulaştım. Bu bölge, Akif'in hamurunun yoğurulduğu yerdir. Daha günün doğmasına 1 saat kadar vardı. Şadırvan yerinde duruyordu. Kapısında bekleyen birkaç ihtiyaç sahibi insan. İçeride yeşil halılarla, Maraş işi ahşap minber ve dolaplarla, duvarları güzel hatlarla donatılmış, bakımlı, manevi havası kuvvetli bir ortam. Hafiften yayılan misk kokusu, buraya Eyüp Sultan Camii gibi esrarlı bir hava veriyor.

Şimdi Akif'in bekarlık yıllarından itibaren çalıştığı, katkıda bulunduğu, yetiştiği ortamlara şöyle bir bakalım. Aklıma önce Hicret Apartmanı geliyor. Burası Ankara'dan taşınan İslam, İlim ve Sanat dergilerinin bir süre konuşulduğu yerd. Bir İslam Ansiklopedisi çıkarma kararı alınmıştı. Bunu en iyi yapacak kim olabilirdi? Tabii ki Akif Emre. Editör oydu. Ama birlikte çalışıyorduk.

Bizim asıl görevimiz dergilerle ilgiliydi. Bir başka Yıldız'lı Yusuf Yazar aramızdaydı. Yıllarca bir kamu kurumunda çalışıp emekli oldu. Şimdi yazmak ve çeviri yapmakla meşgul. O da mühendis tarafı pek bilinmeyenlerden. Belki de bu, o nesle özgü bir özelliktir. Sosyolojik bir araştırma yapmak lazım. Bu nesil, şiir, edebiyat, tasavvuf, bilim, felsefe, hepsinden biraz anlıyor. Şair, yazar, idareci, siyasi, medya patronu, mürid oluyorlar. Ama bir türlü mühendis olamıyorlar. Şahsi özelliklerinin, ilgi alanlarının yanında "mesleki" özellikleri arka planda kalıyor.

Bunu dönemlerinde çok yönlü olarak yetişmelerine bağlayabiliriz. Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Cemil Meriç, Mehmet Zahid, Mahmut Sami, Nuri Pakdil, Fethi Gemuhluoğlu gibi gönül ve düşünce önderleri ile hepsini burada zikredemeyeceğimiz daha nice kuvvetli şahsiyetin hükümferma olduğu bir dönemden söz ediyoruz. Onların varlığından haberdar olan bir nesil elbette şöyle veya böyle feyiz almış oluyor.

Akif'in dünyasından söz ediyoruz. Onun İnsan Yayınları'ndaki bir dönemi vardır. Yayınevi sahibi Rahmetli Mahmut Kış, Akif'e güvenmiş ve uzun süre onunla çalışmıştır. O dönemde ülkemizin kültür ve yayın ortamına önemli eserler kazandırılmıştır. Nice üniversitenin yapamadığını bu gibi yayınevleri yapmıştır. Binbirdirek Meydanı civarındaki yayınevi merkezi ülkemizin ve İslam dünyasının önemli aydın ve yazarlarına ev sahipliği yapmıştır. Seyit Hüseyin Nasr bunlardan birisidir. O fotoğraflarda yer alanlar hatırlayacaktır. Sonraki yıllarda Akif'i Kanal 7 ve Yeni Şafak

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Akif, yolculuk halinden hiç çıkmadı. Çevresindekiler yerleşmeye, kalıcı temeller atmaya çabalarken, o her an ayrılacak gibi bir izlenimi korumayı tercih etti. İşin tuhafı, gerçekten de her an ayrılıyordu. Zaman zaman yaptığımız görüşmelerden birisi için onu aradığımızda, 'Şu an Kosova'dayım', 'Şu an Endülüs'teyim, El Hamra karşımda' gibi şeyler dediğine çok şahit oldum.

macerasının içinde görüyoruz. Artık o bir yayın yönetmeni, yapımcı ve köşe yazardır. Köşe yazarlığını ömrünün sonuna kadar hiç bırakmadı. Kanal 7'de hazırladığı belgeseller, yaptığı röportajlar halen sırası geldikçe gösteriliyor. Bunlar arasında Aliya ve Kudüs belgeselleri özel bir yer tutuyor. Endülüsle ilgili çok çalıştı, biliyorum. Ama bu konudaki çabaların akıbetini henüz bilemiyoruz. Yayıncılık mesleğinin zirvesinde, Yeni Şafak gazetesi genel yayın yönetmeni oldu.

Son dönemde internet yayıncılığına geçtiğini görüyoruz. Onun titiz çalışmaları ve bağlantılarıyla Dünya Bülteni, ülkemizde ve İslam dünyasında çokça izlenen bir portal haline geldi. Bu, bizim nesillerin nispeten yabancı olduğu bir dünyaydı. Şöyle eliyile kavramadan, kağıttan sayfalarını çevirmeden bir yayına yayın demek eski tüfekler için kolay bir şey değildi. Eski daktilosunu bırakmayan ünlü yazarları duymuştuk. Ama bizim nesiller aradadır, köprü gibidir. Kurşun dökülen, sayfa bağlanan yayınlardan, ofset baskılara ve internet yayıncılığına geçişe şahit olmuştuk.

Erhan Erken'in ev sahipliğinde gerçekleşen Dünya Bülteni iftalarında, ilk defa "digital medya" kadrosunu bir arada gördük. En son, haberiya.com adlı yeni bir portal çalışmasının içindeydi. Bir yandan da denemeleri ve seyahat yazıları kitaplaşıyordu. Büyüyen Ay yayınları onun seyahat notlarını, İz'ler ve Çizgisiz Defter adlı kitaplarda topladı.

Onunla son kez Büyüyen Ay yayınlarında görüştüğümüz. İbrahim Çelik'le birlikte Mustafa Kirenci'nin yanındaydı. Fatih'te, öğrencilik yıllarını hatırlatan o apartmanın birinci katında, bütün odaları dolduran kitaplar arasındaydık. Bir süre oturduk, çay içildi. Sonra onları yanılmıyorsam Sultanahmet tarafına gitmek üzere uğurladım. Bunun onu son görüşüm olduğunu nereden bileyim. Bir gün haber aldık. Akif, son defa bir seyahate çıkmıştı. Onun için demir alma vakti gelmişti.

Akif Emre: Yeni Bir Şey Söylemek Eski/Meyen Değerler Üzerinden Mümkündür

İslam, toplumun kılcal damarlarına kadar işlediği için her zaman iktidarların meşruiyet kaynağı olmuş, yer yer iktidarlar tarafından araçsallaştırılarak kimi değerlerin içi boşaltılmıştır. Oysa Emre'ye göre yapılması gereken; "Sonuçta muhafazakar kitlelerin, kadroların, sivil toplum yapılarının, cemaatlerin, organizasyonların çürüttüğü değer yargıları, ele geçirilmeye çalıştıkları ya da korumakla görevli sandıkları konumlardan daha öncelikle olan şey, onların temsil etmeleri gereken vasıflardır"

Cemal Şakar

Akif Emre'nin tasnif ettiği son kitabı Müstağrip Aydınlar Yüzyılı (Büyüyenay, 2017) oldu. Kitaba yazdığı önsöz, "Artık Müstağrip aydımlar yüzyılıydı..." cümlesiyle bitiyor; daha doğrusu bu yarım cümle tamamlanmadan kalıyor. Gerçekten son iki yüzyıldır yaşananlara istiğrap etmemek mümkün değildi. Bir yandan Batı karşısında yaşanan yenilgiler yine onların yöntemleriyle aşılmaya çalışılıyor diğer yandan da o yöntemler bizi varoluş koşullarımızdan koparıyordu. Akif Emre bu istiğrabı şöyle özetler: "Birkaç yüzyıllık bir zemin kaybından, tökezlemelerden sonra üstümüzdeki ölü toprağıni silkerek kendimize gelmeye başladığımızı zannettiğimiz anda hâlâ 'yüzyıllık düşüş'ün şokunu, şaşkınlığımızı atamadığımızı ancak fark edebiliyoruz" (s. 166). Batılılaşma denen süreç başlamış ve her geçen gün etrafımızı bir zar gibi sarmıştır. Batılılaşmanın meydana getirdiği bu derin çelişkiyi birey ve toplum olarak yaşadık, yaşıyoruz. Daryush Shayegan'ın deyişiyle bilinçlerimiz yaralandı ve bu durum kültürel şizofreniye neden oldu. Binlerce yıllık gelenekle, yeni ta-

nıştığımız Batılı değerler bizi 'ne seninle ne sensiz' gibi bir psikolojiye sürükledi.

Güçlü kültürler, zayıf kültürleri her zaman belirlirler. Sırt dönerek, görmezden gelerek bu sorun aşılabilir. Burada önemli olan aynı etkiye sahip kültürel değerler ve hayat biçimleri üretebilmektir. Böylesi bir üretim de ancak toplumun ayağa kalkıp ortak bir hedefe doğru yürümesiyle mümkündür. İslam dünyasının geneline baktığımızda bırakın ayağa kalkmayı, birkaç yüzyıldır süren izmihlalin devam ettiği görmek mümkündür.

Akif Emre'nin Müstağrip Aydınlar Yüzyılı'nda topladığı yazıları ağırlıklı olarak son yirmi-yirmi-beş yılda yaşananlara dairdir. Son yirmi-yirmi-beş yıl dediğimizde, 1990'lardan sonra yaşadığımız hızlı liberalleşmeden, küreselliğe enikonu açık hale geldiğimizden, Batıda yaşananları eşzamanlı olarak yaşıyor olmanızdan söz ediyoruz demektir. Batılı yaşam tarzını tartışmasız bir şekilde içselleştirilme süreci olarak da okunabilir son yirmi-yirmi-beş yıl. Bugün bıyık altından güldüğümüz, bir dönemin 'teknolojisini alalım, ahlakını almayalım' önerisinden bile uzaklaştık. Sözü ettiğimiz derin uçurum Batılı değerler lehine giderek kapandı. Çünkü teknolojiyi alıp

**“MUHAFAZAKARLAŞMA
SİYASAL VE KÜLTÜREL
İKTİDARLAR KARŞISINDA
UZLAŞARAK TEZLERİNDEN
VAZGEÇİLMESİ KARŞILIĞINDA;
ADALETİN, MERHAMETİN
SESİNİN BOĞULMASI
DEMEKTİR. BUGÜN HEM
İSLÂM CİLİĞİN MUHTEVASININ
BOŞALTILMASINA YOL
AÇACAK HEM DE İSLÂM CİLİĞİN
ANLAŞILMASININ
ÖNÜNDEKİ YANILSAMA
MUHAFAZAKARLAŞMADIR”**

almamayı tartışmaktan uzaklaştığımız anda, onun ahlakını alıp almadığımızın da farkına varacak bilinci yitirmiş olduk.

Akif Emre'nin kitabına verdiği ara başlıklar bile dönemin sosyolojisini nasıl okuduğunu açıkça ifade eder: Bir Teklif Bir İtiraz; Nîm-Demokrat Devrin Muhasebesi; Bir Yeryüzü Tasarımı; Sekülerleşme Sınarı; Muhafazakar Neyi Muhafaza Eder; Etnisite; Muhasebe. İslamcılık bir yeryüzü tasarımı olarak doğmuş, her zaman teklifleri ve itirazları olmuştur. Yaşadığımız sürecin geldiği nokta yarım demokrasidir; sekülerleşme bu dönemin önemli göstergesidir ve sekülerleşme muhafazakarlığı beraberinde getirmiştir. Son olarak da tartıştığımız etnisite sorunları ve tabii ki muhasebe yapmak.

İslamcılık, Emre'nin tespitiyle; *“Türkiye’de, her zaman için bu toplumun dinamik unsurlarına yaslanan ve ‘kültürel ve toplumsal’ meşruiyetine sahip tek akımdır”* (s. 19). Bu akımın iki temel alamet-i farikası vardır: *Ümmet bilinci ve muhalif duruş* (s. 21). Bu iki temel nitelik, İslamcılığın, sağ-muhafazakar, sağ-liberal politikalarından ayrıştığını gösteren referanslardır. Emre, İslamcılığın muhalif duruşunu şöyle özetler: *“İslamcılığın muhalif tavrını,*

İslamcılık, Emre'nin tespitiyle; “Türkiye’de, her zaman için bu toplumun dinamik unsurlarına yaslanan ve ‘kültürel ve toplumsal’ meşruiyetine sahip tek akımdır” (s. 19). Bu akımın iki temel alamet-i farikası vardır: Ümmet bilinci ve muhalif duruş (s. 21).

anarşist bir başkaldırı ile karıştırmamakta yarar var. Bu muhalefetin; suç ortaklığına girmemek, kendi medeniyet tasavvurunu şekillendirmeye, tez olmaya matuf bir ‘durum alış’ olarak okunması daha yerinde olur” (s. 20). İslamcılık bidayetinden beri bu ‘durum alış’ını sürdürmüştü, ama sözünü ettiğimiz son on yıllarda, Batılı değerlerin galebe çalmasıyla birlikte, bir avuç insanın elinde, gelecek kuşaklara taşınması gereken emanet olarak kalmıştır.

Özellikle Özal’lı yıllardan sonra çevrenin merkeze yürümesiyle toplumsal yapı değişmeye başlamış ve merkez, zaman içinde sert laikçi, tepedenci, sekülerci tutumunu yumuşatmak zorunda kalmıştır. 28 Şubat gibi postmodern darbelerle yumuşamaya karşı direnilmişse de sonuç olarak sert tutum gevşemiştir. Ama bu yürüyüş muhafazakarlığın güç kazanmasıyla sonuçlanmıştır. Emre, bu durumun İslamcılığın diri, düşünsel ve aksiyoner karakterini tehdit ettiğini söyler; *“Muhafazakarlaşma siyasal ve kültürel iktidarlar karşısında uzlaşarak tezlerinden vazgeçilmesi karşılığında; adaletin, merhametin sesinin boğulması demektir. Bugün hem İslamcılığın muhtevasının boşaltılmasına yol açacak hem de İslamcılığın anlaşılmasının önündeki yanilsama muhafazakarlaşmadır”* (s. 30). Zaman içinde bu eğilim, İslamcılığın ana gövdesinin muhafazakarlaşması gibi sonuç doğuracaktır (s. 40). Burada kritik soru: *“İslamcılık yaptık da ne oldu?”* (s. 21) sorusudur. Aslında bu bir soru değil, vazgeçiş beyanıdır. Emre için önemli olan bu vazgeçişte nelerin reddedildiği, reddedilenlerin yerine nelerin ikame edildiğidir.

Muhafazakarlık varisi olduğu kültür ve medeniyetten kimi değerleri korumaya alsa da kendisini Batılı referanslar üzerinden tanımlar. Dini, sosyal ve kültürel bir realite olarak kabul eder. Bu yüzden dinin önerilerine, eleştirilerine kapalıdır. Türkiye bağlamında; *“Muhafaza edilmek istenen değerler, muhafazakarlık zırhına bürünürken bunun siyasal temsiliyeti her zaman sorunlu olmuş; bu sorunlu ilişki biçimi hem siyasal dönüşümü hem de toplumsal planda gelen modernleşmeyle birlikte muhafazakarlığın içerden dönüşümünü sağlamıştır”* (s. 193). Emre’ye göre, siyasal ve toplumsal muhafazakarlık tarihin bu anında buluşmuş, böylelikle toplumun geniş katmanları ilerlemeci, kalkınmacı modernist politikalara dahil edilmiştir; *“merkez bu sayede tahkim edilirken, toplumun sisteme karşı adeta direnerek gizli gizli muhafaza etmeye çalıştığı değerleri de değişmiş, içeriği de boşaltılan bir görünürlük kazanmıştır”* (s. 194).

İslam, toplumun kılcal damarlarına kadar işlediği için her zaman iktidarların meşruiyet kaynağı olmuş, yer yer iktidarlar tarafından araçsallaştırılarak kimi değerlerin içi boşaltılmıştır. Oysa Emre’ye göre yapılması gereken; *“Sonuçta muhafazakar kitlelerin, kadroların, sivil toplum yapılarının, cemaatlerin, organizasyonların yürüttüğü değer yargıları, ele geçirilmeye çalıştıkları ya da korumakla görevli sandıkları konulardan daha öncelikle olan şey, onların temsil etmeleri gereken vasıflardır”* (s. 103). Değerleri korumak yerine, yapıları korumayı tercih etmek muhafazakarlığın temel karakteristiklerindedir. Burada can yakıcı soru, sonunda elde ne kaldığı, ne kalacağıdır?

İslamcılığın ve İslami hareketlerin marjinalleştirilip bir kıyıya itilmesine karşılık dinin araçsallaştırılması, aslında sistemin özünde var olan laiklik ve sekülerliğin önünün açılması anlamına geliyor. Dahası; *“Sosyolojik ve kültürel gerçeklikler dini yapıların malının,*

geleneksel cemaat yapılarının görünür olması zayıf siyasetin gücünü takviyeye yöneliktir. Bu nedenle İslâmi hareketlere doğrudan müdahale olsa da, geleneksel cemaat yapılanmaları toplum ve sistem nezdinde meşruiyet kaynağı olarak kullanışlıdır" (s. 121).

Türkiye ve Ortadoğu'nun neredeyse tamamında din-devlet ilişkileri benzer süreçleri izlemiştir. Batıda olduğu gibi dinden kesin bir vazgeçiş, sırt dönüş yaşanmamış, buna karşın din kültürel bir renk, toplumu bir arada tutun harç mesabesine indirgenmiştir. Şerif Mardin, Türkiye özelinde, 1970'lerden itibaren Kemalizm'in toplumu bir arada tutamadığını söylemiş, buna karşın Halk İslamı'nı/Kültürel İslam'ı önermiştir. Özellikle 1990'lardan sonra kültürel İslam sıkça gündeme gelmeye başlamıştır. Burada Batının baskısı önemlidir. Zaten Batı toplumlarında oluşturulan islamofobi bu baskının haklı gerekçelerini üretmişti. "Türkiye'de özellikle 1990'lardan itibaren gündeme getirilen bu kültürel İslâm meselesi, İslâmcılığın muhafazakarlaştırılmasının entelektüel temellerini oluşturdu. Bir yanda postmodern darbenin baskıları diğer yanda özendirilen hayat tarzları bugün muhafazakarlaşma olarak sonuçlandı. Modern hayatın nimetlerini en ilkel biçimde, kültürel formda içselleştirenler adalet, özgürlük gibi, temel taleplere kulak tıkamaya elverişli öbeklerinde, küçük adacıklarında mutlu olabiliyorlar. İslâmın kültürelleşmesi, hayattan çekilmesi demektir. Bu tür simgesel forma indirgenmesi yani inanmasan bile hayatın bir aksesuarı, kültürel zenginliği olarak saygı duyulacak antropolojik bir olguya dönüştürülmesi demektir" (s. 147-148). Müslüman toplumların neredeyse tamamına yapılan böylesi bir müdahaleyle Müslümanların küresel tüketim toplumunun müşterisi hale getirilmesini ve bunun yanında İslamcılarının alternatif olma imkanlarının ellerinden alınmasını amaçlanıyordu (s. 151).

Akif Emre'ye göre yaşanan, 'tökezlemiş bir milletin bilinç kaymasıdır' (s. 168). Bu bağlamda bir milletin ölçüsü, kimliği, yönü kaybolmuşsa kendine gelmesi zordur. Şimdi sorulması gereken soru; "İslâm medeniyeti ölü bir medeniyet midir? Daha doğrusu ölü olan İslâm medeniyeti mi yoksa Müslümanlar mıdır?" (s. 165). Emre, kendi sorduğu soruya şu cevabı verir: "Bir medeniyetin ölü bir medeniyet sayılması için tarihi sürekliliğin kesilmesi, referans çerçevesinin ortadan kalkması, bunu taşıyacak yaşayan bir toplumun artık mevcut olmaması gerekir. Birçok antik medeniyetin

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Eskimeyen değerler muhkem Kitap'ımızda, Hz. Peygamberin sünnetinde ve geleneğin sahih damarlarında duruyor. Ancak yaşadığımız izmihlal nedeniyle kendimize ait dili, yolu ve yöntemi kaybetmiş durumdayız. İstiğrabımız değerlerle aramıza girdi, bu nedenle de onlarla sağlıklı, sahih bir ilişki biçimi geliştiremiyoruz.

hayatini yitirmesi maddi şartların bir sonucu olduğu kadar o medeniyeti evrensel çapa taşıyacak referanslarından mahrum olmasından kaynaklanır" (s. 165).

Batı karşısında bir yenilgi yaşandığı kesindir. Emre için, İslam medeniyetinin Selçuklu-Osmanlı tarihsel birikimine bakıldığında bu yenilgi arzidir. Ayrıca, İslam medeniyetinin bu çağa söyleyecek sözü kendi dinamiklerinde saklıdır. O, buradaki sorunu, diri olan İslam medeniyetini taşıyacak olan Müslümanlarda görür. "Müslümanların tarihi tecrübe, birikimleriyle yeniden sağlıklı ilişki kurmalarıyla aşılabilecek bir kriz yaşanmaktadır. Kriz varsa bunun aşılmasına yönelik arayışın olmaması mümkün değildir. Türkiye özelinde, bu ülkenin geleceği de, tarihi tecrübeyle sabit medeniyet birikimiyle yeniden sağlıklı bir temas kurulmasına bağlıdır. Yeni bir şey söylemek eski/meyen değerler üzerinden mümkündür" (s. 165).

Eskimeyen değerler muhkem Kitap'ımızda, Hz. Peygamberin sünnetinde ve geleneğin sahih damarlarında duruyor. Ancak yaşadığımız izmihlal nedeniyle kendimize ait dili, yolu ve yöntemi kaybetmiş durumdayız. İstiğrabımız değerlerle aramıza girdi, bu nedenle de onlarla sağlıklı, sahih bir ilişki biçimi geliştiremiyoruz. Emre'ye göre evvelimde yapılması gereken özeleştirilmesini geliştirmektir. Aksi takdirde; "Gerek toplumsal anlamda gerekse din anlayışları açısından yaşadığımız sorunları İslâm adına sorgulamak, onlarla yüzleşmek zorundayız. Yoksa çözemediğimiz meseleleri terörize edecek, belli yönlerde kanalize edecek güçler her zaman olur" (s. 283).

Hatıralardaki Akif Emre

Akif hep bizlerle beraberdi ama hepimizden çok okurdu. Elinin ulaşabileceği yerde mutlaka kitapları bulunurdu. Ama her yerde kitap taşıyan ve her fırsatta birkaç sayfa okuyan tiplerden de değildi. Herkesin odasına çekildiği saatlerde veya kimselerin ortalarda görünmediği zamanlarda uzun uzun okurdu. Hatta çok beğendiği veya tekrar etmesi gereken bir yeri” bak ne güzel yazmış sana da okuyum” diyerek birde sesli okurdu

Şükrü Dinçer

1 975 yılında Yıldız Üniversitesi (o zamanki adıyla Devlet mühendislik ve mimarlık Akademisi) Makine Bölümüne ben Yıldız, Akif ise Vatan yerleşkesinde eğitime başladık. Aynı yurttta (Fatih camininin etrafındaki Fatih Sultan Mehmet'in yaptırdığı medrese, o günlerde yurt idi) beraber kaldık. Yurdun kapatılmasından sonra da aynı mekânlarda beraberliğimiz devam etti. Ta ki ben 1981 yılında Ankara'ya gidene kadar.

Birlikteliğimizin ilk günlerinde Akif aynı yıl gelen diğer arkadaşların arasında hemen belirginleşmişti. Çünkü hepimizden donanımlı gelmişti Kayseri'den. "Büyük doğu" diyor, "Çile" diyor, "Reis Bey" diyor... Hatta bir defasında "sana Sakarya Türküsünü okuyayım mı?" dediğinde ciddi ciddi bir türkü söyleyeceğini zannetmiştim. Anadolu'nun çeşitli yörelerinden geldiklerinden arkadaşların her birinin yapısı farklı idi. Mesela ben namaz kılıyordum, MTTB ye gidiyordum fakat İdeolojik bir İslam'dan haberim yoktu. Bazı arkadaşların bırakın kendilerini, ailelerinde bile namaz kılan yoktu. Hatta bazılarının evleri İstanbul'da

olmasına rağmen, aileleri namaz kılmayacakсын diye baskı yaptıkları için bizimle kalıyorlardı.

Akif en bilgemizdi. İdeoloji ile ilgili bir soru sorduğumda "sen İdeocya Örgüsünü okumadın mı daha?" Veya bir İslam büyüğünden bahsettiğinde "o da kim" dediğimizde "Son Devrin Din Mazlumları" nı okumadın mı? Derdi. Hele yanlış bir şey yaptığımızda veya yapılmasını istemediği bir şey olunca hemen

"Durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak!

Haykırsam, kollarımı makas gibi açarak:

Durun, durun, bir dünya iniyor tepemizden,

Çatırtılar geliyor karanlık kubbemizden," derdi. Bu dörtlüğü de onun sayesinde ezberledik.

Hemen her konuşmamızda konunun muhteviyatı ile ilgili bir mısra bir beyit veya bir dörtlük ilave ediverirdi, Necip Fazıl'dan. Bu bilgeliği hoşumuza gider ve bende onun gibi şiirli falan konuşmak isterdim. Bu yönüyle Akif sadece benim değil diğer bazı arkadaşlarında hem dikkatini çekiyordu hem de rekabetini. Hemen bir şiir ezberleme kitap okuma sevdası yayılmıştı. Ben neler okursam nelerden başlasam

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

iyi olacağını sorduğumda bana "Çöle İnen Nur'dan, Halkadan Pırntılar'dan, Çile'den, Bir Adam Yaratmak'a kadar Necip Fazıl'dan Sezai Karakoç'tan ve İsmet özelden bir liste vermişti. Kitapların Beyaz Saray Kitapçılarında bulunabileceğini öğrendim. Bir arkadaşta kitap alacağımı söylediğimde oda benimle gelebileceğini söyledi ve beraber gittik. Bir vakfa burs için müracaat etmiş ve iki aylık bursu beraber vermişlerdi. Buda benim birkaç kitap alabileceğimi gösteriyordu. Listenin başından birkaç kitap için pazarlık ettiğimizde kitapların %50 ye varan indirimle alınabileceğini öğrendik, hatta birkaç kitapta eşantıyon alınabileceğini. Buda bize birkaç kitap yerine birkaç koli kitap almamızı sağlamıştı. Beraber gittiğimiz arkadaş, sen nereden biliyorsun bu kitapların iyi olduğunu dediğinde Akif söyledi dememle birlikte ayınlarından bende alayım o zaman dedi. Rekabeti o zaman anlamıştım çünkü bu arkadaş sürekli Akif'in söylediğinin karşı tezlerini savunurdu. Kitapların içeriklerine bir göz atınca benim gibi birçok yerli ve birkaç yabancı klasik ve bolca polisiye roman okumuş

Akife göre sırasıyla yapılan bir görevlendirilmede şayet ilgi alanı değilse, açığı başı olmakla patates soymak aynı idi. 1976 kampında sırasıyla yemek yaptığımız bir konuşmamızda bunu sorduğumda. "Bana kalırsa patates soymak daha az riskli bu benim işim değil ki niye şimşekleri üzerime çekiyim ki"

birine göre çok zor anlaşılır kitaplardı bunlar. Hele şu İsmet Özel ve Sezai Karakoç'ta kimdi cümlelerin yarısı var yarısı yok. Daldan dala uçan, ağaçtan ağaca konan kelimelerle ne demek istiyorlardı. Neyse Akif'in yaptığı suralamayla hikâyelerden, tiyatrolardan okumaya başlayınca sorun kolay açıldı.

Genelde olaylarda ve kişilerde eleştirilecek veya farklı bir şey varsa onu önce Akif görür ve dillendirirdi. O yönüyle Akif'in bir şeyden memnun olması oldukça önemliydi ve ben bunu çözmüş-tüm, o günden sonra mekanik ve teknik problemler olunca çözüm bende idi. Bu yaklaşma bana Akif'ten şu "her konuda fikri olmak meselesini" öğretecekti. Buda bizim karşılıklı eksik yönlerimizde birbirimizi tamamlıyor olmamız demekti ve de birbirimize yaklaşmamızı hızlandırdı. Ayrıca sonraları fark ettim ki bu eleştirel yaklaşım bende de fazlasıyla var. Tamamlayan bir özeliğin yanında bir de farklı mecralarda da olsa aynı özellik. İlerleyen yıllarda bu birliktelik çok uzun yürüyüşler ve uzun uzun bir konu üzerinde mütalaalar yapmamızı sağladı. Fakat eğer konu ideolojik bir konu ise veya edebi bir konu ise veya bir şiir, Akif sanki bir söyleşi için antrenman yapıyormuşçasına yol boyunca uzun uzun konuşurdu. Ben kendisi ile çok uzun tartışamazdım. Tartışmayı birkaç cümleyle ve kesin bir sonuçla bitirirdi. Eğer bir konu tartışılacaksa ve Akif'i ilgilendiriyorsa o konuda yetkin biri ile daha detaylı tartışırdı. Ama Akif'in ilgi alanı dışındaysa kesinlikle tartışmazdı. Benimle hiçbir gün teknik bir konuda tartışmadı hatta tartışmaya bile girmedi "o senin işin" der kestirip atardı.

Bir gün; Fatih Vakıflar Yurdundan MTTB'ne -Cağaloğlu'na- kadar gidecektim Akife teklif ettim kabul etti. Yanıma fotoğraf makinamı almıştım ve yurttan çıkarken, Akif'e "Dur bir resmini çekiylim". Deyince "hadi çek bakalım ama şöyle cami arkamdan gözükecek şekilde olsun". Sıra benimkine gelince ben "benim resimimde kapının tümü gözüksün ki ilerde bu yazıyı hatırlanz. Hem de 'yurda girerken' adını veririz" deyince. Tamam, o zaman benim ki de öyle olsun demişti. Daha sonra benzer yazıların olduğu Beyazıt Meydan'ında ve MTTB nin önünde çektiğimiz resimlerden bende olanlarını ben sakladım ve ekte yayınlıyorum. Bu resimlerin Akif 'li olanlarını o zaman kendisine vermiştim belki arşivine ulaşırsa görülebilir.

Akif hep bizlerle beraberdi ama hepimizden çok okurdu. Elinin ulaşabileceği yerde mutlaka kitapları bulunurdu. Ama her yerde kitap taşıyan ve her fırsatta birkaç sayfa okuyan tiplerden de değildi. Herkesin odasına çekildiği saatlerde veya kimselerin ortalarında görünmediği zamanlarda uzun uzun okurdu. Hatta çok beğendiği veya tekrar etmesi gereken bir yeri" bak ne güzel yazmış sana da okuyum" diyerek birde sesli okurdu. Bizim geyik muhabbetine daldığımızda veya gurgur tantana bölümüne geçince hemen aramızdan usulca ayrılır bir kitabın sayfalarında gezinerek incelemeye başlardı. Eğer bu durum uzarsa "sizin başka işiniz yok mu ya burada işimiz gücümüz var" derdi. Eğer bir tartışma bir fikri ortamsa ve o'da farklı bir şeylerle uğraşıyorsa hemen uzaktan da olsa müdahale ederdi. Farklı bir görüş veya itirazı bir üslupla. Bu tutumu; Akif'i yeni tanıyanları veya bazı arkadaşları rahatsız ederdi fakat Akif'i tanıdıkça olayın sadece itiraz veya muhalefet olmadığı konuya derinlik kazandırmak veya farklı bir pencereden bakmak olduğunu anlayabilirlerdi. Akif'in bu farklı pencereden bakma üslubu benim hoşuma giderdi. Hatta bazen tasdik edici

veya tezahürat vari cümleler kullanınca da "olaya maydanoz olma" derdi.

Akif hep bizimle beraberdi fakat bazen bizimle aynı mekânda olmasına rağmen yüz ifadesi sanki farklı bir mekânda yaşıyor veya bir olayı analiz ediyormuşçasına gerilir ve ciddi bir hal alıp değişip giderdi. "Değil mi Akif?" deyince de bizim dünyamıza döner ve "ya siz onu boş verin esas mesele bu olmalı değil mi?" diyerek konuyu farklı bir mecraya taşırdı. Bu demektir ki "tartıştığınız şeyler boş şeyler alın size yeni bir konu".

Akife göre sırasıyla yapılan bir görevlendirilmede şayet ilgi alanı değilse, aşçı başı olmakla patates soymak aynı idi. 1976 kampında sırasıyla yemek yaptığımız bir konuşmamızda bunu sorduğum da. "Bana kalırsa patates soymak daha az riskli bu benim işim değil ki niye şimşekleri üzerime çekiyim ki"

KÖŞKE GİDİŞİ: Bir gün Akif'le köşke gidiyorduk. Köşk; olarak tabir ettiğimiz yer gerçekten de Osmanlı paşalarından Abdurrahman Paşaya ait bir bölümü yıkılmış, bir köşkün, sağlam kalmış birkaç odasından ibaret ve Yıldız Üniversitesinde okuyan arkadaşların yurt olarak kullandığı bir mekândı. Ziyaretçisi hiç eksik olmayan en alt katında Boğaz köprüsünü korumakla görevli bir manga askerin kaldığı, Boğaziçi Köprüsü viyadüğünün altından geçerek şimdiki TRT stüdyolarının alt tarafında ormanlık bir alanda bulunan köşk; çok geniş bir arazisi olan ama en önemlisi doyumsuz boğaz manzarası olan bir mekândı. Bütün harabeliğine rağmen biz orada mutluyduk ve çiçeklerin arıları çektiği gibi bizim gibi düşünen tüm gençlerin uğrak ve kardeşlik ikmal yeri idi. Bir akşam vakti ve hava iyice kararmıştı olsundu gece geçte olsa bir yemek yeme ihtimali vardı. Ortaköy'e kadar toplu taşıma araçları ile sonrasında da Ortaköy'deki her zamanki bakkalımızdan bir şeyler alarak ve yaya olarak tam viyadüğün altındaki yolu tırmanmaya koyulduk. Derken Akif cebinden bir tomar el kadar büyüklükte "etiket afiş" dediğimiz yapışkanı kendinden el ilanını çıkardı ve trafik levhaları ve rahat görülebilecek yerlere denk geldikçe yapıştırmaya başladı. Bana da verdi beraber hem yapıştırmaya başladı. Bana da verdi beraber hem yapıştırmaya hem de yokuşu tırmanıyorduk. Yokuşun orta kısımlarında bir karakol vardı ve bu karakola yaklaşırken otuz kırk metre arkamızdan sivil kıyafetli birisi "hey siz" diye bağırды. O zaman her arkadan bağırana bakılmazdı. Yol ıssızdı ama arkadaki bir, biz iki kişi idik. Boş ver muhatap olmayalım diyerek biz yola devam ettik. Tam karakolun önüne geldiğimizde bir

Genelde olaylarda ve kişilerde eleştirilecek veya farklı bir şey varsa onu önce Akif görür ve dillendirirdi. O yönüyle Akif'in bir şeyden memnun olması oldukça önemliydi ve ben bunu çözmüştüm, o günden sonra mekanik ve teknik problemler olunca çözüm bende idi. Bu yaklaşma bana Akif'ten şu "her konuda fikri olmak meselesini" öğretecekti. Buda bizim karşılıklı eksik yönlerimizde birbirimizi tamamlayıp olmamız demekti ve de birbirimize yaklaşmamızı hızlandırdı.

Fotoğraf: Şükrü Dinçer arşivinden

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

düdük sesi ve "hey durun polis eller yukarı" diye bağırılmaya başladı. Baktık hemen arkamızda. Ben elimdeki afişler çalılırlar arasına tarken Akif'e "sende at elindekileri". Dedim. Ama bu Akif nedenini de bilmesi lazım. Dedi "o bir kişi". Dedim "şurası karakol" deyince Akif attı elindekileri. Zaten karakoldan da dışarı çıkanlar olmuştu. Attık elimizdekileri ama adam bunların görmüş, konuşmamızı da duymuştu. Geçin şöyle deyip bizi iteleyerek afişleri yerden topladı ve "yürüyün karakola" dedi. Komiserin karşısına çıkarak durumu anlatıp afişleri masanın üzerine attı, bir kahraman edasıyla. Komiser el afişlerini alarak nesir bir yazı okuyormuşçasına okumaya başladı, bende o zaman anladım ne yapıştırdığımızı;

Fotoğraf: Şükrü Dinçer arşivinden

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

"Dünyanın kalbini dinle geliyor adım adım;
Dallar meyvaya dursun, toprak tohuma dursun,
İnsan barışa dursun, selama dursun zaman.
Sabır savaş zafer. Adım: Müslüman."

Daha komiser okumayı bitirmeden Akif bana "Salak adama bak şiiri katlediyor" dedi. Adam cümlelerin sonunu duymuştu "Ne katili kimmiş katil" deyince ben eyvah hapı yuttuk. Diye telaşlandım. Çünkü her gün birilerinin yolda, sokakta öldürüldüğü karakollarda işkence gördüğü bir dönemdi ve böyle bize göre eften püften bir mesele için bir sürü dayak yemenin bir manası yoktu. Ama Akif gayet sakin "bakın okudunuz katil matil yok barış var" dedi. Adam da "savaş diyor, Müslüman diyor buna ne demek lazım". Şayet, Akif'i dürtmeseydim tartışmaya devam ederdi. Sustuk. Komiser ne yapacağına bir saat kadar karar veremedi ve sonunda emniyet amirini arayarak ne yapacağını sormaya karar verebildi. O gün bir derbi maçı vardı ve komiser "bugün emniyet amiri kesin maç seyrediyordur, şimdi bana kızar" diye iki saat te bizi nezarete bekletti. Emniyet Amirini ararken de herhâlde, amiri afişin içeriğini sordu ki komiser şiiri, bir daha okumaya kalktı ki Akif'i siz düşünün. Sonra bizi siyasi şubeye, orada itilip kakılıp aşağılama parmak izi foto vs. alıp Beşiktaş karakoluna geri gönderdiler. Burada da komiser bir saat kadar nezarete atıp sabah mahkemeye göndermekle, şimdi eve gönderip sabah erken tekrar gelerek mahkemeye gitmemiz hakkında karar vermekte oldukça zorlandı. Ama afişten birkaç defa karakola gitmiş birileri olarak "komiserim zaten birinci şubede de böyle söylediler mahkeme serbest bırakırmış bizde bir daha yapmayız" gibilerden karar vermesine yardımcı olmaya çalıştık. Zaten vakitte gece yarısını oldukça fazla geçmiş, emniyet amirini bu saatte rahatsız etmekte olmazdı. Sonunda karar verdi ve kimliklerimizi alarak yanın sabah erkenden burada olacaksınız diye de sıkı sıkı tembih ederek bizi bırakmaya karar verdi. Komiser önde biz arkada çıkarken ben ani bir hareketle kimliğim birini kaptım. Akif'e de diğerini alması için işaret ettiğimde hiç istifini bozmadı. Dışarı çıktığımızda kimliğini neye almadığını söyleyince "yahu zaten adam seni bırakmış başını niye belaya sokacaksın ki. Demişti. "Ama kimlik kaldı" deyince de "yenisini çıkarınız". Dedi. Sonra köşke vardığımız da köşkte kalanlar henüz sabah namazına kalkmamışlardı Biz namazlarımızı kılarak yattık ve kahvaltıda diğer arkadaşlarla beraberdik. Hayırdır gece geç geldiniz herhalde diyenler için Akif'e "anlatsana gece ne oldu" dediğim de "ne anlatacağın ki adamın şiiri katlettiğini mi? Yoksa oradan oraya götürülüp hakarete uğradığımızı mı?" ... Yaklaşık sekiz sene sonra gemi adamı cüzdanı aldığım da bu olay karşıma çıktı ve komiser bana arkadaşının kimliği burada kalmış gelsin alsın dediğinde "bana verin ben veririm" dedim. Kendisi gelmesi lazım dediğini Akif'e ilettiğimde çok gülmüş ve "boş veerr ya... Ama ne maceraydı değil mi" demişti.

Zaman zaman arkadaşlara elimde kalmış, kendileri ile ilgili resimleri "SÜRPRİZ" başlığı ile gönderiyordum. Vefatından birkaç hafta önce Akif'e de iki adet resim göndermiştim. Cevap;

"Selamlar
Şükrü çok sağolasın
Zaman olur ki hayali cihan değer".
Şeklinde idi.
ALLAH GANİ GANİ RAHMET EYLESİN. MEKÂNI CENNET OLUR
İNŞAALLAH.

Akif'siz Açan Erguvanları Kim Gönendirecek

Bosna, Endülüs, Keşmir
Adımların senin, harita çiziyor düşlerimize
Zihnimizde pusula ibresi dünyayı hiçe sayan
İsmin anılınca ciddiyet iniyor, yürüyor şehre
Mutmaince can sunmak nasıl Akif, öyle bir Emre

Ahmet Mercan

İnsanlar vardır, nerede, ne zaman tanıştığınızı hatırlamazsınız. Bu doğallık genelde, aynı yolun çekim gücüyle bir nebze izah edilebilir. Akif Emre ile tanışıklığımızın doğal seyirde olması kaçınılmazdı. Her ölüm gibi ve belki, daha da ani gidişinin ardından bıraktığı boşluğuyla fark edildi ve hakkında pek çok yazı kaleme alındı. Hemen hepsi güzel ve her biri onun farklı yönünü anlatıyordu.

Yad etmek güzel, rahmetle anmak görevimiz. Sevdiklerimizle noksan yanlarımızı onarırız çünkü. Ama asıl Akif'e has boşluğu tespit edip onun fikir ve hissiyatını yeni kuşaklara taşıyabilmek. Veda hutbesinde buyrulduğu gibi; "umulur ki, duyanlar daha bir önem verirler".

Akif ile dört yıl, onun yayın yönetmenliğini yaptığı Dünya Bülteni'nde yazdık. Bir kere olsun, en ufak bir sorun yaşamadık. İlkeleriyle, duruşuyla, haber ve yorum üzerinden hakkaniyete riayet eden bir yayıncılık ortaya kondu. Malumu ilam gibi herkesin bilgisindeki bu tutarlı duruşun, onun bütün çalışmalarında bulunduğunu görürüz.

Akif davasıyla barışık, onun serinkanlı coşkusu ve hüznüyle sırdaş ve mutmaindi. Onu yaşadığı çağa şahit ve farklı kılan özgün yanlarına yöneldiğimizde, zorlu bir sima ile yüzleşiriz. Yaşarken

kimi çevreler için, uzak durulacak kadar ilkeli oluşu, onun bir başka devirden zamana müdahale ile görevli olduğunu düşündürdü bana.

Meselenin can alıcı noktasının özetleyen, "insanı güç ilişkisiyle tanıma" onun bu konuda söz söyleyebilecek durumda olduğunun göstergesiydi. İktidarda kimin olduğu onu yoldan alıkoyacak, farklı beklentiler içine sokacak bir durum değildi. Öyle ki, yanlış seslendirmenin beklentiye karşılık flu alan oluşturduğu bir zamanda ikazın, uyarının erdemini ortaya koymadan çekinmeyen bir kalemidi.

"Sen hala orada mısın?" diyenlerin, liberal atmosferin tılsımıyla uçtukları, vitaminlerin altın tepside sunulduğu bir zaman diliminde o, "Evet ben hala buradayım" demeyi, diyebilmeyi sözle ve fiille icra etmenin huzuruyla gitti.

Sözlerinden, hallerinden, umut ve tasarımlarından oluşan şahsiyetli bir duruşu pusula işleviyle arkadan gelenlere bıraktı. İkbal dağıtılan bir dönemde bu miras azımsanmayacak, bütüncül bir değer taşımaktadır.

Akif alışlagelmiş bir gazeteci değildi. Daha doğrusu, gazeteci tabiri onu ifade etmede yeterli olmaz. Sağlam bir birikim ve bilinçle en tehlikeli mesleğin üstesinden gelmeyi kendine has üslup ve içerikle ortaya koydu. Güncelin insan için

dönüştürücü tuzak olduğunun farkındaydı. Günceli tarih bilinciyle yoğurarak aktardığı makalelerin bu nedenle önemi azalmayacak. Onu izlemeye karar verenlerin bu konuya eğilip derin analizler yapmaları bundan ötürü elzemdir. Düşünceden, ilkelerden ayrılmadan ve herkesin hep birlikte aynı anda koro oluşturduğu bir olay konusunda taşlanmayı göze alarak aksine yazı yazabilmek, karakter, cesaret yanında; önemli bir birikim ve yöntem gücü gerektirir. Akif bu konuda, kendi yolunu ve yolculuğunu örneksiz inşa etti. Her yazısı aynı zamanda düşünce değerini taşıırken, tarih bilinciyle dünden yarına, bir başkasının ele alamayacağı umut veren, hatayı gösteren işaret eden yazılar bıraktı geriye.

Akif, aynı zamanda, "nasıl eleştiri yapmak gerek" sorusuna yazılarında bir başka boyuttan cevap da sunmuştur. Kişilerle, günlük tesadüflerle uğraşmaz, işi ortaya koyan zihnin arka planına eğilir, zihniyet üzerinden tahlilini yapardı. Bu durum kimseyle cedelleşmeden yürüyüşün sürmesini ve muhatapların isterse, yazıdan sessizce ibret çıkarmasını sağlayabilen hassasiyet ayarıydı. Şöhretin tilsimi onun çevresinden geçemezdi. O öylesine doğal ve derdiyle hemhald ki, ilkelerine uymayan her teklifi, kimden gelirse gelsin, geri çevirme gücünü elinde bulunduruyordu. Onu farklı kılan yanlarından biri de, gereğinden fazla ciddi oluşunun anlamı da burada saklıydı. Gevşemeyen, dağılmayan bir karaktere sahip oluşu, aynı zamanda bağımsız kalabilmesinin imkânı gibiydi.

Dünyaya, imkanı olabileceksen prim vermek, sözü kavi kılıp kalıcı eylediğini büyük üstatlardan mülhem gelenek üzerinden biliriz.

Akif, beyanı ve en önemlisi tavrıyla açık bir İslamcıydı. Üzerinde spekülatif, iç ve dış mahkum etme çabalarına karşı, arınmış bir tanım ve üç boyutlu zihni çabayla önemli tespitler yaptı. "Müstağrip Aydınlar Yüzyılı" adlı eseri temel eserler arasında ve her dönem okunmayı hak etmektedir. Akif bu eserde, düşünce dünyasını İslamın meseleleri üzerinden, devam ettirilmesi gereken bir yolculuk bahsi ile önümüze koyuyor:

"İslamcılık Türkiye'de her zaman için bu toplumun dinamik unsurlarına yaslanan ve "kültürel ve toplumsal" meşruiyete sahip tek akımdır." (Aynı eser, Syf.19)

Son dönemlerde iç yakınmalar ve dış kefen biçmeler arasında, vurun abalıya kıvamında eleştiriye maruz kalan İslamcılığı nakısalı

Fotoğraf: Osman Arı

Güncelin insan için dönüştürücü tuzak olduğunun farkındaydı. Günceli tarih bilinciyle yoğurarak aktardığı makalelerin bu nedenle önemi azalmayacak. Onu izlemeye karar verenlerin bu konuya eğilip derin analizler yapmaları bundan ötürü elzemdir. Düşünceden, ilkelerden ayrılmadan ve herkesin hep birlikte aynı anda koro oluşturduğu bir olay konusunda taşlanmayı göze alarak aksine yazı yazabilmek, karakter, cesaret yanında; önemli bir birikim ve yöntem gücü gerektirir. Akif bu konuda, kendi yolunu ve yolculuğunu örneksiz inşa etti.

tanımlardan azade ele alması, onun zihinsel derinliği kadar, samimiyetinin de ürünüdür:

"İslamcılığın en belirgin vasfı; muhalif tutum ile ulus- devlet sınırlarını da aşan bir ümmet anlayışına sahip olmasıdır. Bu ülkenin çıkarları ile ümmeti kollama siyasetinin burada kesişiyor." (Aynı eser Syf. 21)

Akif ezberciliğin, sloganın ötesinde öz eleştiriye işaret ederek konuyu değişik makalelerde ele alıyor. Diğer eserleriyle birlikte bu eseri, ilgisi için bir miras hükmündedir.

Bıraktığı boşluğu anlamak ve Akif'in birikimini de aızığa katmak, derdini derman görenlerin imkanı olacaktır.

Her bahar, normal üslubunun dışına çıkarak yazdığı erguvan yazılarını okuyamayacak olmak hüznünlü bir durum. Seyahat yazılarından da tanık olduğumuz edebi maharetine, ateşli gündemlerden, asli ihtiyaçlardan sıra gelmediğini düşünüyorum.

Mekanı cennet olsun, gıpta edilecek bir Müslümandı. Dimdik yürüdü, doğru güzergahları işaret etti. Ardından yazılan yazılardan gördük ki, muhalif yazarlar dahi onun duruşunu taktirden kendilerini alıkoyamadılar. Bu haliyle adaşı Mehmet Akif'e ne kadar benziyordu.

Dünya onu esir almaya cesaret edemedi.

İyi zamanların temsilcisi olarak, aramızda misyonunu aktaran biriydi sanki. Öylesine doğal, alabildiğine sahibi ve samimi..

Bir Aslan Göçtü Diyeler: Akif Emre'ye Bir Vefa

Onu "Mustağrib Aydınların Yüzyılı"nda Endülüs'ün asri hadimi, insanların hakka çağıranı ve memleketin kalan son birkaç vicdanından biri olarak yitik kaldı. O, bir arkadaş, bir abi, bir baba, bir İslamcı, bir entelektüel ve bir dava adamıydı: "Haza adam"...

Mustafa Runyun

2 3 Mayıs 2017 saat 12:06'da gelen bir telefonun hayatımı bu kadar derinden etkileyebileceğini nereden bilebilirdim ki? Babam arıyordu ve biraz sonra söyleyecekleri hayatımızı değiştirecekti. Telefonu açtığımda ağlamaktan dediği anlaşılabilir bir haldeydi. Dedikleri arasından şu 5 kelimeyi seçmek mümkündür sadece: "Mustafa, Akif abi vefat etmiş!".

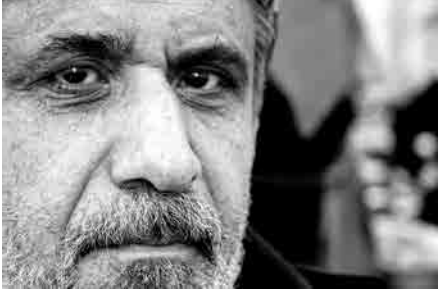
Pek çok kişi için gazeteci, yazar, belgeselci, yayıncı Akif Bey olan Akif Emre'yi ben ilk olarak "Akif abi" olarak tanımuştım, çünkü babam ve dayım ona böyle sesleniyordu: Akif abi... Ölümünün insanı vefat eden kişiyle olan anılarını hatırlamaya zorlayan bir fiyakası var. Biraz zihnimi yokladığım zaman hatırlamaya başlıyorum: Akif Emre ile olan tanışma hikâyemiz 2007 yılında tekabül ediyor. Onu 2007 yılında lise hazırlığa başlarken tanımuştım. Yazılardan ve mücadelesinden haberdar biri olarak da değil üstelik. O benim için babamın ve dayımın gençlik yıllarından kalma kadim bir dost ve lisede ilk tanıştığım arkadaşlarımdan biri olan Taha'nın babasıydı. O benim için ilk olarak bir aile dostu ve bir babaydı...

Yazılarını ilk okuduğumda gençliğin verdiği toyluk ve cehaletle pek bir şey anlayamadığımı hatırlıyorum. Zaten benim onunla karşılaştığım ilk yer de onun yazıları değildi. Yaşım biraz büyüdüğünden babamla birlikte onların senelerdir devam ettirdikleri mutat toplantılarına gitmeye hak kazanmıştım. İşte benim onunla karşılaşmam da bu toplantılardan biri sayesinde olmuştu. Onu ilk olarak Bulgurlu-Libadiye bölgesindeki yaklaşık 20.000 kitap barındıran 90 metre karelik evinde görmüştüm. Evindeki kitap sayısı belki de hatırladığımdan daha fazlaydı. Benim de aklıma ilk gelen

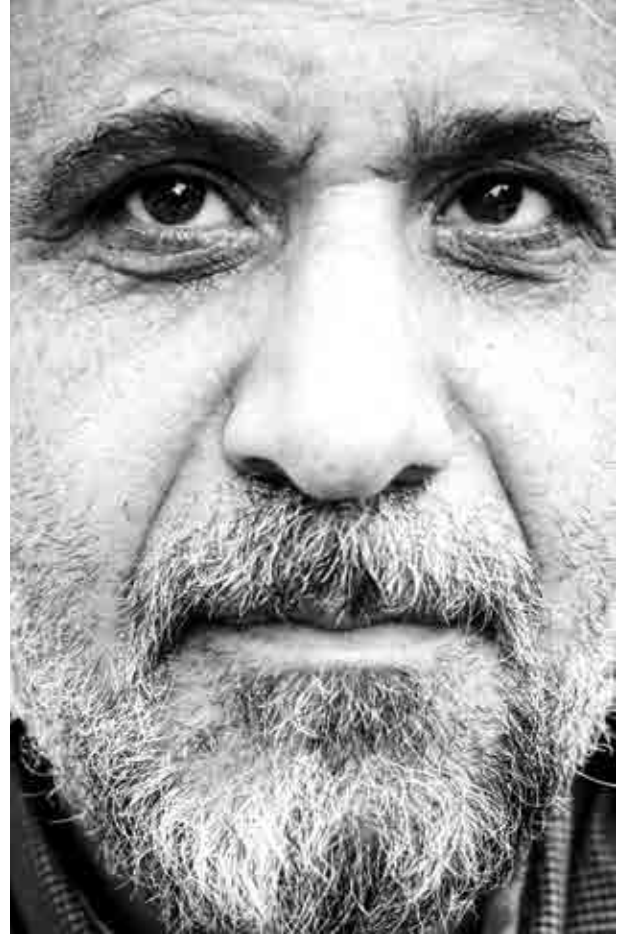

Fotoğraf: Osman Arı

soru şu olmuştu: "Acaba bu kitapların hepsini okumuş mudur?". Bu sorunun cevabını almanız için çok fazla çaba sarf etmenize gerek yoktu. Zira Akif Emre konuşmaya başladığı anda raflarda duran kitapların artık kelimelere döküldüğünü hissedebiliydiniz. Evet, o bir yazardı; fakat şüphesiz yazdığından daha iyi konuşuyordu. Kendisine bunu hiç söyleyemedim ama hala aynı kanaatliyim. İnsanı etkileyen bir birikimi ve dinleyeni içine çeken bir derinliği vardı. Ama onu tanıyanların kendisine karşı bu kadar derin bir muhabbet beslemesinin sebebi bence bunlar değildi. Onun duruşunda çok az insana nasip olan Allah vergisi bir asalet ve nezaket saklıydı. Konuşurken seçtiği kelimelerden, karpuz yiyeş tarzına kadar hareketlerine dikkatle baktığınız zaman ondaki bu Allah vergisi "fazlalığı" görmek mümkündü. O toplantılarda o zaman önemini kavrayamadığım pek çok şey öğrenmişim. Evet, Akif Emre gerçekten sabırlı vefakâr bir dost ve bir öğretmendi etrafındakiler için. Vefat etmesi bile bu durumu değiştiremedi sanırım.

Bakılmayanı görmek gibi bir özelliği vardı: Paradigmaya kafa tutan simitçi, Çamlıca'da gezinen papağanlar, ölümü Afrika'da ölen bir aslan kadar değer ifade etmeyen Myanmarlı bebekler belki de sadece onun dikkatini çekmişti. İnsanların hayatını değiştiren küçük dinamiklere odaklanırdı.

Yazıya doğru mu başladım hala emin değilim fakat daha sıcak ve daha insani bir yerden devam etmem gerektiğinin farkındayım. Okuduğum okulların insanı akademik bir soğukluk ve entelektüel bir kibre götürdüğü söylenebilir. O da bunun farkındaydı sanırım. Ona Başkanlık referandumu sürecinden önce sürece dair karaladığım bir yazıyı değerlendirmesini rica ederek göndermişim. Bana yazıyı eleştiren on maddelik uzun bir kritik göndermişti. Eleştiriler sert ve yerindeydi fakat babacan ve candan bir üsluptaydı. Kırıcı ve üstten de olsa fark etmezdi aslında, yazıma değer verip okumuş olması bile benim için başı başına bir onurdu zira. Eleştirilerinin minvalinde genellemelerden kaçınmak, somutluk, güne dokunmak ve daha da önemlisi insaniyeti elden bırakmayan bir sadelik vardı. Şöyle bir cümle yazmıştı yazım için: "Daha basit daha insani boyuttan ele alıp küfretmeden düşündüğünü yazabilecek kapasitede olduğumu düşünüyorum". Şimdi düşünüyorum da aslında eleştirileri onun yaşama düsturu ve duruşunu özetliyordu: Basit değil ama sade, geçmişini önemseyen ama günü kaçırmayan, derin ama somut, büyük ama genellemelerden kaçınan, objektif ama insani...

Bakılmayanı görmek gibi bir özelliği vardı: Paradigmaya kafa tutan simitçi, Çamlıca'da gezinen papağanlar, ölümü Afrika'da ölen bir aslan kadar değer ifade etmeyen Myanmarlı bebekler belki de sadece onun dikkatini çekmişti. İnsanların hayatını değiştiren küçük dinamiklere odaklanırdı. Büyük hikâyeleri, gündelik haya-

ta zerk olmuş o en basit emareler üzerinden okuyabilmek gibi bir kabiliyeti vardı. Babamların toplantısında bir kere "İslami STK'ların geçirdiği dönüşümü tebrik kartlarından ve davetiye kâğıtlarının kalitesindeki dönüşümden anlayabilirsiniz" demişti. Güç ile kurduğu ilişki onun davasının ve ilkeselliğinin temelini oluşturuyordu. Yoz bir muhalif değildi. Yanlışta yanlış demeyi, doğruyu da takdir etmeyi şiar edinmişti kendine. İslami duruşuna ve ilkelerine ters bir şey yapıldığında ceketini alıp sessizce kapıyı arkadan kapatarak oradan çıkardı. O, benim şu hayatta tanıdığım en onurlu, en dik ve en hakiki adamdı. "Haza adam" denir ya; öyle işte...

Bunu bir kere daha vurgulayacağım: Güç ile kurduğunuz ilişki... Akif Emre'ye göre kişinin güç ile kurduğu ilişki onun şahsiyetini gösteren en önemli emaredir. Gücün karşısında yahut yanında durmak zorunda değilsiniz. Bir üçüncü ihtimal olarak her zaman gücün uzağında durmak mümkündür. Güç ile sağlıklı bir ilişki kurduğunuz zaman ancak merkeze bir takım ilkesel (Akif Emre özelinde

Akif Amca benim için İslamcılığın son kalesiydi. Onun mücadelesini onun çehresine baktığım zaman duyumsayabiliyordum. Veçhesinde bana "neyi kaybettiğini hatırla!" diyen yankı vardı. O Sezai Karakoç'un deyimiyle "idealizmi öldürmeyen bir realizmle" mücadele ediyordu hayata karşı.

İslami/İslamcı) hasletleri -zaman içinde istikameti sabit kalacak şekilde- yerleştirme imkânına sahip olabilirsiniz. Güç ile kurulmaya çalışılan bu sağlıklı ilişkiden neşet eden, ilkesellik ve istikamet arayışı Akif Emre'nin kelimelerle tanımlanabilen biri olmasını da beraberinde getirdi. Peki, bu ne demektir? "Kelimelerle tanımlanabilmek" son raddede her daim değişen konjonktürde zamanı ve şartları görmek ama değişmeyen bir özü fikriyatı ve vicdanda barındırabilmektir. Bu "sabit nokta"nın Akif Emre'nin fikriyatı açısından pek çok vechesi vardı. Fakat onun pek çok zaman vurguladığı yerlilik ve yerellik ayrımları bu açıdan burada hatırlamakta fayda var. Ona göre "Sağ muhafazakârlığın ulus devletin sınırlarına hapsediği, kutsadığı yerellik ile yerlilik ayrışmasının en bariz noktası İslamcılığın iddiaları ile sağcı yerelliğin sığ sularında ortaya çıkar". Yani pek çok zaman "ulusal ve yerel" iddiaların "milli ve yerli" örtüsü ile örtüldüğü zamanımızda, Akif Emre yerliliği İslamcılığın ön planına koymuştu. Tarihsel ve coğrafi tecrübenin somut gerçekler ve hakkaniyetli stratejilerle yüzleşmesi gerektiğini defaatle dile getirmesine rağmen Akif Emre hayatında bir takım zevat tarafından İrancı siyasetlerle ve solcu özentiliğiyle suçlanmıştı. "Bu toprakların çocukları" kendi kavgalarını aralarında verebilen kadar başka bir mücadeleden söz etmek mümkün değildir. O yüzden ittihad-ı İslam'ın varlığına hala inanan ve mahiyetini de açıklamaya çalışan Akif Emre için Hindistan, Çin, Endülüs, Mısır, Libya, İran ve Türkiye ayrı coğrafyalar değildi. İslamcılıklarını romantiklik kisvesiyle yaşayanlar için sadece güzel vecheler ve "nostaljiler" bütünü vardır. Halbuse tarih ve coğrafya hakiki ve yaşayan birer organizma olarak bizim birer gerçekliğimizdirler. Bunları birbirine bağlayan o son otantik kültüre "İslam medeniyeti" diyen Akif Emre, bu sebeple bu coğrafyadaki en hakiki siyasete İslamcılık demektedir. Bu hakkaniyetli siyasetin önündeki en büyük tehlikeyi de başka bir iddia ve dinselliği içinde barındıran muhafazakârlık olarak görmüştü. Onun fikriyatının bütün vechelerini tek bir yazıda ele almak mümkün olmasa da, düşünce istikametinin benim nazarımda anlaşılan özü budur denilebilir.

Onun da sürekli vurguladığı gibi bir telefon uzaklıkta olduğumuz yakınlarımıza ulaşamayacak kadar meşgulüz. Okul ve hayat meşgalesi içinde Akif Emre ile sürekli bir teşriki mesai içerisinde bulunma imkânım olmadı maalesef. Ara karşılaştığımızda muhabbet etmeye çalışırdım; şu an neden bunu daha sık yapmamışım diye üzülüyorum. Onunla en son anneannemin taziyesinde ayaküstü görüşebilmişim. Ondan önce ara ara karşılaşırsak da geçen seneki Dünya Bülteni'nin iftarında oturma fırsatımız olmuştu. Onu o zaman gördüğümde garip hissetmişim, çünkü çokkün bir hali vardı. Yüzüne inen çizgiler derinleşmişti, sesi biraz yorulmuş ve bedeni öne eğilmişti. Belki de o zaman bana öyle gelmişti ama bir yorgunluk halinin ona dokunduğu hissedilebiliyordu. Yorgunluk... Onun hayatı ve tanıdıkları sadece bir değil, birden çok daha fazla insanı aynı anda yormaya yeterdi. Arkasından en çok konuşanlar, onu yaşarken ne kadar yormuşlardı acaba?

Akif Amca benim için İslamcılığın son kalesiydi. Onun mücadelesini onun çehresine baktığım zaman duyumsayabiliyordum. Veçhesinde bana "neyi kaybettiğini hatırla!" diyen yankı vardı. O Sezai Karakoç'un deyimiyle "idealizmi öldürmeyen bir realizmle" mücadele ediyordu hayata karşı. Müslümanların İslami bir düzen için mücadele etmemesinden ziyade, bu mücadele vizyonuna talip olacak bir zihnin Müslümanlarda kalmamasından yakını-

Fotoğraf: Osman Arı arşivinden

yordu. "Bozgunda bir fetih düşünde olanları" uyandırmaya çalışıyordu öncelikle. Bütün arkadaşları "devletli" olan adamların imtihanı tarihte pek değişmiyor sanırım. Dostları dedikleri her şeyin farkındaydı ama onu dinlemek istemiyorlardı. Bence dayanılmaz olan bunun o da farkındaydı. İsmet Özel'in "Her gün yepyeni rüyalarla ödenebilen bir ceza" dediği bu olsa gerek. Mahallede kalan son "akıllı deli" idi o. Durduğu yeri biliyordu ve kendinden emindi. Yani onunkisi gönüllü bir sürgündü. O, -dedemin tabiriyle- davalı adamlardan biriydi. Duruşu bana "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol" emrini hatırlatıyordu. İlkel bir adamdı daha da önemlisi bir duruşu vardı; omurga fukarası meslektaşlarının hiç sahip olamayacağı bir hasletti bu. Belki de bu yüzdendir ki onun arkasından anma yazısı yazan köşe yazarları ve taziye mesajı gönderen siyasiler üzgün, mahcup ve garip kalmışlardı. O eski dava arkadaşlarının kaybettiği şeyleri tek başına muhafaza ediyordu her şeye inat. Herkesin diline doladığı Yeni Şafak'ta yazmasının sebebinin bu olduğunu düşündüm hep: Mevzileri terk etmemek.

Dostları dedikleri her şeyin farkındaydı ama onu dinlemek istemiyorlardı. Bence dayanılmaz olan bunun o da farkındaydı.

Beni en çok etkileyen de başka "mahallelerde" el üstünde tutulabilecek bu adamın bir uyarıcı sabırla bulunduğu yeri terk etmemek için çabalamasıydı. Ama her şeye rağmen, Akif Emre olmayan bir yerde durmaya çalışıyordu. Akranlarının iktidar tamahkarlığına yahut yoz muhalefete savrulmaktan kendilerini koruyamadıkları yerde o durmayı başarıyordu. Belki hareket alanı günden güne azalıyordu ve orada durmak imkânsız hale geliyordu ama bu onu yıldırılmıyordu. Edward Said'in tanımadığı anlamda gerçek bir entelektüeldi: Yersiz, yurtsuz ve huzursuz. Ama muhtemelen son dönemlerdeki sıkınlık ve karamsarlığı ülkenin içine düştüğü itidali yok eden bu aşırılıklar ortamından ileri geliyordu; hakkaniyetli bir yerde durmayı imkânsız kılan bir ortam. Ölümünü öğrendikten sonra aklına ilk gelen düşüncelerden biri de bu oldu: Allah, aramızdan derdine en sadık olanını yanına erke aldı; onu iftiraya kurban etmedi. Ama sonra şunu düşünmekten de kendimi hiç alıkoymadım: Peki şimdi biz ne yapacağız? "Bizi uyarın, her zaman dimdik duran, davasının derdini çeken o nirengi noktası artık yok" dedim kendi kendime. Sanırım en zoruma giden en inanmak istemediğim kısımda bu oldu.

Bütün çağrıştırdığı menfi manalarına rağmen İslamcılığı terk etmiyordu; İslamcılık onun için adaleti tesis, hakka riayet ve geçmişle bir hesaplaşma manasını taşıyordu. İslamcılık onun için bir tutum ve duruş meselesiydi. Durduğu yeri terk etmemekle birlikte, mahallesinin ayakları altından çekilmesine de müsaade etmedi. En eskilerden ve en satın alınmazlardan olduğu için göndermeye gücü pek yetmiyordu kimsenin. İmkânı olsa onu sürgün edeceklerin şu an arkasından ağlak ve yavan bir matem tutması da bu yüzden sanırım: Akif Emre kaybetmedikleri son vicdanlarıydı, onlar yerine çile dolduran bir kalpti. Ama daha da önemlisi Akif Emre, bütün İslamcı eskilerine artık olamayacak kadar yozlaştıkları o onurlu ve vakar duruşu devamlı hatırlatıyordu. O bizi "rahatsız etmeye gelen" son İslamcıydı. Bir üslubu vardı: Kimseyi küstürmeyen, kimseye sövmeyen, mutedil ve sofistike bir üslubu vardı ama dediğini çekinmeden söyleyecek bir cesareti her daim kalbinde taşıyordu. Bir İslam âlimi değildi belki ama gelenek ile kurduğu ilişki ve artık herkeste kaybetmeye yüz tutan bir medeniyet tasavvuruna sahipti. Buna şu an kaç "İslam âlimi" sahip ki? Tezkirelerde anlatılan âlimlerdeki ilim ferasetini onun yaşantısından görmek bu açıdan mümkündür.

Deniz Baran'ın Akif amca ile ilgili taziye yazısında dediği gibi onun bir "öğrencisi" olabildim mi bilmiyorum. Ama kafama bu "derdi" taktığımdan beri onu örnek aldığımdan eminim. Dostoyevski'nin Gogol'a istinaden söylediği gibi biz de Akif Emre'nin paltosundan çıkmıştık. Tamahkar bir çağda fikrin namusunu, kalemin haysiyetini ve iktidara yamanmayan bir duruşu ondan örnek alabiliyorduk. Bence yalnız ve kenara atılmış bir adam değildi Akif Emre. Bir dergâhın hadiminin yalnızlığı neyse onunki de böyleydi. Gelenin ve gidenin pek olduğu dünyada kanaatkâr bir derviş... Onurlu bir bekleme ve gönüllü bir sürgünü yaşamak onunla da emanetini teslim etti.

Onu "Mustağrib Aydınların Yüzyılı"nda Endülüs'ün asrı hadimi, insanların hakka çağıranı ve memleketin kalan son birkaç vicdanından biri olarak hatırlayacağım. Onu şimdiden özledim. O gidince Bosna öksüz, İstanbul sürgün ve Endülüs yitik kaldı. O, bir arkadaş, bir abi, bir baba, bir İslamcı, bir entelektüel ve bir dava adamıydı: "Haza adam"...

Söyleşi

Abdurrahman Özaydın

Siz rahmetli Akif Emre'nin üniversite yıllarından arkadaşısınız. Akif Emre'yle tanışmanız nasıl oldu?

Akif Emre Vatan Mühendisliği kazandı. Vatan Mühendislik biliyorsunuz Yıldız'a bağlı bir okuldu. 1974 yılı Mehmet Emre vasıtasıyla Ortaköy'de bulunan Abdurrahman Paşa köşkünde tanıştık. Bizim okulun başkanı Mehmet Emre'ydi. Onun akrabasıdır Akif Emre. O'nu Mehmet Emre köşke getirdi. Orada başladı tanışıklığımız.

12 Eylül'den önceki ortamlarda Akif Emre ne okurdu, olaylara bakış açısı nasıldı, sizin de önemseydiğiniz, birlikte yaşadığınız bize anlatmak istediğiniz bir hadise var mıdır?

Akif Emre, Necip Fazıl Kısakürek perspektifinden yetişmiş bir genç arkadaşımızı tanıştığımızda. Çok okuyan, hadiselere geniş bir perspektiften bakan bir arkadaşı. Birlikte değişik kitaplar okuduk. İyi bir arkadaşlığımız oldu.

Bizimle paylaşmak istediğiniz bir anınız var mı?

Efendim çok anı vardır. Hangisini anlatacağım. Akif Emre anlattığım gibi donanımlı, okuyan, araştıran bir arkadaşı. Olaylara dar çerçeveden bakmayan, geniş açıdan bakan bir arkadaşı. O dönemde Vatan Mühendislikten pek çok arkadaşı yanımıza getirdi. Çok arkadaş kazandı. Çok hatıralarımız var. Gezen, araştıran bir arkadaşı. Yurtdışı seyahatleri de vardı bilirsiniz. Yazılarına ve eserlerine bakarsanız Akif Emre'yi daha iyi tanıyabilirsiniz. Kişiyi tanımak için eserlerine bakmak gerekir. Ben de öyle diyorum, yazılarına ve konuşmalarına bakarsanız Akif Emre'yi çözersiniz.

Peki, Akif Emre'nin dost ve arkadaşlık ilişkilerinde vefası, ilkeleri, hassasiyeti ve dostlarını seçmesinde önemli kriterleri var mıydı? O zaman Akif Emre dostlarını seçerken nelere dikkat ediyordu?

Akif Emre'nin dost seçtiğini hatırlamıyorum. Akif Emre'nin kapısını kim çalarsa, Akif Emre kimseyi reddetmez konuşurdu. Bizim o dönemde arkadaşlarımız da öyleydi. Biz o, şu, bu diye kimseyi reddetmezdik. Herkesle konuşurduk. Akif Emre de böyle birisiydi. Bundan dolayı da pek çok arkadaş kazandırmıştır. Geniş arkadaş çevresi olan bir arkadaşı.

Siz Özdemir İş Sendikası'nda yöneticilik yaptınız.

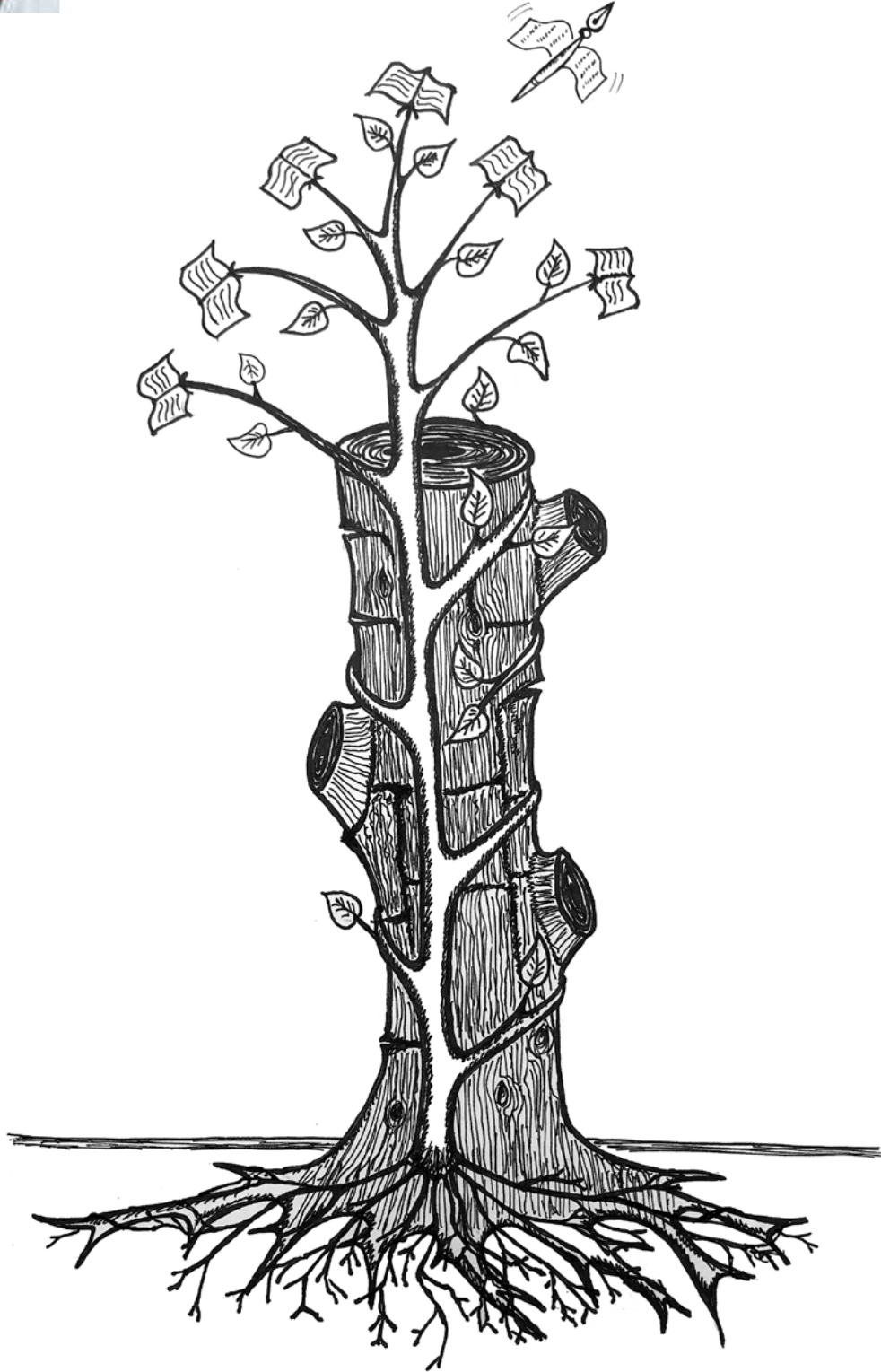
Özçelik İş, önce Özçelik İş'ti. O zaman baraj yoktu sendikalarda. Sonra Özdemir'e geçtik. Sonra Özçelik İş'le birleştik. O dönemlerde sendikacı olduk. Akif Emre de sendikamıza, bütün arkadaşların, yani herkesin geldiği bir yer oldu. Saat altıdan sonra, mesai bittikten sonra konuşurduk.

Sizin orada çok entelektüel bir arkadaş ortamınız vardı. Akif Emre de o halkandı. Orada ne konuşurdunuz?

Efendim buna bir çerçeve çizmek mümkün değil. Dünyanın bütün meseleleri konuşulurdu. Ama özel işler konuşulmazdı. Yani bugün aklınıza gelmeyecek isimler bile oraya gelmiştir. Orası fikri bir platformdu.

Son olarak bize söylemek istediğiniz bir şey var mıdır?

Akif Emre erken gitmiş bir değerdi. Başka bir şey demeyeceğim.

Sevgili Akif Emre Ağabeyin Anısına... H. Güler
2018